

ПОЛИТИКИН

5
динара

БРОЈ

1309

ЗАБАВНИК

28.1.1977. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXVIII

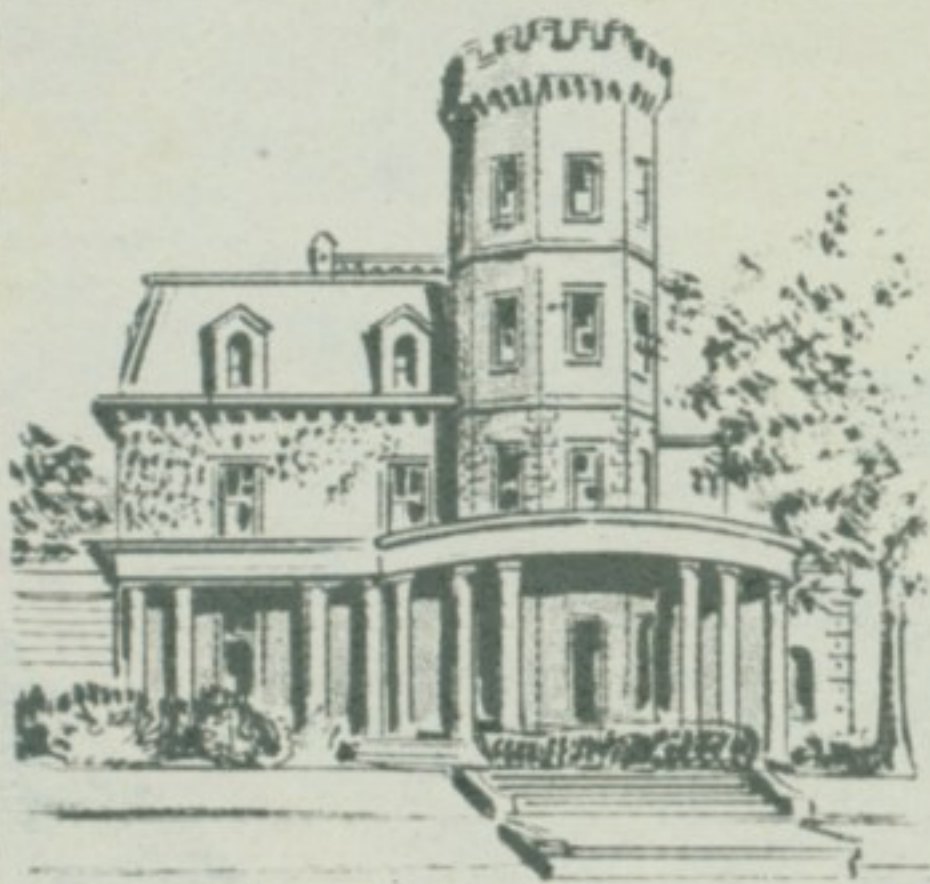
Црн дан за Црвеног барона

КОМПЛЕТАН
СТРИП
ЗАБРАЊЕНО
ОСТРВО

Рипер

Веровати или не!

ПРВА ЗГРАДА ОД АРМИРАНОГ БЕТОНА

ПОДИГНУТА ЈЕ 1871. У ПОРТ ЧЕСТЕРУ. ИЗДРЖЛИВОСТ ЊЕНИХ ПОДОВА ИСПИТАНА ЈЕ НА ТАЈ НАЧИН ШТО ЈЕ НА ЊИМА НЕКОЛИКО МЕСЕЦИ ЛЕЖАО ТЕРЕТ ОД 26 ТОНА.

ВУК КОЈИ ЈЕДЕ ИНСЕКТЕ

ААРД-ВУК, ЈУЖНОАФРИЧКИ МЕСОЖ-ДЕР СЛИЧАН ХИЈЕНИ, ИЗГУБИ СВЕ ЗУБЕ КАД ПОТПУНО ОДРАСТЕ И ДО КРАЈА ЖИВОТА ХРАНИ СЕ ТЕРМИ-ТИМА.

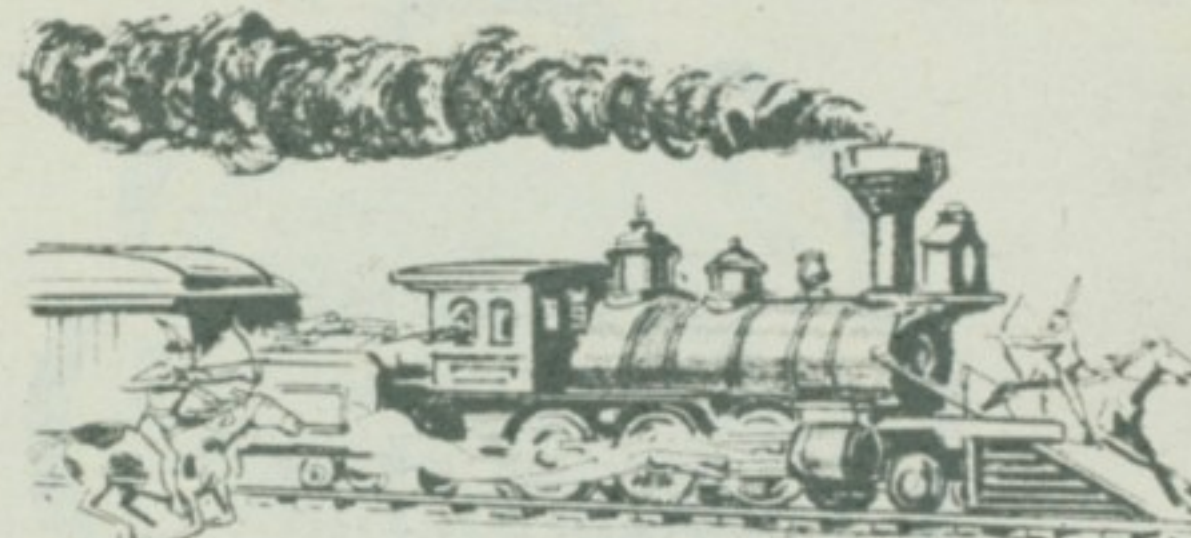

ОСУЂЕНА НА СМРТ У ЈЕДНОЈ ОД МНОГИХ ПОБУНА У ДОМИНИКАНСКОЈ РЕПУБЛИЦИ У ПРОШЛОМ ВЕКУ, ЗАПИТАНА ЗА ПОСЛЕДЊУ ЖЕЉУ ТРАЖИЛА ЈЕ ДА ЈОЈ СЕ СУКЊА ВЕЖЕ ПРИ ДНУ ДА ЈОЈ ВОЈНИЦИ, КАД ПАДНЕ, НЕ БИ ВИДЕЛИ ЧЛАНКЕ НА НОГАМА. 27 ФЕБРУАРА 1845.

ЎОН САТЕР (1803 - 1880)

НА ЦИЈЕМ ЈЕ ИМАЊУ У КАЛИФОРНИЈИ ОТКРИВЕНО ПРВО ЗЛАТО ПОСЛЕ ЧЕГА ЈЕ НАСТАЛА КАЛИФОРНИЈСКА ЗЛАТНА ГРОЗНИЦА, УМРО ЈЕ КАО ПУКИ СИРОМАХ.

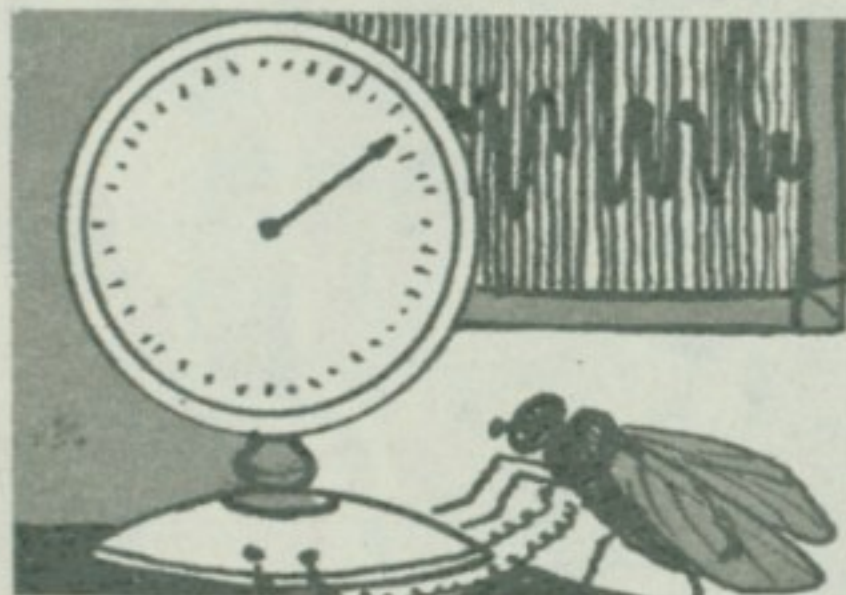

ЦРНИ ДИМ

КОЈИ СЕ У ХОЛИВУДСКИМ ФИЛМОВИМА О ДИВЉЕМ ЗАПАДУ ВИЈЕ ИЗ ЛОКОМОТИВА У КОЈИМА СЕ ЛОЖЕ ДРВА, ДОБИЈА СЕ У СТВАРИ САГОРЕВАЊЕМ СИРОВЕ НАФТЕ ЈЕР ЈЕ ДИМ ОД ДРВА ЛАК И БЕО.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

• микрокалориметар (справа за мерење количине топлоте која се ослободи при сагоревању одређене количине горива) пронашао је професор Калве из Мон-треала. Његова справа може да измери температуру даха једне муве.

• прво клизалиште без леда отворено је 1974. године у Курпалеју, месташцу на Сени и Марни, у Француској. Уместо леда терен је прекривен великим пластичним плочама које стају

упола мање од вештачког леда. После употребе од пет до шест година плоче се могу окренути и по њима се опет може клизати.

• британски научник Кенет Ричеј после дужег проучавања дошао је до сазнања да је песак који „лаје“ кад се по њему хода састављен од зрнаца који су отприлике исте величине. Обичан песак је иначе састављен од зрнаца неједнаке величине.

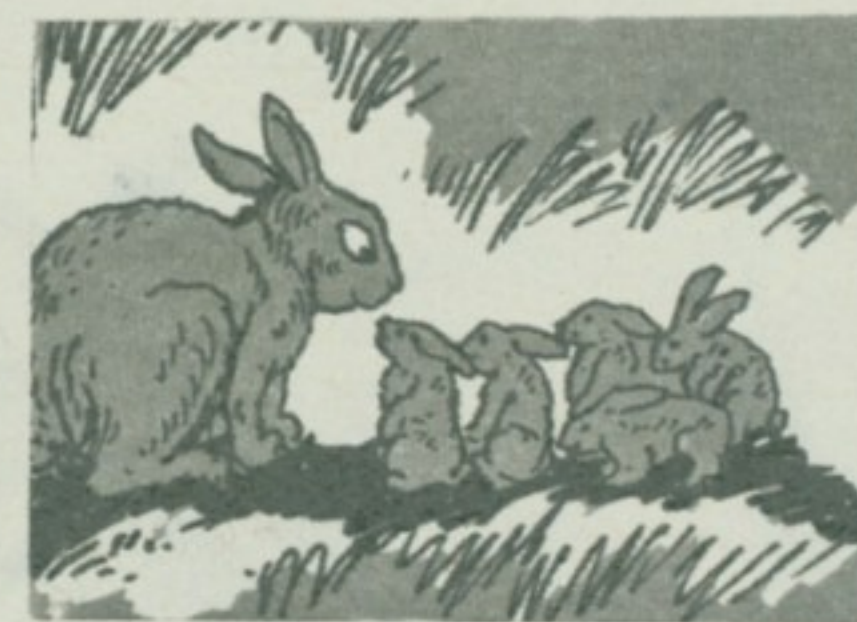

• младунче нилског коња долази на свет углавном на „постели од трске“ на обали меке реке и готово одмах добија од мајке прву лекцију из пливања. Међутим, много му је теже да се навикне да се креће по чврстом тлу и за то му је потребно много више времена.

• недавно је једна издавачка кућа из Минхена пустила у продају необичне сликовнице у боји за децу. На пример, у књизи „Црвенкапа“ на једној страници налази се илустрација која приказује девојчицу ка-

ко носи својој баки корпу са храном и букет цвећа. Ако се ноктом мало загребе по цвећу осети се одмах његов мирис. У књизи „Ивица и Марица“ осећа се мирис медених колача итд. Књига има и код нас.

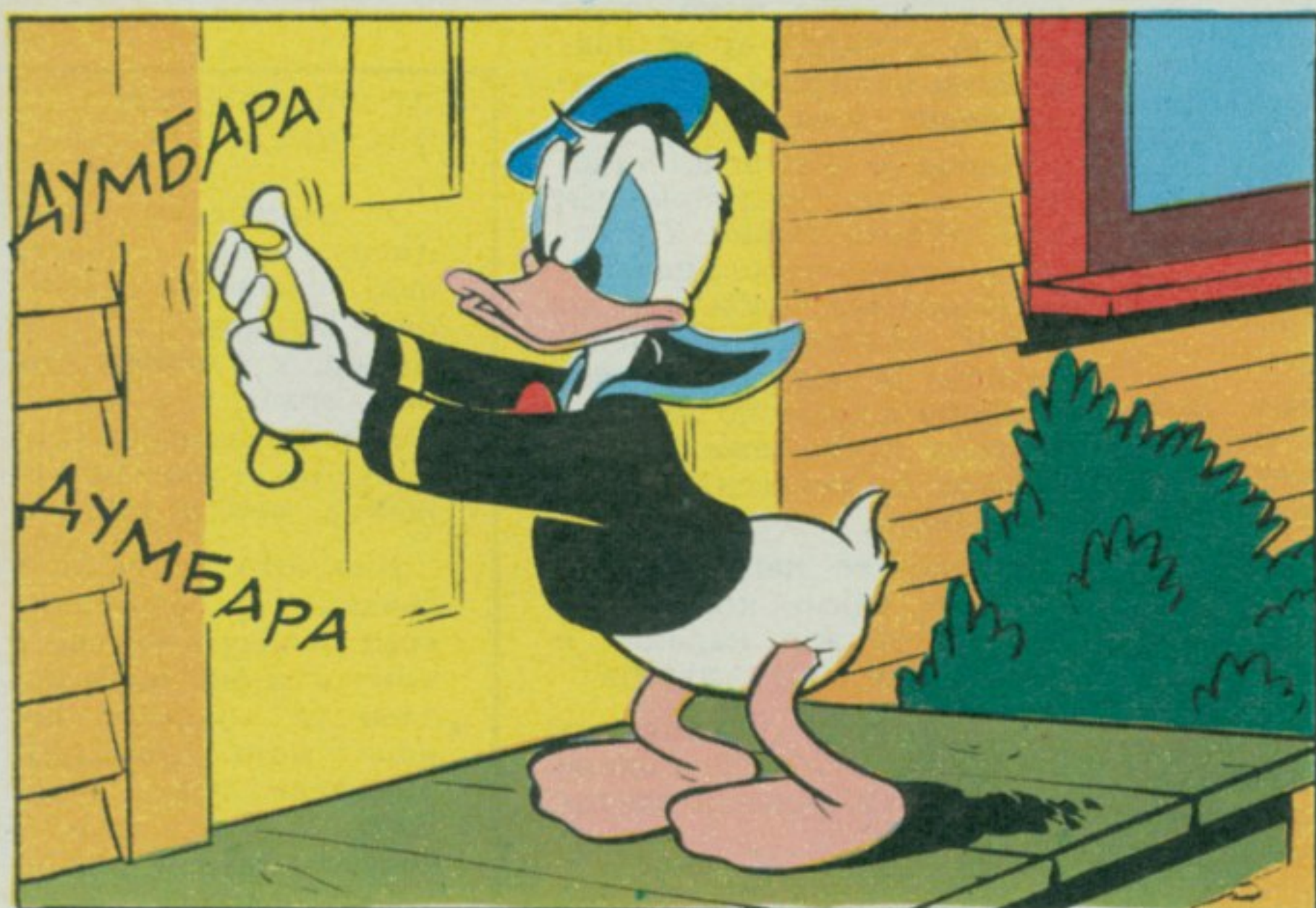
• зечица може да се окоти четири пута годишње. Ако би у просеку донела на свет пет зечића и под претпоставком да сви преживе и множе се истом брзином, за пет година ова зечица би имала око 250.000 потомака. Међутим, дивљи зечеви имају многобројне непријатеље.

• најдуже корење има дивља смоква. Оно може да достигне дужину од сто тридесет метара.

WALT
Disney

ПАЈА ПАТАК

КАРОЛИНА РИЈЕЧКА

Мирно је било јутро у Ријечи 3. јула 1813. године. У луци смештеној у самом левку ушћа реке Ријечине у море стајали су усидрени домаћи и страни трговачки бродови. Град се полако будио. Чим је сунце одскочило, улице је испунио жагор домаћина који су хитале у куповину и трговаца којима су радници преносили робу до пијачних тезги.

Изненада, на мору се појавила нека флота. Прилазила је све ближе а кад се укотвила пред улазом у луку, могло се разазнати да се ради о неколико енглеских ратних бродова.

Грађане је захватила паника. За то је постојало много разлога. Ријека се налазила под влашћу Француза, а они су већ дуго ратовали са Енглезима. Истина, Наполеон је 1805. године доживео од њих тежак пораз код Трафалгара, али Енглези никако нису могли да му опросте економску блокаду коју им је наметнуо годину дана касније. Радовали су се његовом тешком поразу у Русији 1812. и прогнали га где год су могли, поготову на мору јер су имали далеко јачу флоту. Тако су и овог дана доспели пред ријечку луку.

ТОПОВИ СУ УПЕРЕНИ

Ријечанима се није писало добро. Било је сасвим сигурно да ће енглески бродови топовском пљбом напасти град и да ће цех, у ствари, платити народ! Француски властодршци били су толико слаби да нису могли пружити никакав отпор.

Цика, вика и запомагање испунили су улице. Људи су безглаво утрчавали у своје домове, узимали неопходне ствари и напуштали град. Наравно, најпре су побегли француски војници.

Већина Ријечана, углавном трговаца којима је тешко падало напуштање имовине, ипак је остала у граду ишчекујући даљи развој догађаја.

Минути су пролазили у неизвесности. На енглеским бродовима морнари су се комешали, грчали по палуби, нешто радили. Топовске цеви већ су биле окренуте према Ријечи.

Велико веће хитно се окупило. Градоначелник Паоло Скарпа узалуд је покушавао да нађе неко решење. Присутни такође нису знали шта им ваља чинити да спасу град. Адвокат и записничар Већа Пиетро Терци шетао је по просто-

НА ЕНГЛЕСКИМ РАТНИМ БРОДОВИМА УКОТВЉЕНИМ У ЛУЦИ СВЕ ЈЕ БИЛО СПРЕМНО ЗА БОМБАРДОВАЊЕ РИЈЕКЕ. ЧЕКАЛО СЕ САМО НА АДМИРАЛОВ ЗНАК ЗА ПАЉБУ.

рији као лав у кавезу. Несчекивано узвикну: — Жене! Енглези су слаби према женама!...

Сви су га збуњено погледали не схватајући о чему говори. Терци им је на брзину све објаснио и похитаво кући трговца Андрије Белинића. Андрија је продавао једра и ужад и важио за велику шкртицу. Имао је прелепу жену Каролину. Иако осредњих прихода, желео је да постане већник. На ту карту адвокат је намеравао да заигра.

Веровао је да је Андрија остао у граду и — није се преварио. Без околишења предложио је брачном пару да Каролина оде на командни брод енглеске флоте и својом лепотом обрлати адмирала Фрементла који ће можда поштедети град. Андрија се згрануо. Ипак, по-

— Бакар, екселенцијо! — одговорио је збуњено официр.

— Добро, онда ћемо сутра напасти Бакар!

— Убрзо је енглеска флота испловила. Ријека је била спасена. Првих дана Ријечани су поздрављали Каролину као спаситеља и хероја, али временом су сви почели да је презиру и избегавају.

Каролинин живот претворио се у пакао. Старост је дочекала одбачена, као оужена. То је верзија приче која се о Каролини Белинић, познатијој у предању као Каролини Ријечкој, најчешће може чути.

Познати ријечки публициста Драго Жерве написао је позоришни комад на ту тему, али — комедију која је извођена на многим

сле дужег убеђивања, нарочито кад му је поменуто место већника, пристао је. За разлику од њега, Каролина се није двоумила.

— Шјор нотар, објавите свима да ће Каролина Белинић извршити своју дужност! — рекла је кратко и отишла да се преобуче.

ПРЕЗРЕНА ОД СВИХ

Све се одвијало онако како је Терци замислио. Кад је Каролина напустила Фрементлов брод, адмирал се обратио свом љубимцу, официру Хосту:

— Хост, постоји ли у близини какав други град?

сценама. Иако је узео многе моменте из народног казивања, Жерве је потпуно изменио ток радње. Финим иронијом хтео је, наводно, да се наруга патрицијском слоју грађана који није желе да се одупре налетима разних окупатора како не би довео у питање своју имовину.

О Каролини Ријечкој снимљен је у поратним годинама и филм који се заснивао на народном казивању.

ОРГИЈА У ЛУЦИ

Да ли је Каролина Белинић заиста постојала и шта

се, у ствари, догодило 3. јула 1813. године?

У једном акту ријечког Муниципија, датираном 30. новембра 1816. године, предлаже се да Каролина Белинић, са девојачким презименом Крањец, буде награђена за заслуге. У тексту стоји да је град био препуштен Енглезима који су се искрцали и почели да пале бродове у луци а ватра је захватила неку кућу. Пламен се пренео и на друге зграде у чијим су се подрумима налазила бурад маслиновог уља.

Народ је напустио домове и бежао пред пожаром који се брзо ширио. Улицама је владао хаос. Енергична Каролина пробила се до старог адмирала Ферментла који је подлегао њеним молбама и наредио да се обустави пустошење града. Ускоро је енглеска флота отпловила.

Посебно се наглашава да се међу онима који су се латили оружја налазио и Каролинин муж Андрија.

Међутим, у „Алманаху фиумано“ из 1855. године збивања су описана другачије.

... Маса грађана стајале су дуж Корзоа (данас Улица Раде Кончара). Биле су осветљене крајичком наде кад су виделе Каролину у црној хаљини, оборених очију. Адмиралу је на дирљив начин изнела ситуацију, а њене су молбе биле тако умилне, тако срдачне, да је ратник био дубоко дирнут...

Подаци које наводе неки историчари прилично су поуздани. Наиме, по њима, у ријечку луку није упловила флота већ само један енглески ратни брод намењавући да својом појавом заплаши становништво и стави му до знања да су Енглези јачи од Француза. Енглески морнари искрцали су се у луци. Неко од њих, добро припитих, опазио је неколико хитаца у један од усидрених бродо-

ва пуних буради маслиновог уља. На броду је дошло до пожара који се пренео на разливено уље по Ријечини. Њима се то допало и наставили су са оргијашем.

Целу сцену посматрала је са прозора своје куће Драгица Белинић, жена трговца Андрије Белинића која је после удаје узела име Каролина. Хитро је отрчала у град, пронашла енглеског мајора Хоста и, протестујући, обавестила га о свему.

Мајор се без речи упутио у луку, изгредио морнаре, отпремио их на брод и убрзо су Енглези отпловили.

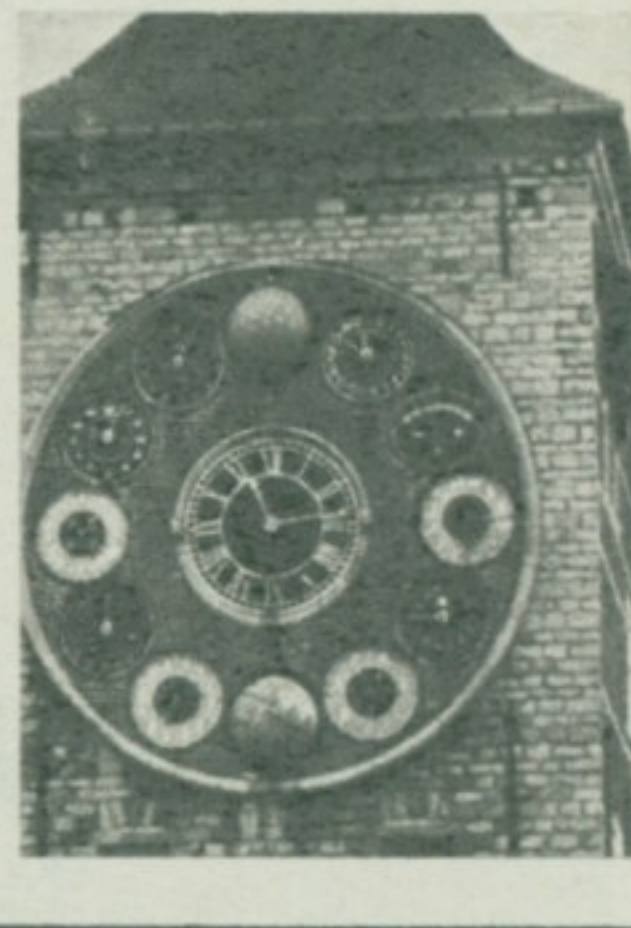
Права истина у случају Каролине Ријечке ни данас није потпуно разјашњена.

М. Тодоровић

АСТРОНОМСКИ ЧАСОВНИК

У белгијском граду Лиеру може се видети овај необични часовник. Уграђен у кулу Цимер, у близини старих градских бедема, часовник привлачи пажњу не само Белгијанаца, већ и туриста.

Као што се види, у средини је бројчаник који показује часове и минуте, а око њега налази се дванаест мањих који показују: Месечеве мене, зодијачке знаке, дане у недељи, месеце, годишња доба, па чак и време плимe и осеке на оближњој реци Нет. Часовник се навија сваког дана, и то руком, и ради савршено тачно.

МИНИ-КВИЗ

1. Како се зове главни град америчке савезне државе Илиноис?
2. Колико има врста дугодлаких птичара, се-тера?
3. Шта је меланин?
4. Како се зове писац чија су, између осталог, дела: „Школа за жене“, „Мизантроп“, „Тартиф“.
5. Шта је вентрилоквијација?

ОДГОВОРИ:

1) Спрингфилд, 2) 10, 3) Меланин је пигмент који даје боју кожи, 4) Жак-Анри Хермен, 5) Вентрилоквијација је техника извођења гласа кроз куклу.

ОБОГАТИЛИ СЕ НА БОЈНОМ ПОЉУ

— Наговорите Велингтона на још једну велику битку јер код нас влада страшна несташница зуба — убеђивао је познати британски зубар Бренсбија Купера, војводиног личног хирурга.

БЕЗУБИ ЈУНАЦИ С ВАТЕРЛОА

Једно од поглавља у историји вештачких зуба везано је, колико год необично звучало, за неке Наполеонове изгубљене битке. Кад је битка код Ватерлоа, 18. јуна 1815. године, већ помало заборављена, многи су још жвакали зубима погинулих војника!

— Како вам се свиђају моји зуби? Набавила сам их с Ватерлоа?

— Сјајно вам стоје. Много боље него предатни! — били су то чести дијалози богатијих припадника средњег сталежа у Енглеској.

За време рата који је Енглеска водила против Француске у Шпанији по требе енглеских зубара подстакле су многе плачкаше лешева да на тамошњим бојним пољима — набаве зубе. Из сличних побуда британски зубар Батлер рекао је једном приликом Бренсбију Куперу, личног хирургу енглеског војсковође Велингтона:

— Наговорите Велингтона на још једну једину велику битку јер код нас влада страшна несташница зуба. Ја ћу их водити истом брзином којом ратници буду гинули.

На само једном таквом вађењу зуба Батлер је за радио око 600 фунти стерлинга!

Мишоловна у устима

Многи су у то време за око четири гвинеје (данас око 4 фунтс стерлинга) продавали своје здраве зубе које ће зубари непосредно после вађења стављати у вилицу неког богаташа незадовољног својим зубима... Радили су то, разуме се, без много успеха па су инфекције биле готово неизбежне. У случају да се зуб не покаже прикладним за „пресађивање“ или се при вађењу сломи, зубари су увек имали неколико резервних давалаца.

Познато је да је Ема Хамилтон, пријатељица енглеског адмирала Нелсона, понудила у младости неком зубару своје зубе за вађење јер је била

сиромашна. Он ју је, међутим, наговорио да уместо зуба прода своју младост.

Било је и таквих који су пресађивали зубе мртваца, што је доводило још чешће до сепсе од које су многи и умирали. Пресађивање се ипак врши и даље али вештачке вилице, иако одавно познате, још нису прихваћене јер нису усавршене и тешко се подносе.

За вештачке вилице знало се још у Старом свету. Остало је забележено да се римски песник Марцијал подругицао матронама које су пре спавања вадиле из уста лажне зубе. У старом Риму зубари су вештачку вилицу правили низањем вештачких зуба на обичну жицу коју су везивали за преостале зубе.

Етрурци су, још много раније, били кудикамо вештији: израђивали су зубне протезе, па чак и „мостове“, од слонске кости.

У Европи се зубне протезе појављују крајем 17. века, а зуби се израђују од слонове кости, од кљова моржева, па и од зубних нилских коња!

Тада се за мерење вилице узимањем отисака није знало па се оно вршило шестаром. Протеза се састојала од разних шrafoва, спирала, жица и људи су имали осећај да у устима носе — мишоловку.

Џорџ Вашингтон, први председник САД, имао је много неприлика са својим вештачким зубима. За време говора морао је врло често да их вади из уста. А када су добили ружну, тамну боју, његов зубар правдао се да је то због тога што их Вашингтон ноћу држи у црном вину или га сувише пије.

Насмејте се слободно!

Француском зубару Дишатоу, некако у то доба, досадила је вештачка вилица, направљена од коњских зуба, па је почео да израђује зубе од порцулана. Био је то свакако

напредак, али порцулан се лако ломи.

Зуби од златних плочица за које се опредељују његове колеге били су много сигурнији. Вештачко непце израђивали су од печатног воска који је, међутим, врло крт. Неки зубар из Филаделфије открио је око 1800. године да правилно урађена протеза може лаким притиском да прилегне уз вилицу пацијента, истисне ваздух и створи вакуум који држи протезу. Био је то значајан напредак и тек тада почиње хвалисање зубара овим проналаском:

„Без металне жице! Без федера! Савршено угодно и лепше од природних зуба!“

Требало је, међутим, уложити још много времена и труда у усавршава-

ње проналаска чије правилно функционисање зависи умногоме од механизма жвакања и говора који у то време нису довољно проучени.

Резултати развоја науке и технике коришћени су и у протетици. На пример, развојем технологије производње гуме она је неко време употребљавана за израду вештачког непца.

Трка око усавршавања и патентирања проналаска захватила је почетком 20. века нарочито Америку и Енглеску и у њој је било и мртвих. Џејмс Кагет, зубар из Пенсилваније, злоупотребио је патентирани поступак свога колеге Чарлса Вилсберија из Тексаса, који је због тога испалио у Кагета три метка. Заштитио је свој патент, али је отишао на робију.

Већ око 1900. године вештачке вилице продају се за само једну гвинеју. Штампана врви од огласа и реклама:

„Не усуђујете се да се насмејете? Зар сте одлучили да останете и умрете потпуно сами само зато што немате зуба?...“

Непознати зубар написао је читаву расправу у којој је доказивао да би историја света изгледала сасвим другачије да су поједине војсковође, без зуба, имале — вештачку вилицу! Наполеон, на пример, не би, понекад у одлучним тренуцима, трпео од болова у желуци и умро би можда касније. Ако зна како би, пише он, прошла битка код Ватерлоа да га тих дана нису мучили баш ови болови.

В. Утвић

СПОРТОВИ ЗЕМЉЕ ИЗЛАЗЕЋЕГ СУНЦА • СУМО

БАМБУС

Као да је циновски левак прокључао! Тако је изгледала округла палата Будокан у Токију, у којој је 15.000 људи ви- кало, плескало, бацало ће- бад и јастучиће на којима је седело, јер оно што се догађало доле, на бсрили- шту, ретко је могло да се види. „Мали“ је побеђивао све, био је наомак тријум- фа, остала је још само ова, последња борба која је у- право почела, а противник, прави цин од 160 килогра- ма, имао је у укупном ско- ру само бод мање.

— Така Нохана! Така Но хана!.. — скандирала је публика „малом“ рвачу чи- је име на нашем језику зна- чи Бамбусов Цвет. У поре- ђењу са својим друговима, саборцима на овом турни- ру, Така је заиста и лично на цвет, јер био је најмла- ђи и најмањи: тежак „са- мо“ 110 килограма! Утоли- ко је изненађење било ве- ће када је обарао једног противника за другим.

Онда се двораном разле- гао узвик разочарења. Та- ка се одједном нашао на поду. Поражен у послед- њој борби!

Завладао је тишина. Шта сад? Резултат је не- решен, нови идол публике по- сустао је на крају, а ова као да није желела да прихвати такав завршетак турнира: сви гледаоци се- дели су на својим местима без речи, као да још нешто ишчекују. Рвачи су се по- вукли, а на округло бори- лиште, мало уздигнуто као трон и окружено сламом, попела су се четворица су- дија који су дотле, као што је обичај, седела мирно и непомично на својим ме- стима око ринга, достојан- ствени у црним, свиленим кимонима. Требало је да се договоре о исходу турнира.

СЕМПАЈИ ЈЕДУ ПРВИ

Ово се збивало пре тачно две године, на једном од три велика турнира сумо- рвања што се у току године, на празнике, одржавају у Јапану. Сумо је најпопу- ларнији спорт у Земљи из- лазећег сунца: стар читав миленијум, он данас није оно што је био у почетку, део војничких вежби дре-вне и високе касте јапан-ских ратника, самураја, а-ли ништа од привлачности временом није изгубио. Не- када су сумо-рвачи сматра- ни полубогвима, толико је овај спорт цењен, а данас, иако више није тако, иако он није привилегија само самураја, није ништа лак-ше постати један од тих модерних хероја. Јер, мада деца почињу да вежбају већ са седам година, тек на

универзитету одабирају се они најјачи: за сумо је по- требно бити не само вешт, већ и изузетно снажан: то су прави цинови!

Сви сумо-рвачи живе за- једно и сложено, налик на велику породицу. Али, ста- решинство се поштује као светиња! Приликом оброка, из огромне шерпе у којој

ћа, да „мали“ Бамбусов Цвет надјача све своје дру- гове — осим последњег.

НАГРАДА НА ЛЕПЕЗИ

Када су се повукли у свлачионицу, Така Нохана

сваку борбу: рвачи су узе- ли мало соли из посуде крај арене, бацили то ус- трану, сркнули по мало во- де из шољице претходни- ка, „за срећу“, испрали њо- ме уста па испљунули, јер та се вода не сме прогу- тати! Затим су плеснули рукама и достојанствено, прописаним покретима, по- гладили се по мишицама да покажу како немају ни-

каквог оружја ни заштит- ног одела. На крају су труп нули ногама о под, тако се изазивају зли духови, а он- да су чучнули један на- спрам другог и почели да вребају тренутак кад ће се ухватити укоштац: почи- њала је одлучујућа борба.

Гледалиште је било не- мо у напетом ишчекивању. Судија у рингу, одевен у парадни кимоно са капом

Иако је турнир био завршен, гледаоци су остали на својим местима — јер нису желели такав крај!

се налази јело, обично пи- ринач скуван са месом и поврћем, најпре једу нај- старији и најснажнији, они се називају „семпаји“ — па тек тада јело припада мла- ђим и слабијим „кохајима“. Разуме се, никоме на памет не пада да се побуне и пре- крши дисциплину, иако су сви рвачи међу собом вели- ки пријатељи и другови.

Једино на турниру може доћи до ремећења тих, ве- ковима устаљених и непро- мењених, обичаја јер тамо побеђују најспособнији. За- то је и било могуће, иако се то изузетно ретко дога-

и његов противник догово- рили су се шта ће учинити. Обојица су имали по 13 по- ена, бориће се још једном! Све испочетка, па нека по- беди онај који буде издрж- ливији и вештији. Попра- вили су своје фризуре — јер сви сумо носе пунђе — одморили се мало, па до- стојанствено и свечано изи- шли на борилиште. Саоп- штили су четворици у цр- ном своју одлуку и покло- нили се публици која их је поздравила плеском и крицима одобравања.

Гада је уследио уобича- жени церемонијал, као пред

ОВ ЦВЕТ С ПУНЗОМ

на глави и лепезом у руци, негремице је пратио сваки покрет и поглед рвача. Док не оцени да ли су борци спремни, не даје знак за почетак, а онда махне лепезом. Посматрао је како се, као да је то борба на живот и смрт, вребају, а затим боре „кохај“ и „сем-пај“, како пљуште шамари — јер у сумоу је све осим

песничења дозвољено уколико није намерно — како се грабе, гурају један другог, како не посустају све док, наједном, „семпај“ није излетео из ринга!

Био је то потпуни тријумф Бамбусовог Цвета. Суђија је на својој лепези

клекнувши крај њега, пружио победнику турнира новчану награду: то је приход са кладионице. А онда још и пехар, уз овације публике. Био је то велики дан Така Нохане, најмањег и највештијег сумо-борца...

М. Крстуловић

Сумо турнири одржавају се три пута годишње и трају по десетак дана. На њима учествује група рвача који се такмиче међусобно, свако са сваким, а победник је онај ко скупџ највише бодова, што значи да је забележио највећи број победа. Пре почетка турнира пред публику излази човек са списком имена бораца која наглас прочита.

Борбе се воде у кругу пречника 4,5 метра који је нешто издигнут од тла и оивичен сламном оградом дебљине око 12 цм. Пре и после сваке борбе у арену улази стрелац и изводи покрете луком као да одапиње стреле: то је саставни део церемонијала.

Сумо је једини спорт у којем судија не даје знак за почетак кад сам одлучи. него тек када, посматрајући рваче који изазивају један другог, процени да су психички спремни за окршај. Тада они изасрћу један на другог, испуштајући при том крике од напора који се зову кјај.

Победник је рвач који је присилио противника да још неким делом тела осим ногама додирне тло или га делимично избаци из круга или га баци на под. При том је дозвољено и ударање — уколико није намерно и уколико није изведено песницом. А да ли је намерно или случајно одлучује судија у рингу. Поред њега мечеве прати и четворица судија распоређених око боришта, али они не устају са својих места осим у случају када треба донети неку одлуку око спорног питања. Тада они ступају на само бориште и ту се договарају.

Време између турнира сумо-рвачи проводе у тренинзима који трају и по десет часова дневно. Једна од вежби је и ударање рукама о стуб.

У слободном времену сумо су обавезно одевени у јапанску народну ношњу: онако крупни, дуге косе савијене у пунђу, свуда где се појаве привлаче пажњу.

У фебруару прошле године Нада Јевремовић, која живи у Београду, добила је необично писмо из Њу Делхија од својих унука:

„Бако, тата је обећао да ће нас водити на Хималаје ако успешно завршимо разред... — писали су осмогодишњи Владимир и десетогодишњи Бранко. — „Зато те молимо да нам исплетеш дебеле капе, чарапе и рукавице... Чим све то завршиш, одмах нам пошаљи јер ћемо вероватно, већ у мају кренути на Тришул. Знаш, тај врх је висок 7.120 метара и тамо је много хладно...“

Узнемирила се бака Нада. Шта ће деца на Хималајима, велико је то искушење и за алпинисте, а камоли... И зебња је обузела: знала је да њен син Павле неће лако одустати од обећања које је дао деци. Тако је било и годину дана раније, када их је, чим су стигли из Индије у Југославију на одмор, одмах повео на Триглав. Хоћу да се моји синови челиче од малих ногу, рекао је. Ни тада мајка Нада није могла да га одврати од намере, као и пре неколико година када је старим „фићом“ пошао на далек пут према Индији и стигао тамо после месец дана.

Још исте вечери написала је писмо својој снаји:

„... Не дај децу, Јело! Одврати Паћу од тога, опасно је. Па није то наш Триглав...“

„Не вреди“ — одговорила је Јела неколико дана касније. „Паћу не могу да убедим, каже да га је срамота погизати обећање које им је дао. А када сви они иду, м ја ћу с њима. Зар Бранко и Владимира да пустим саме...“

Према тромеђи

Ускоро је тридесет шестогодишњи Павле Јевремовић, службеник нашег конзулата у Њу Делхију, сазнао да ће једна југословенска експедиција поћи на Тришул и покушати да га освоји са западне, најнеприступачније, стране којом до сада ниједан алпиниста није успео да се попне.

— То нам одговара — рекао је Павле својој породици. — Придружићемо се алпинистима и са њима поћи на Хималаје.

Одмах је ступио у везу са Тонијем Сазоновим, вођом десеточлана југословенске експедиције који је, иако изненађен његовим предлогом, ипак пристао да на тај опасан пут поведе и двојицу малишана. Породици Јевремовић дали су неопходну опрему, али су им рекли да ће морати сами да дођу до њиховог првог табора који ће бити постављен на Тришулу на висини од 4.500 метара.

КОРАК У АМБИС

Бранко и Владимир Јевремовић одмарају се после напорног пењања у табору подигнутом на висини од 4.500 метара.

И тако, 8. маја 1976. године, необична експедиција — тата Павле, мама Јела, десетогодишњи Бранко и осмогодишњи Владимир — пошла је из Њу Делхија, возом према Хималајима. После 400 километара стигли су до малог места Гата, североисточно од главног града Индије, недалеко од непалске границе. Ту су изнајмили четири носача и једног водича који ће им, уз Хималаје, носити тешку опрему и показивати пут до Тришула, врха на тромеђи Кине, Непала и Индије.

Целог дана пешачили су дуж степенастих и мочварних пољана долине Нанда-Кину. Предвече су стигли у неко село и преноћили у малој шумској кући направљеној од сасушених дасака. С првим зрацима сунца наставили су даље, одмарали се по пола сата или сат иако су малишани говорили како нису уморни. Ноћ су провели у једној школи, на ивици села Сечул, саграђеној од камена и блата, с кровом од дрвета и сламе.

Загрљај у снегу

Пут је водио кроз прашуму. Земља је била влажна и мека, па се мала експедиција споро кретала. Пажњу малишана привлачила су необична чворновата стабла, често сакривена под лишћем, са кровом од зеленила и лијана које су се спуштале као паукове мреже.

Ушли су у кањон неке давно пресушене реке: пут је постао стрм и каменит. Водичи су им рекли да више неће наићи ни на једно село, па су наредне две ноћи спавали под шатором који су разапњали у заветринама стена.

У подне, шестог дана од поласка из Њу Делхија, почела је да пада ледена киша која се убрзо претворила у снежне пахуљице. Зеленила више није било, докле год је поглед допирао били су само снег, лед и оштре стене које су претиле. Спуштала се ноћ.

Опасно је ићи даље, говорили су већ уморни водичи, лако можемо да се оклизнемо. Али, Павле је био упоран: са једног узвишења, тамо горе, видео је титрава пригушена светла. Издржите још мало, бодрио је своју породицу и носаче. Табор је ту, близу, стићи ћемо за непун сат.

— Не могу даље — прошапутао је мали Владимир.

Ноге су му биле промрзле па га је један носач у наручју понео уз снежну стрмину. После извесног времена, и сам уморан, Индијац га је спустио, а малишан је ћутећи, погнуте главе, наставио полако да се пење. Изненада, врисак је нарушио тишину.

При светлости месечине коју је појачавало снежно белило, задишани људи угледали су Владимира како стоји на ивици једне провалије. Цело његово тело било је над амбисом у који је већ закорачио. Сабласно се њихао неколико тренутака, а затим вриштећи полетео у бездан.

Али, у том тренутку, када је већ

ПРИ СВЕЛОСТИ МЕСЕЧИНЕ КОЈУ ЈЕ ПОЈАЧАВАЛО СНЕЖНО БЕЛИЛО ХИМАЛАЈА ЧЛАНОВИ МАЛЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ УГЛЕДАЛИ СУ ОСМОГОДИШЊЕГ ВЛАДИМИРА КАКО СТОЈИ НА ИВИЦИ ПРОВАЛИЈЕ. ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ ПОЛЕТЕО ЈЕ У БЕЗДАН!

изгледало да ће нестати у амбису, један од носача, који се налазио на неколико корака од дечака, полетео је према њему као опрута. Успео је да га зграби за руку: минут касније лежали су у снегу у чврстом загрљају.

Игра у облацима

Око 9 часова увече, 14. маја 1976. године, стигли су у први табор, саграђен на висини од 4.500 метара, где су се налазила четири велика шатора. Затекли су само лекара експедиције, јер су остали чланови већ били горе на Тришулу, у успутним таборама које су постављали да би олакшали пењање на врх.

Али, још исте вечери придошли чланови експедиције добили су ви синску болест: нису могли да једу, у глави им се вртело, у стомаку су осећали чудну мучнину. Нагло сте се пењали, рекли су им искусни алпинисти, па организам није имао времена да се привикне на висину.

— Ипак, дечаки су мање патили од својих родитеља — каже Тони Сазонов. — По цео дан су трчали логором, запиткивали нас, а међу првима су честитали тројици алпиниста, Андреу Граселију, Стефану Маренчићу и Вањи Матијевићу, кој су се попели на сам врх Тришула.

Бранко и Владимир провели су четири дана на Хималајима, у табору који се налазио на висини већој за 1.637 метара од Триглава. Нису могли даље, јер за такав потхват потребна је посебна алпинистичка опрема, добра кондиција, увежбаост и искуство.

Ипак, њихов успех је несумњив. Прешли су напоран пут — до Хималаја и уз овај највиши планински венац на свету — у почетку мочваран и блатњав, кроз тропске пределе, а затим стрм, залеђен, препун опасности и скривених замки. И на температури често нижој од минус 30 степени Целзијуса.

Б. Јеремић

НЕ ПРЕДАЈ СЕ!

Гватемозен, последњи ацтешки владар Мексика, имао је само двадесет пет година када је дошао на престо. Међутим, иако је био млад, о његовој храбрости остала је забележена занимљива прича.

У првим сукобима са чувеним шпанским освајачем Фернандом Кортезом, Гватемозен је као владар успео да потисне завојеваче из Мексика. Али, кад се коло ратне среће окренуло, млади краљ је заробљен. Тада је сурови Кортез почео с језивим мучењем, упорно покушавајући да од Гва-

темозена, сина краља Ахуисотле, дозна где је скривено баснословно благо Ацтека. Међутим, младић је ћутао и храбро трпιο сва мучења.

Тад се Кортез разбеснео и наредио да Гватемозена намажу уљем и ставе на усијани угаљ. Иста казна одређена је и за његовог првог министра. Млади Индијанац је без речи подносио сличне болове, а кад је чуо јауке свог министра и видео сузе у његовим очима, довикнуо му је:

— Не предај се! Зар мислиш да ја лежим на постељи од ружа!

Увидевши да свирепост ње неће извући очекивано признање, Кортез је прекинуо мучење, можда и сам постигнут и задивљен храброшћу младог Ацтека. Међутим, неколико дана касније, под изговором да је заробљеник покушао да побегне, обећао га је.

Тако је завршио последњи мексички индијански владар који је на престолу седео само две године, од 1520. до 1522. Али, и за тако кратко време успео је да неустрашивост обезбеди себи бесмртност.

ИЗМЕЂУ ПРЕСТОЛА И ГИЉОТИНЕ

ЗАУСТАВИТЕ КРА

Шездесет сјајно обучених хусара из личне пратње краља Луја XVI стигло је у сумрак 21. јуна 1791. године у малу француску варош Варен. Дочекао их је бакалин Сос који је био општинар и — ватрени присталица Луја XVI. Али, ни он, иначе увек добро обавештен о свему што се збива у Варену, није ни слутно зашто су тог јунског сутона хусари у свечаним униформама на улицама Варена. То су знали само они, одабрани, проверени и сигурни војници, потпуно одани краљу. Њихов задатак је био важан и морао се спровести успешно и по сваку цену. Јер, краљ Луј XVI намеравао је да те ноћи побегне из Француске, а његови гардисти требало је да му обезбеде сигуран, брз и несметан пролазак кроз Варен.

Што ђре из ђресџонице

Престо Луја XVI био је озбиљно угрожен. Овај краљ, рођен у раскоши Версаја, био је популаран само на почетку своје владавине. Касније је, међутим, захваљујући својој себичности, слабом занимању за вешту и добронамерну унутрашњу и спољну политику и, како пишу неки историчари, осредњој интелигенцији, довео земљу у тешко стање. Министри су често смењивани, нарочито они разборитији и спремнији, порези и намети расли су из дана у дан. На све то Луј XVI није обраћао много пажње. Дебео, стидљив и болесно религиозан, он је у сваком тренутку и на сваком месту био под јаким и готово неизбегним утицајем своје супруге Марије Антоанете.

Али, кад се народ свуда ускомењао, нарочито у Паризу, где је освојио и Бастиљу, огорчен на гласине да краљ тражи војну помоћ и ван граница Француске, Луј XVI је дошао на помисао да је једини спас у тајном и брзом напуштању престонице.

Поверивши своју намеру само најоданијим и одређивши чегу хусара да иду као претходница, краљ је са Маријом Антоанетом, кћерком, сином и најужом пратњом сео у кочије и тихом напустио Париз. Његови снажни, брзи коњи возили су бегунце ка Варену, испред којег је требало,

према плану, да се замене и да се пут ка граници настави.

Међутим, није све ишло онако како је он замислио и желео.

Будно гледајући у план пута, нервозни краљ пожуривао је кочијаша. Кад су кочије стигле надомак Варена, на место где је требало да их чекају одморни коњи, Луј XVI је био запрепашћен: све је било пусто и тихо.

Куда бу игеџе?

Већ сасвим на граници стрпљења, краљ наређује да се кочије зауставе.

Краљевски брачни пар силази и жури у таму: нигде никога. Недалеко одатле ипак су угледали светлост и упутили се ка њој. Ускоро су видели да је то нека кућа са коњушницом.

Обрадован, Луј XVI закуца, отвори врата и упита:

— Овде су наши коњи, зар не?

— Продужите својим путем — одговори му сањив глас.

Сад већ потпуно сигуран да нешто није у реду, краљ је почео да моли кочијаша, нудећи му златнике, да наставе пут до следеће станице без измене коња. Али, они су већ били мокри од зноја и сувише уморни да пређу још једну велику раздаљину.

Међутим, да Луј XVI жели да напусти Француску нису знали само краљеви сапутници и хусари.

Неколико тренутака после краљевог сазнања да нема одморне коње и да мора у Варен, у град су ушли, задихани од трчања, и два човека који нису били ни гардисти ни краљеви најближи сарадници. Дрue и Гијом, како су се звали, с радошћу су се погледали кад су, пролазећи поред краљевих кочија, чули дијалог:

— Исувише смо закаснили за Гранире, коњи су сасвим уморни.

— Али ми се не смео ни тренутка задржати у Варену.

Уверени да је у кочијама краљ-бегунац, Дрue и Гијом пожурили су у Сосову бакалницу, пробудили га и саопштили му да је у Варен управо ушао Луј XVI. Сос је само зинуо од чуда. Кад се прибрао, отрчао је да пробуди свог суседа кожара Пилтиа, који је био и општински официр. Затим је пробудио и своја три сина и кћерку и наредио им да трче у цркву и звоне на узбуну, а он се упутио ка засвођеном

ПАЖЉИВО ГЛЕДАЈУЋИ У ПЛАН ПУТА КОЈИМ ЈЕ БЕЖАО, ЛУЈ XVI ЈЕ УПОРНО ПОЖУРИВАО КОЧИЈАША. АЛИ, КАД ЈЕ НАЈЗАД СТИГАО НА МЕСТО ГДЕ ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ГА ЧЕКАЈУ ОДМОРНИ КОЊИ И ОДАБРАНИ ХУСАРИ, ВЛАДАР ЈЕ БИО ЗАПРЕПАШЋЕН.

улазу у центар града. Њему се придружило још неколико општинара, Дрue и Гијом.

Пале се бакље и несигурне сене титрају по зидовима и калдрми.

Ускоро се зачуо топот копита и тутань точкова. У несталном светлу бакљи указују се коњи и кочије. Два народна чувара брзим препрече пут.

С фењером у руци Сос прилази вратима на кочији:

— Где ви идете? — упита узбуђено.

— У Франкфурт... — одговори један глас изнутра.

— Ваше пасоше, молим! — мирнијим гласом рече бакалин.

Ноћ одлуке

При светлу свеће Сос је прегледао пасоше и опет зинуо од изненађења.

— Сигуран сам да су у колима краљ и његова по-

родаца — обрати му се Дрue, огорчен противник Луја XVI. — Ако их пустите да оду у другу земљу, то ће бити равно злочину и издаји. Не заборавите, краљ не сме да напусти Француску.

Кад се Сос вратио до кочије и унео фењер унутра, угледао је три жене са велом преко лица, дечака, девојчицу и крупног мушкарца с великим шеширом на глави. Зар је то краљевска породица, питао се у чуду. А онда, сетивши се шта му је Дрue рекао, наређује:

— Сиђите! Пасоши ће вам бити визирани сутра...

После узалудног покушаја преговора, краљ, његова породица и пратња силазе из кочије. Сос им нуди своју скромну кућу да се одморе и ту дочекају зору. Мислећи да можда ипак није све изгубљено, јер у Варену су његови хусари, Луј XVI пристаје да одседне код Соса.

Док је краљ пролазио кроз бакалницу у приземљу и пењао се степеницама у собе на спрату, одјекнула се звона на узбуну. И пре њих готово цео Варен био је будан, јер се свуда брзо пронела вест да је у граду лично краљ. Сос је краљевској породици по нудио јело и вино, а затим без речи изишао. Ускоро се вратио са судијом Дестеом, мужем кћерке једног официра који је краљичин рођак и који је врло добро познавао Луја XVI. Десте је одмах пришао краљу и поклонио се:

— Добро вече, Ваше Величанство!

Зајобесџ Скуџџине

Наступила је мучна тишина. Увидевши да је најзад све изгубљено, Луј XVI се насмешио:

ЛБА!

— Да, ја сам ваш краљ!
Сви су почели да му прилазе, љубе руку и клањају се.

Све то прекинули су јаки повици и бука са улице. Сос је погледао кроз прозор: маса наоружаног света, народних чувара и краљевих хусара тискала се и рвала у жељи да продре у бакалницу.

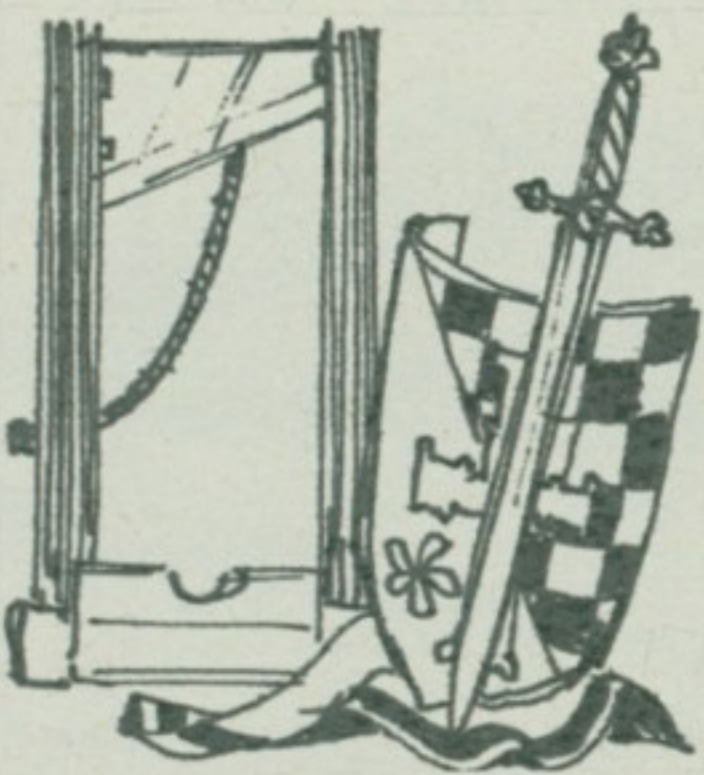
— Живео народ! — одјекивали су повици кроз ноћ.

Привидно миран, краљ се сад узда једино у помоћ пет стотина немачких витезова по које је послао гласника. Али, они не долазе иако је већ пет часова ујутру. Међутим, звонима је подигнуто и обавештено становништво и осталих места да је краљ у Варену и да је покушао да побегне из земље. Напетост расте, претећи да се сваког часа бесно сручи на Сосову бакалницу и краља.

Ујутру, после целе ноћи сулудог јахања до Париза и натраг, долази гласник и од Скупштине доноси овлашћену заповест да се краљу никако не дозволи напуштање Варена и да се обавезно врати у престоницу. Јер, Француска не сме да буде без краља, па био то и непопуларни Луј XVI. Напољу десет хиљада љутитих гласова виче:

— У Париз! Нека краљ иде у Париз!

У седам часова и тридесет минута краљ и његова породица сели су у кочију и кренули у Париз.

Кад се вратио у престоницу, Луј XVI је одмах положио заклетву за нови устав. Али, није се променио. Зато је у августу 1792. године заједно с породицом затворен у кулу једног самостана. У септембру 1792. Жирондински конвент га је свргнуо, и Француска је проглашена републиком. У децембру исте године Луј XVI је због велеиздаје осуђен на смрт и у јануару 1793. године погубљен на гиљотини. Осам месеци касније, исту судбину доживела је и његова жена, омражена Марија Антоанета.

С. П.

У канцеларију директора циркуса „Барнум и Бејли“, у Торонту, ушла је једног предневе 1901. године млада скромно обучена жена. Стала је код врата нервозно се играјући отрцаном ташницом и чекала да човек за писаћим столом подигне поглед.

— Изволите — рекао је коначно директор.

— Зовем се Ана Едсон Гејлор. Хтела сам нешто да вас питам... Ако сам добро обавештена, пре извесног времена били сте спремни да човеку који се у бурету спусти низ Нијагарин водопад платите 2000 фунти...

— Да, ми смо били организатори те представе и новац смо исплатили... али његовој родбини. — Јадник, распао се заједно с буретом. Него, зашто вас то занима?

— Видите, за 2500 фунти, ја бих покушала то исто!

Директор циркуса пажљивије се загледа у саговорницу.

— Не знам да ли су вам рекли, али више од 140 људи погинуло је покушавајући ту лудорију с буретом. Постаје много јевтинији начин да се изврши самоубиство...

— Мени је тај новац преко потребан! У питању је живот или смрт — покушала је да га убеди.

Уморно је прешао руком преко лица и уздахнуо:

— У реду... Победили сте Јавите ми кад почнете с припремама — рекао је и пружио јој руку.

Пружену руку девојка је прихватила таквом силом као да је решила све проблеме на свету...

ПРОБА С МАЧКОМ

Ани Едсон Тејлор новац је био заиста неопходан. Муж јој се тешко разболео и требало је да га, на неко време, одведе у топлије и сувље крајеве, јер његова болесна плућа нису била у стању да из-

држе влажну климу Торонга.

Потпуно обузета предстојећом авантуром, одмах се бацила на припреме: дала је да јој се направи буре од тврде храстовине, 1,60 м високо, метар широко и појачано са седам металних обруча. На дну бурета причвршћен је тег који је требало да га држи у усправном положају. Изнутра је било обложено великим бројем јастучића да не би дошло до повреда приликом тумбања низ водопад.

Ана Тејлор направила је једно слично мање буре у које је затворила мачку и, пробе ради, пустила је низ водопад. Буре је издржало, али мачка је угинула од шока!

Велики догађај био је заказан за 24. октобар 1901. године.

Чим је тог јутра храбра жена дошла на Травнато острво, удаљено око три километра од водопада, салетели су је бројни новинари. Изгледала је веома сигурна у себе док се поздрављала с њима:

— Нећу вам рећи збогом него — до виђења!

Директор циркуса руковао се са Аном и рекао јој:

У БУРЕТУ НИЗ НИЈАГАРУ

Преко стотину људи погинуло је покушавајући да уради оно што је наумила Американка Ана Тејлор.

— Надам се да ћете лично доћи по новац!

— Будите без бриге — одговорила је она. — Долазим у три после подне до чек!

Ушла је у буре, поклопац је добро углављен, а затим је необични пакет пуштен низ мачицу ка канадском делу водопада, високом преко 60 метара!

КАО РУЖАН САН

Буре је одмах нестало испод водене површине и појавило се само на тренутак пре него што ће пасти у дубину. Уз заглушујућу буку воде сручило се у подножје и остало у завеси огромног водопада нешто више од десет секунди, а затим наставило пут низ мачицу! После пада остало је читаво и људи који су ово посматрали одахнули су.

Најтежи део ове луде пловидбе тек је предстојао! Буре је наставило пут

низ реку пуну подводног стења, претећи да се распадне као орахова љуска! Они који су чекали у доњем делу реке с напором су покушавали да га дохвате. После неколико минута то им је успело, изнели су га на обалу и отворили.

Ана је извучена — жива! Била је ужасно бледа и дрхтала је као прут. По телу је имала неколико посекотина задобијених приликом сударања бурета са подводним гребенима, јер је многобројни јас тучићи нису ипак довољно заштитили.

— Када је започело падање, учинило ми се да ми се тело кида на комаде. Било је то као ружан сан. Никада више не бих покушала да учиним то исто. Сада сам морала... због новца... — изјавила је новинарима неколико дана касније.

— Ово је први пут да уживам када некоме дајем новац! — рекао је директор циркуса „Барнум и Бејли“, предавајући јој чек. — Стварно сте га заслужили!

На жалост, позамашна сума није помогла Ани Тејлор колико је мислила. Лечење њеног мужа, било је веома скупо и он је умро убрзо после Аниног подвига. Оставши без средстава за живот, пристала је да се са својим чувеним буретом појављује на представама циркуса „Барнум и Бејли“. И од овога се тешко могло живети јер су организатори узимали велики део зараде.

Када је напустила циркус, вратила се на Нијагарин водопад где је продавала разгледнице са својим аутограмом. Убрзо затим почела је да губи вид и смештена је у једно сиротињско лечилиште где би, свакоме ко је имао жеље и времена да је слуша, причала о свом великом подвигу. Умрла је 1921. године као пуки сиромас.

М. Ј.

ИМЕ ЛЕПО, АЛИ НИЈЕ ПРАВО — Омиш је настао као орловско гнездо подно самог крша Мале Динаре. Временом се насеље полако померало низ стрму падину према морској обали. Иако су град штитили с једне стране море, а са друге река Цетина, Омишани су око насеља подигли одбрамбени зид облика правоугаоника којем је недостајала само једна страница, она према планини. Уместо ње ту је већ постојала кула Пеовица, названа тако по крају на којем се уздизала. Подигли су је као једноспратну војну стражарницу господари града, Качићи. Касније су јој Омишани доделили још један спрат и обнављали је кад год би је нека окупаторска војска порушила. Због погодности за осматрање у њој је увек боравила војна посада. Кула се налазила на надморској висини од око 40 метара, а она сама виша је од 12 метара. Нема историја већ само две платформе, сваку у нивоу по једног спрата, између којих воде камене степенице. Венецијанци су је називали Мирабела — због лепог погледа који се са ње пружа — па је и данас многи тако називају иако јој то није право име.

Насељен већ у римско доба Омиш (Oneum) је у средњем веку био утврђен град, у 12. и 13. веку њиме владају кнезови Качићи, у 14. брибирски кнезови Шубићи, а од 1444. године Венеција. Турци га никад нису освојили иако су га неколико пута опседали. После пропасти Венеције 1797. био је у власти Аустрије до 1806, затим Наполеона, па опет Аустрије под којом је остао више од сто година, односно све до 1918. године.

У архитектури града највише су заступљени ренесанса и барок, сасвим мало готике, али има и давних прероманичких споменика културе.

ГРЕШНИЧЕ, НЕ ПРИЛАЗИ! — Чудноват значај за живот Омишана имала је ова кућа са архитектонским одликама ренесансе. Припадала је породици Деспотовић, познатијој по касније примљеном италијанском презимену Каралипео. Породица је била толико поштована у граду да је својим готово идеалним моралом постала савест грађана. Из тог односа изродила се необична мисија Деспотовића. Наиме, они су на своју кућу ставили белу плочу којој су смели да приђу и додирну је руком само они становници града чији је живот текао без грехова, чак и оних малих, људских, обичних. Тако се увек знало какав је ко јер грешници нису смели прићи плочи ни за живу главу из простог разлога што је у Омишу владало тврдо уверење да би такви остали — проклети!

ДОМ ЗА ПОСЛЕДЊЕ ДАНЕ. — Фрањевачки самостан, подигнут 1716. године када су пролошки фрањевци избегли пред зулумом Мехмед-паше Челића, данас представља неку вр-

СТУБ СРАМА. — Породица Каралипео није била позната само по плочи на својој кући већ и по високом каменом стубу са постољем који се налазио испред ње. У подножју и при врху стуб носи клесане украсе, иако је служио за јавно извргавање руглу несрећника које су градске власти осудиле на мању казну. Преступник је везиван за стуб срама, како се, иначе, тај камени део градске архитектуре називао, и ту проводио извесно време без воде и хране. Стуб се уздизао двадесетак метара даље од места на којем се сада налази.

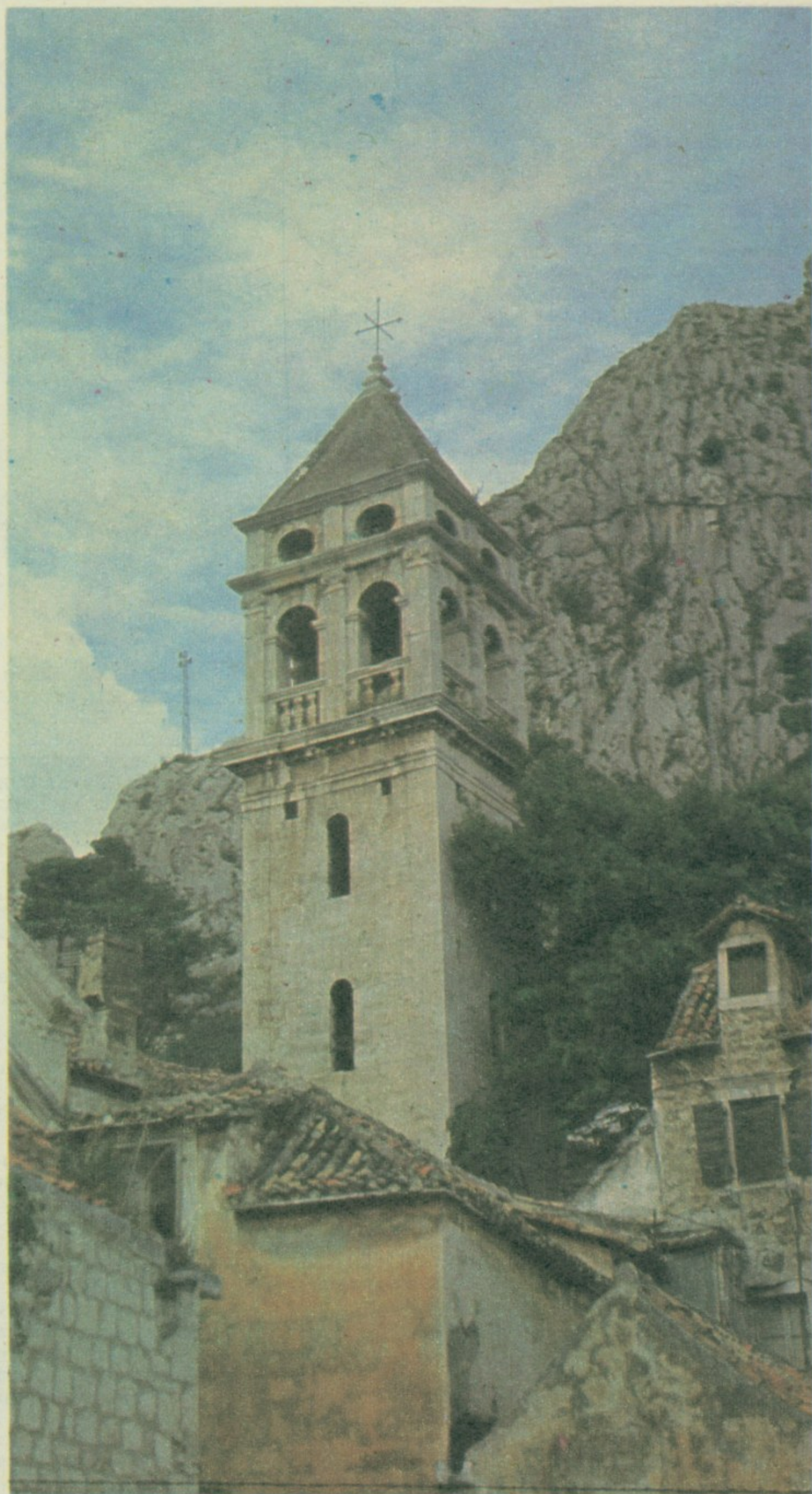
сту „дома старца“; из других самостана овде пристижу стари и изнемогли фрањевци. Тренутно их има само четири. Зграда има обележја ренесансе и барока. У њеној библиотеци чува се велики број докумената из турског периода. За време рата у самостану се налазила партизанска болница а у предатним годинама у самостанској уљари цедиле су се маслине и производило маслиново уље.

СПИШТУ НА ИСТОКУ

ПРИВИДНА ЛЕПОТА. — Ова кућа налази се на самом углу главне градске улице Фошала и обале реке Цетине и типичан је представник стамбене архитектуре пред први светски рат. Припада породици Периновић (Франчески), некад богатим велепоседницима. Зграда је масивна, али је њена лепота привидна јер на фасади нема никаквих украса осим јарке боје. Таквих здања, такозваних палата, у Омишу има само неколико јер је њихова изградња стајала много новца. Оне старије Венецијанци су порушили.

ХИЉАДУ ГОДИНА ЖИВОТА. — Црква Светог Петра на Прику, десној обали Цетине, једна је од најстаријих у земљи: подигнута је пре више од 1000 година а први пут се помиње за време владавине хрватског краља Славца. Из сачуване повеље сазнаје се да је краљ Славац судио у тој цркви у спору између становника села Тугара и неког Петра Црног, а шест година касније у спору између самог себе и извесног Љубомира! Црква је више пута поправљана, али је сачувала своје основно обележје. То је једнобродна, десетак метара дуга и потпуно засвођена грађевина са четвртастим кубетом. На фасади нема никаквих украса.

ГУСАРСКИ ПЛЕН. — Столна црква, саграђена у 17. веку, има портал са лепим украсима клесаним у камену, још лепши звоник (на слици) и две вредне слике на олтару, рад равенског мајстора Матеа Инголија. Истовремено, она је и најмонументалнија грађевина у граду. Међутим, монстранца коју поседује право је ремек-дело средњовековног златарства. То је причесник налик на ферал (фењер) седмостраничног облика. Легенда вели да су омишки гусари отели монстранцу из самостана на италијанском острву Тремити. Неколико њих обрело се неког дана пред вратима рекавши да им је члан дружине напрасно умро. Како је обичај налагао да умрли проведе 24 часа у цркви лежећи у сандуку, Омишанин који је играо улогу покојника устао је усред ноћи са свог необичног лежаја, узео монстранцу и изгубио се.

РЕРНА ЗА НЕПОЖЕЉНЕ ГОСТЕ

У РАСКОШНО НАМЕШТЕНОЈ СОБИ ГАЗДА ЛУИЋИ ИШЧЕКИВАО ЈЕ ДОМАЋИНА КОЈИ МУ ЈЕ ДУГОВАО ОГРОМНУ СУМУ НОВЦА. ИЗЕНАДА, ПОЧЕО ЈЕ ДА СЕ ЗНОЈИ И МАЛАКСАВА ЈЕР ЈЕ У ПРОСТОРИЈИ ПОСТАЛО НЕСНОСНО ТОПЛО.

разгрнуо је свој капут и театрално показао на висока војна одликовања која му је италијанска влада доделила због храбрости у првом светском рату.

БРОД У БАШТИ

О мањи дежмекаст човек, обучен у добро кројен капут тамне боје, зазвонио је на вратима раскошне виле која се налазила у једној тихој улици на периферији Фиренце. Неколико тренутака касније врата се бешумно отворише и у узаном прорезу указа се озбиљно лице старијег човека. Чим угледа придошлицу, богаташа Луиџија, поклонил се до земље и позва га да уђе.

— Господин је тренутно заузет — рече слуга придржавајући госту капут и полцилиндар. — Замолите вас је да га сачекате у салону. Ево, овуда!

Газећи по дебелом, меком тепиху газда Луиџи уђе у собу коју му је слуга показао. Већ на самом прагу нешто га пресече у грудима: такву раскош и богатство одавно није видео.

На зидовима те просторије, дугачке двадесетак метара, налазили су се радови познатих сликара, на ниским стилским сточићима стајала су античке скулптуре, у изрезбареним стакленим орманима — најфинији комади кинеског порцулана, кристални лустери блештали су са таванице, неколико амфора немарно је било ђушнуто испод прозора, а у једном углу, из масивног усправљеног каменог ковчега посматрала га је права — египатска мумија.

Луиџију одједном би непријатно што је уопште долазио у ту кућу да би узео милион лира. Недељу дана раније власник овог богатства ту суму је позајмио од њега.

— Није требало да се овако обрुकам — гласно промрмља и обриса зној с чела, јер одједном је почело

да му бива топло. — Ово богатство вреди стотинама пута више него што је тај тричави дуг. Али, шта је — ту је: мораћу да га сачекам.

Седе на једну столицу и загледа се у слику преко пута. Али, како је време одмицало Луиџи је постајао све нервознији — у соби је бивало све топлије. Морао је да раскопча кошуљу, па кравату. Ни то није помогло — зној је липтио низ његово лице као да је ушао у врелу пећ.

Када се петнаестак минута касније на вратима појавио висок, сувољав човек и раширених руку пошао према њему, газда Луиџи био је потпуно изнурен од ужасне врућине. Нагло је устао са столице, извинио се домаћину рекавши да се не осећа добро и да одмах мора да иде кући. А што се тиче дуга — има времена да га измире, једва је промрмљао и не поздравивши се истрчао на улицу.

СЈАЈ БЕДЕ

Изумитељ ове чудне чекаонице за своје поверенике био је Габријел Д'Анунцио, италијански књижевник и политичар, који је де сет пута брже трошио новац него што је био у стању да га заради. Од новца који је добијао пишући драме, романа, новеле и песме није могао да живи онако како је желео, па је зато позајмљивао велике суме и обећавао да ће све, најдуже кроз недељу дана, вра-

тити са великом каматом. Наравно, то никада није чинио, али само из једног разлога: његови повереници нису могли да поднесу ужасну врућину која је владала у соби препуној скупих предмета, где је требало да га сачекају. Помоћу неколико посебно конструисаних мехова, кроз узане, не приметне прорезе у зиду, у ту собу убациван је врео ваздух, тако да су непожељни гости у њој могли да издрже највише петнаест минута.

— Та соба била је једини сјај беде његовог духа — јетко је једном рекао неки политичар који је такође био насамарен.

Д'Анунцио се родио 1863. године, у веома сиромашној породици, у Пескари, италијанском месту на обали Јадранског мора. Још као дечак показао је таленат за писање, па му је зато отац омогућио, одвајајући сваку лиру, да се упише на високу школу у Фиренци. Са седамнаест година написао је прву поему која је штампана у неколико италијанских листова, а критичари су је одлично оценили. Понесен успехом, Габријел напушта школовање и прелази у Рим где наставља да пише поеме и новеле, а затим се запошљава као новинар у једном листу.

Његови чланци били су веома запажени, па је ускоро делегиран у Парламент, где је био изразити представник иредентизма, националистичког покрета који је у Италији почео да буја од 1870. године. Залагао се за прикључење суседних земаља Уједињеном Италијанском Краљевству.

— Сва места око наше земље у којима се говори италијански морају да нам се прикључе — говорио је Д'Анунцио Габријел. — Ако неко покуша да нам се одупре, употребимо и силу.

ПУЦАЈТЕ У МЕНЕ!

Управо ово и сличне пароле послужиле су италијанским империјалистима и фашистима да оправдају освајање туђих независних територија, првенствено наших крајева дуж јадранске обале.

Тако је Д'Анунцио, после првог светског рата, 12. септембра 1919. године, са поборницима таквих схватања упао у Ријеку, град који је имао независан статус и под паролем „све за италијанску националност“, прогласио га територијом ове државе.

Савезничке земље које су се у првом светском рату бориле против Немачке, Аустро-Угарске и Италије, тражиле су да се обузда самовоља овог човека. Не обзирајући се на претње, ултиматуме и бојне бродове савезничких земаља који су

Наредних 15 месеци Д'Анунцио је владао Ријеком баш као први антички императори. Али, за разлику од њих, разне наредбе, декрете и похвале војницима писао је у стиху или на песнички начин. Касније је и сам Мусолини, када је дошао на чело италијанских фашиста употребио тај „изванредан рецепт“ да би владао људима и потчињавао их својој вољи.

„... Један човек против целе државе и то у туђој земљи...“ писали су разни светски листови исмевајући на тај начин италијанску владу која ништа није предузимала да би спречила Д'Анунцију.

Ипак, на сам Божић 1920. године, италијански генерали одлучили су да га „опамете“. Војни бродови упловили су у ријечку луку и читав дан с мора бомбардовали овај град. Деморалисани иредентисти који су остали без оружја, муниције и хране, морали су да се предају.

Генерал-песник је заробљен, али касније није чак ни кажњен. Настанио се на обалама језера Гарда, у кући која је ускоро опет била препуна необичних, скупих предмета. Ипак, најчуднији експонат свакако је био — прави бојни брод, допремљен из ријечке луке, који је красио башту овог сулудог човека.

се ускоро укотвили недалеко од ријечке обале, Д'Анунцио је одлучио да ипак буде по његовом.

— Град нећу предати — рекао је команданту италијанске војске којем је једином допустио да дође на преговоре. — Ја сам овде генерал а ако баш желите да пуцате на моје војнике, онда прво пуцајте у ово —

Када је Мусолини дошао на власт, Д'Анунцио се с њим није у почетку добро слагао. Али, касније је променио мишљење и постао један од најватренијих поборника фашистичких идеја, а све до краја живота, 1938. године, према Југославији се односио крајње непријатељски.

Б. Ј.

53

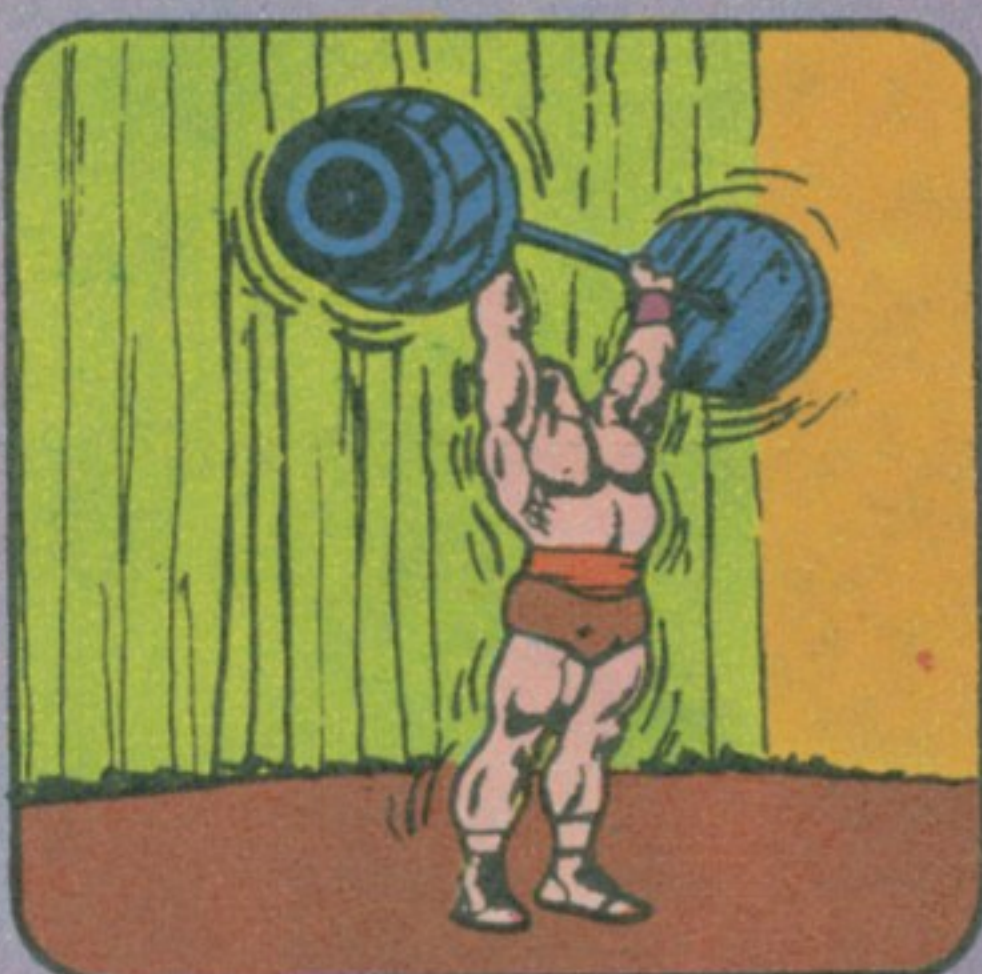
ПРВУ од седам златних медаља које је освојио на Олимпијади у Минхену 1972. године, чувени пливач Марк Спиц добио је за победу у грци на 200 метара лептир стилем. Занимљиво је да је овом дисциплином Спиц завршио своје неуспешно такмичење четири године раније, на Олимпијади у Мексику.

54

ЈЕДНА од најважнијих дисциплина у олимпијском програму је — бацање диска, иначе симбол спорта у старој Грчкој. Американац Ал Ертер једини је атлетичар у историји олимпијских игара који је четири пута освајао златне медаље у бацању диска и то: 1956, 1960, 1964. и 1968. године.

55

НАЈНИЖИ Американац који је икада освојио златну олимпијску медаљу био је дизајнер тегова Џозеф де Пиетро. Он је био висок само 1,42 м а на Олимпијади у Лондону 1948. године у олимпијском триатлону у бантам категорији подигао је укупно 307,5 килограма.

56

ПИТЕР СНЕЛ атлетичар са Новог Зеланда, победник у грци на 800 метара на Олимпијади у Риму 1960. године, протестовао је код олимпијских функционера што његова медаља није од чистог злата, као што је то било све до 1932. године. Снел је учествовао и на следећој Олимпијади у Токију 1964. године када је освојио још две златне медаље, на 800 и 1.500 метара.

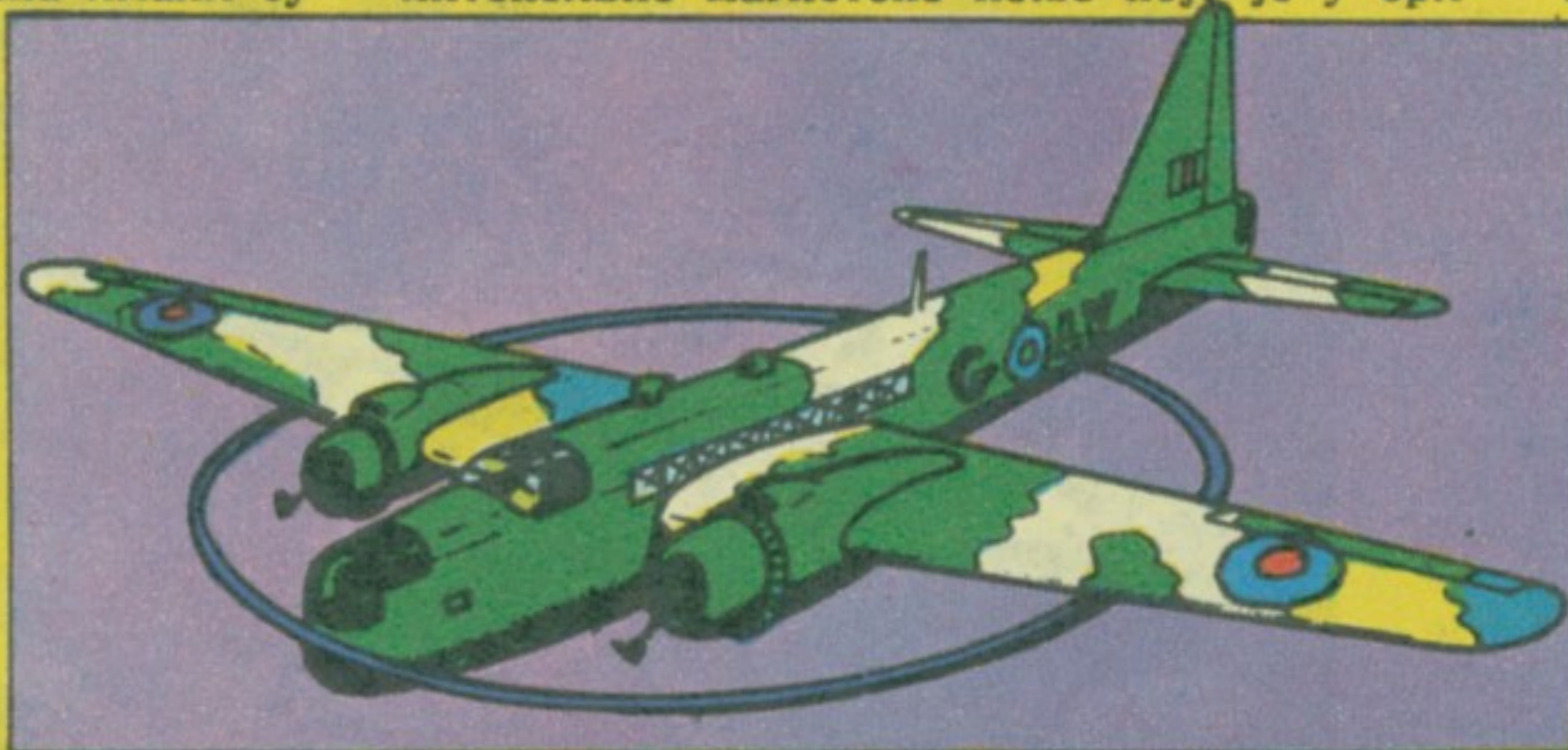
Слобода се брани и оружјем...

42

Једно од првих тајних оружја била је авионска магнетска мина. Уочи II светског рата Британци и Немци испитали су неколико нових начина монтирања и полагања мина авионима. Неки авиони намењени уништавању магнетских мина имали су

испод трупа и крила, или у крилима, велики метални прстен са завојницама у којима се електричном струјом из посебног генератора на крилу авиона побуђивало интензивно магнетско поље које је у бри-

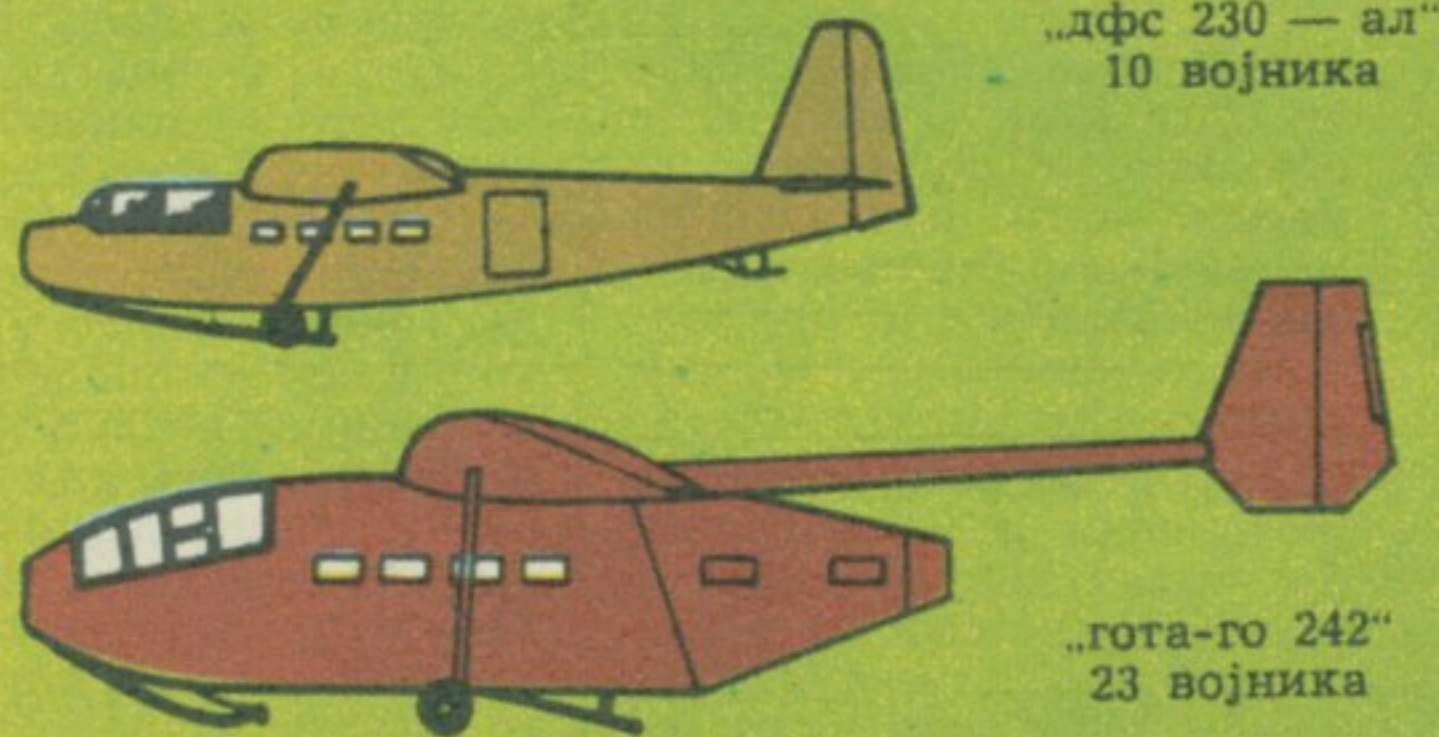
шућем лету авиона изазивало експлозије магнетских мина. Британци су 1940. за то употребили адаптиране бомбардере „викерс-армстронг велингтон“, а Немци транспортере „јункерс ју 52“.

Са развојем авијације јача и транспортна авијација, падобранство итд. На цртежу

доле лево су две транспортне једрилице које су могле да тегле транспортни или бомбардерски авиони. На цртежу десно су

лажни падобранци који су служили за ва-рање непријатеља.

Два облака дима покуљала су из брода „Кедиве Исмаил“, један са крме, други из средине. Лађа се затресла, а онда располутила као љуска. Силовити таласи грунули су у бок нашег брода и сви смо попадали по палуби. Зачуо се узвик са командног моста:

— Торпедо десно од прамца!

Брод је нагло скренуо. Пенушави траг торпеда видео се у води на свега десетак метара од нас.

Прамац „Кедиве Исмаила“ већ је потонуо, али је задња половина брода и даље гурала напред пунећи се водом. Унутрашња експлозија послала је увис нову кишу метала. Најзад се груп искрену, елисе су изишле из воде, олупина је стала и нагло потонула.

БИТАНГЕ, НАПОЉЕ!

Са јединицом британског ваздухопловства чекао сам тог дана, 5. фебруара 1944. године, у Момбаси, кенијској луци у Индијском океану, да нас један конвој пребаци на нове положаје на Далеком истоку. Говоркало се да је највећи брод у конвоју „Кедиве Исмаил“ пун штапских официра високог ранга.

Моје одељење обичних војника, међу којима је било и доста бивших криминалаца, распоређено је на „Кедиве Исмаил“ непосредно пре него што је конвој требало да исплови. Али, само што смо се нашли на палуби, пришао нам је један брадат колос у униформи поморског официра, добро нас одмерио и заурлао да неће трпети руљу битанги на свом броду. Избачени смо за тили час и укрцани на мањи брод по имену „Сити оф Парис“ пун обичних војника.

Конвој је, распоређен у формацији „ласте“, запловио према Коломбу. Предводила је крстарица „Хокинс“, за њом су ишле два мала транспортера, а позади, један до другог, „Сити оф Парис“, „Кедиве Исмаил“ и трећи транспортер.

Бокове су штитиле корвете „Петард“ и „Паладин“. Официрски „Кедиве Исмаил“ био се згодно угнездио између нас и трећег транспортера. Људи су гунђали да му служимо као заштита од торпеда — сви смо знали да воде око Цејлона, куда смо се упутили, врве од јапанских подморница.

Било је сунчано по подне без ветра. Лежао сам на палуби и сањиво посматрао дизање и спуштање прамца „Кедиве Исмаила“ на око 800 метара од нас. Безбројни потоци воде сливали су му се низ бокове и лично ми је на некакав брод-играчку.

У том тренутку се догодило! Облаци дима, распадане брода, узвик: „Торпедо!“ с нашег командног моста.

Скренувши да би измакао подморничком пројектил, „Сити оф Парис“ је

Заклети на ћутање

Учесник и очевидац
Фредерик Смит

улетео право међу преживеле са „Кедиве Исмаила“. Јапанска подморница која је, мимо свих очекивања, упарила у само срце конвоја стекла је баш тим маневром савршен преглед преосталих пловила.

Због тога смо имали највише наде да преживимо ако устремимо прамце ка месту на којем смо је последњи пут приметили. Све сна да се излажемо великој опасности посада десне корвете окренула је за 90 степени и похитала нам у сусрет.

ДУБИНСКЕ МИНЕ И АЈКУЛЕ

Преживели са потонулог брода махнито су пливали између лађа запомажући. Око њих већ су се видела злослутна пераја ајкула привучени крвљу. Али, нико ништа није учинио. Вероватно није било времена.

Стигавши до нас, корвета је почела да баца дубинске мине које су попадале право међу давленике. Експлозије су подигле у ваздух на десетине тела. Другима су изненадни снажни таласи поломили кичме и вратове.

„Сити оф Парис“ налазио се тако рећи у центру „ватромета“. Последња експлозија подигла је стуб воде на непуних 30 метара од нас. Наш брод се занео, из дубине се зачуло стругање као да смо се несукали.

Одједном, с наше десне стране неко дугуљасто тело полако је почело да изирања из ускомешане воде. Била је то подморница која је од силне експлозије тренутак раније грунула у наш труп. Судар јој по свој прилици није ни најмање наудио јер је само неколико секунди потом нагло заокренула и ишчезла.

Конвој више није постојао. Крстарица „Хокинс“ и три транспортера растрка-

Писац Фредерик Смит први се одважио да исприча истину о највећем губитку у људству који је један конвој британске морнарице претрпео у II светском рату.

ли су се и губили на хоризонту. Далеко позади корвете су кружиле у потрази за подморницом у преживелим. Нису нашли ни једно ни друго. „Сити оф Парис“ имао је за друштво једино ајкуле које су нас пратиле у великом броју очекујући наставак гозбе.

По доласку у Коломбо сви смо морали да се закулемо на шестомесечно ћутање о догађају. По томе сам закључио да је несрећа била нечувена. Касније вест је то и потврдила —

на „Кедиве Исмаилу“ било је 1.700 људи, а само 21 је преживео! Присећајући се метежа који је владао на његовој палуби пред полазак из Момбасе немам разлога да сумњам у тај податак.

Овај губитак људства био је највећи који је иједан британски конвој претрпео у току II светског рата. Само ме једно питање још прогони — због чега нико досад није ово објавио?!

Фредерик Смит

Чим је 1830. године постао председник САД генерал Ендрју Џексон је изјавио:

— Бели и црвени човек неће никад моћи један поред другог живети у миру!

Џексон, кога су Индијанци звали Оштри Нож, прогутао је кроз Конгрес закон по којем ће сви Индијанци, милом или силом, бити преселени на страну територију западно од Мисисипија. У само једном транспорту ка негостољубивој земљи на западу од зиме, глади и болести, поумирало је преко 3000 жена и деце из поносног племена Крик.

Нечовечном закону Оштрог Ножа најогорченије су се одупирали ратници Семинола, племена које је живело на југу Флориде, под вођством младог поглавице Осеола.

Осеола је дуго избегавао сукоб с бледоликим. Под најездом све бројнијих насељеника постепено се с племеном повлачио према југу. Једном, док се с младим ратницима налазио у лову, белци су упали у његово село. Попалили су куће, старце поубијали, а жене и децу одвели на североисток и продали их као робље. Међу заробљеницима се налазила Осеолина жена Чочотер и његова деца.

Осеола је скинуо с главе орлова пера. Три дана и три ноћи нем и непомичан стајао је на згаришту свог дома, без залогаја хране и без гутљаја воде. Онда је ишарао лице ратним бојама, окитио се перјем и заклео се да ће по сваку цену бранити ловишта својих праотаца.

ПРОГОВОРИТЕ ПУШКЕ И ТОПОВИ!

Док су се поглавице појединих група Семинола предавале пред најездом бледоликих, Осеола и његов заменик Пантер са три хиљаде ратника бранили су педаљ по педаљ земље.

Крајем маја 1832. по наредби из Вашингтона генерал Вили Томсон је позвао на преговоре оне поглавице Семинола које се још нису предаде. Послао је гласника и Осеоли.

— Врховни поглавице Семинола! — рекао је гласник-поручник. — Бели поглавица Томсон шаље ти ову белу заставу и позива те на преговоре о миру. Ти знаш да ти бела застава гарантује безбедност!

Осеола је, под заштитом беле заставе, дошао на преговоре с ратним бојама на лицу и пернатим ознакама врховног ратног поглавице. Генерал Томсон је одржао говор обећавајући Индијанцима вечити мир и гомили долара ако се одрекне једног дела плодне Флориде, а затим је позвао једног од нижих поглавица, Аматлу, да приђе великом столу и удари крст на већ сročени уговор. Осеола који је дотад седео по страни, скочи, ста-

ИСТИНИТЕ ПРИЧЕ О ИНДИЈАНЦИМА

де пред Амаглу, рашири руке и окрете се окупљеним Индијанцима.

— Земља је наша мајка! — Зар прави човек продаје своју мајку? И гробове својих предака?

Затим забацивши поносно главу ступи пред генерала и прострели га погледом:

— Зар би ти, Бели поглавице, продао своју мајку?

Колебљиви Амагле се повуче пред Осеолом и седе међу остале Индијанце. Генерал Вили Томсон поче да дрхти у бесу.

— Ако потпишете уговор о миру и одрекнете се једног дела земље, очекује вас милост и пријатељство Великог Белог Оца из Вашингтона! — рекао је претећи. — Ако га не потпишете, чека вас пропаст и истребљење! Проговориће пушке и топови! Ти ћеш потписати први!

Осеола одсечним корацима приђе преговарачком столу, одмери генерала од главе до пете презривим погледом, извуче дуг ловачки нож и свом снагом га заби у текст уговора.

— Ухапсите га! — дркнуту генерал црвен у лицу. — Вежите црвеног пса!

ЗАСТРАШУЈУЋА ПОРУКА

Пре него што је могао да се снађе, ратни поглавица Семинола је био у ланцима. Окупљене поглавице почеше да гунђају али се ниједан не помаче, јер се зачас око зборишта појавила чета до зуба наоружаних војника.

— Бледолики имају двојне језике! — викну с гађењем Осеола и, док су га одводили с места преговора, обори ногом белу преговарачку заставу под чијом је заштитом дошао.

— Као змије! — Бели војници су у затвору данима мучили Осеолу и најзад га натерали да потпише „уговор о миру“. Ни после тога нису га пустили из затвора. Генерал је, послуживши се његовим потписом, настојао да на потпис приволи и друге, још непокорне ниже поглавице. Колебљиви Амагла је први подлегао.

Међутим, уз помоћ једног белог официра чије име није хтео да ода Осеола је успео да побегне из затвора. За собом је оставио застрашујућу поруку испану сопственом крвљу:

ОСЕОЛА ПОТПИСУЈЕ НОЖЕМ

— Земља је наша мајка! Зар би ти продао своју мајку? — упитао је ратни поглавица Семинола америчног генерала који је наговарао Индијанце да белцима уступе један део Флориде.

— Обојићу у црвеног Белог Човека његовом крвљу! Расејаћу лешеве белих ратника по земљи мојих предака да избеле на сунцу и киши, да вуци њуше њихове кости, а јастреби се кљукају њиховим месом!“

ОСВЕТА И РАТ

Генерал Вили Томсон је у своју раскошну кућу у Форт Кингу позвао на вечеру десетак официра са породицама. Велику салу осветљавали су јарки лустери и кристални свећњаци. Слуге су на сребрним послужавницима доносиле товарије ђаконија, пуцали су чепови шампањских боца, одзвањао је раздрагани жагор. Из великог врта допирао је опојни мирис тропског цвећа.

Пред поноћ, кад је расположење достигло врхуна, генерал подиже чашу.

— За америчку Флориду, за Флориду белих хришћана! За Флориду без црвених дивљака!

У тај час је праснуо хитац. Генерал се ухвати рукама за прса, потмуло крикну и сруши се.

Запрепашћени гости угледали су на прозору Осеолу ишараног ратничким бојама свог племена.

Оно што се затим одиграло нико није умео тачно да опише. За Осеолом је кроз прозор ускочио Пантер са још неколико Индијанаца. Плануло је још неколико хитаца, севнули су ножеви и томахаке. Затим су се Индијанци као што су се и појавили, нестали као авети.

У блиставој сали на окрвављеном поду лежали су поред генерала Томсона мртви капетан Родерс, поручник Смит, морнарички пешадијски наредник Хајзлер и Сагс и један слуга.

Осеола је са Пантером повео своје племе у тешко проходне мочваре Вечитих пропанака, како су Индијанци називали Еверглејд, на крајњем југу Флориде. Ту, у мочварној дунгли испресецаној безбројним каналима пуним алигатора и отровних змија почео је семинолошки рат у којем су бледолики изгубили више од 1500 војника и преко 2000 добровољаца.

Тај рат ни до данас није званично завршен, јер Семиноле никада нису пристали да потпишу мир с владом у Вашингтону. Неколико стотина Осеолиних потомака још живи на југу Флориде, поносно истичући да су достојни предака, да су успели да сачувају слободу и достојанство и да су још и данас у ратном стању са моћним Сједињеним Државама Америке.

А. Р.

НЕСВРСТАНИ СВЕТ

БУРМА

Социјалистичка Република Бурманска Унија налази се у југоисточној Азији, а простире се на

површини од 678 563 квадратна километра на којој живи преко 29 милиона становника.

● У првој трећини 19. века Бурманци долазе у сукоб с Британцима који су тада већ учврстили власт у Индији. После рата дугог око 50 година, морали су да им уступе велики део своје територије. У рату од 1885. године Британци су окупирани Бурманску престоницу Мандалеј, па је Краљевина Бурма постала је дна од провинција колоније Индије.

● Од самог почетка британска колонијална власт наишла је овде на жесток отпор. Користећи повољне природне услове за гајење пиринча, јевтину радну снагу и високе цене на светском тржишту, Британци су у Бурми форсирали гајење пиринча тако да је 1938/39. године извоз из Бурме достигао две трећине светске производње. Селјак све више пропада, остаје без земље, задужује се и постаје најамни радник. Радници у индустријској производњи почињу да дижу свој глас против експлоатације, о чему говоре и чести штрајкови.

● Захтеви за независношћу постају све енергичнији и претварају се у општенародни покрет. На основу индијско-енгелског споразума од 1934-35. године Бурма је 1937. одвојена од Индије, али је и даље била под британском контролом, јер је на њеном тлу остало око 30.000 страних војника.

Октобра 1947. године Британија је приморана да призна Бурму као независну и суверену државу.

● Од првог дана независности Бурма је била против поделе света на блокове и сфере утицаја. После Београдске конференције, 1961. године, у овој земљи је дошло до промене у политичком вођству земље и до заостравања односа са суседима. Бурма се никада није одрекла политике не сврставања, али је од 1962. године била више окренута својим унутрашњим проблемима. У последње време поново је активна у међународним односима: у току 1974. и 1975. године председник У Не Вин посетио је више пријатељских и неврстаних земаља, међу којима и Југославију. Сем тога учествовала је на свим конференцијама неврстаних, изузев оне у Лусаки, одржане 1970. године.

● Пољопривреда је најзначајнија грана привреде, а поред пиринча гаји се каучуково дрво, сусам, памук... Сточарство је слабо развијено, па је за становништво главни извор протеина — риба. Иако је рудно богатство недовољно испитано, сматра се да је веома велико. Највише има нафте, драгог и полудрагог камења; а у многим градовима и селима читаве пагоде или кипови божанстава израђени од злата, рубина, жада и сафира.

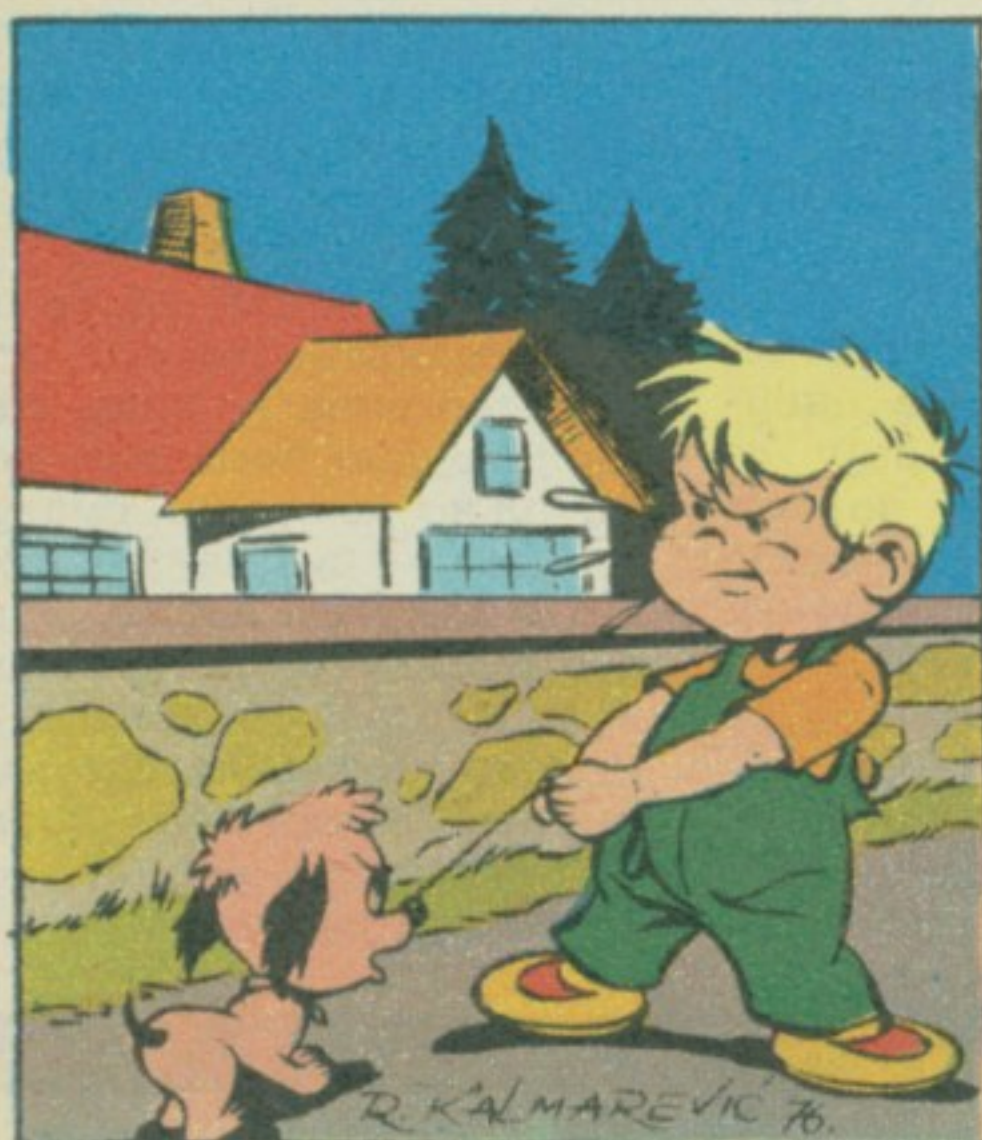

БИМ И БУМ

JOE MUSIAL

БОБАН

ЗАБРАЊЕНО ОСТРВО

ВОРАЛС И ФРЕКС ИСПИТУЈУ НЕСТАНАК НЕКОЛИКО ЕНГЛЕСКИХ ДЕВОЈАКА. ТО ИХ ДОВОДИ ДО ЈЕДНОГ ПУСТОГ ОСТРВА У ТИХОМ ОКЕАНУ. ГОСПОЊИЦА ХАДИНГТОН, ЈЕДНА ЛУДА ЕНГЛЕСКИЊА, ОСНОВАЛА ЈЕ ТУ НЕКУ ВРСТУ КРАЉЕВСТВА И ПРОГЛАСИЛА СЕ-

БЕ КРАЉИЦОМ. ОД СВОЈИХ ПОДАНИКА ТРАЖИ ДА ЈЕ СЛЕПО СЛУШАЈУ. ФРЕКС ЈЕ ЗАРОБЉЕНА И ВОРАЛС, КОЈА СЕ СПРЕМА ДА ЈЕ ОСЛОБОДИ, УПАДА У ДВОР...

НИЈЕ ВАЖНО КО САМ. АЛИ БУ ВАМ ОДМАХ РЕФИ ШТА МЕ ЈЕ ОВАМО ДОВЕЛО!

КО СТЕ ВИ? КО ВАМ ЈЕ ДОЗВОЛИО...?

МОЈУ ПРИЈАТЕЉИЦУ СИЛОМ СУ ДОВЕЛИ ОВАМО. ГДЕ ЈЕ?

КО ВАМ ДОПУШТА ДА ОВАКО РАЗГОВАРАТЕ?

ОДЛАЗИТЕ ИЗ ОВИХ СТОПА, ИНАЧЕ ЋЕТЕ СЕ ПОКАЈАТИ!

НИСАМ ВАС ПИТАЛА!

ШТА ЖЕЛИТЕ?

ПРВО, ХОЋЕТЕ ЛИ ДОВЕСТИ ДЕВОЈКУ КОЈУ СТЕ ВЕЧЕРАС ОТЕЛИ, ИЛИ ЈА ТРЕБА ДА ЈЕ ПОТРАЖИМ?

ЗНАЧИ, ВИ МИСЛИТЕ ДА МОЖЕТЕ ДА УПАДАТЕ ОВАМО И ЗАХТЕВАТЕ СВЕ ШТО ВАМ ПАДНЕ НА ПАМЕТ, ЗАР НЕ?

ТАЧНО ТАКО!

ОНДА ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА НЕ ЗНАТЕ КО САМ ЈА. ИНАЧЕ БИХ...

НАЗОВИТЕ ТО КАКО ЖЕЛИТЕ. САМО НЕМОЈТЕ ДА МИ ПРОСИПАТЕ ПАМЕТ, ТО ВАМ НЕЋЕ УСПЕТИ.

МАБЕЛ, СМЕСТА ДОЋИТЕ ОВАМО!

ОСТАНИТЕ ГДЕ СТЕ, МАБЕЛ!

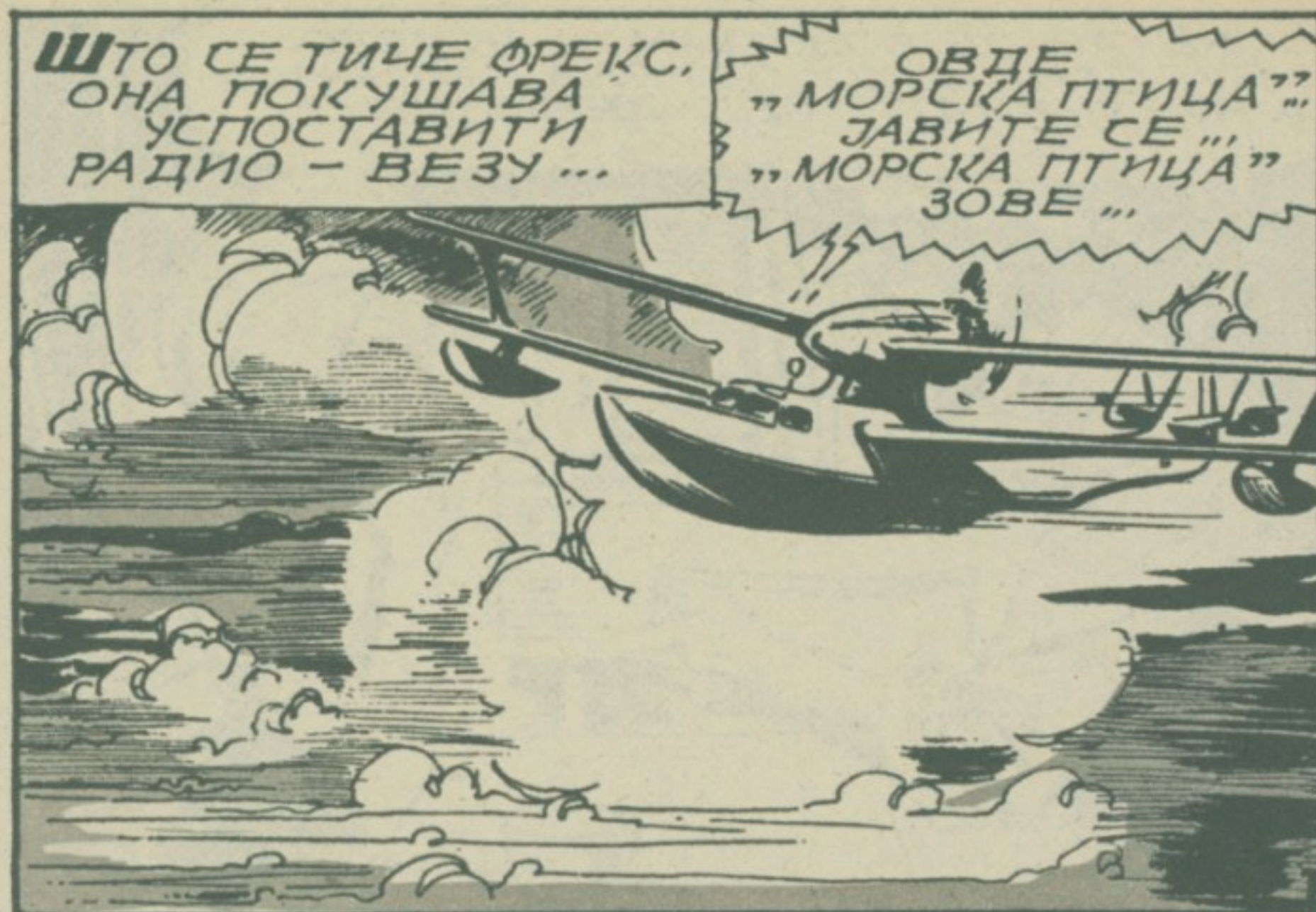

ЗАШТО?
НИСАМ ЈА
КРИВА ШТО
СЕ МОЈА
ЈАХТА
ИЗГУБИЛА
У ТИХОМ
ОКЕ-
АНУ.

А ТО ШТО СТЕ ОВЕ
ДЕВОЈКЕ МАЛТРЕТИ-
РАЛИ?

ТО ЈЕ БИЛО
НЕОПХОДНО ЗБОГ
ДИСЦИПЛИНЕ.

А ТО
ШТО СТЕ
ПУЦАЛИ НА
ДОМОРОЦЕ?

ТО ЈЕ БИЛО У
САМООДБРАНИ.
НИКО НИЈЕ
РАЊЕН!

ЦЕЛА ЕКИПА ДОК-
ТОРКЕ БОРАН СЕ
ОКУПИЛА ОКО ЛУДЕ
ЕНГЛЕСКИЊЕ...

ОАВЕДИТЕ ОНЕ КО-
ЈЕ ТО ЖЕЛЕ А НАС
ОСТАВИТЕ НА МИРУ!

НАЈ-
ЗАД,
ТО
НАС
СЕ
НЕ
ТИЧЕ!

И ЈА
ТАКО
МИ-
СЛИМ.

Јо ПОСЛЕ
ПОДНЕ
БРОД ЈЕ
БАЦИО
СИДРО.

НАШ
ЗАДАТАК
ЈЕ
ЗАВРШЕН...

НЕШТО
КАСНИЈЕ...

ДОШАО САМ ДА
УТОВАРИМ КОКО-
СОВЕ ОРАХЕ
А УТОВАРАМ
ЛЕПЕ
ДЕВОЈКЕ!

КОКОСОВИ ОРАСИ МОГУ ДА
ЧЕКАЈУ, АЛИ, ДЕВОЈКЕ
СУ НЕСТРПЉИВЕ!

ПОСЛЕ ЖИВОТА
КОЈИ СУ ОВДЕ ВОДИ-
ЛЕ, ТО ЈЕ САСВИМ
ПРИРОДНО.

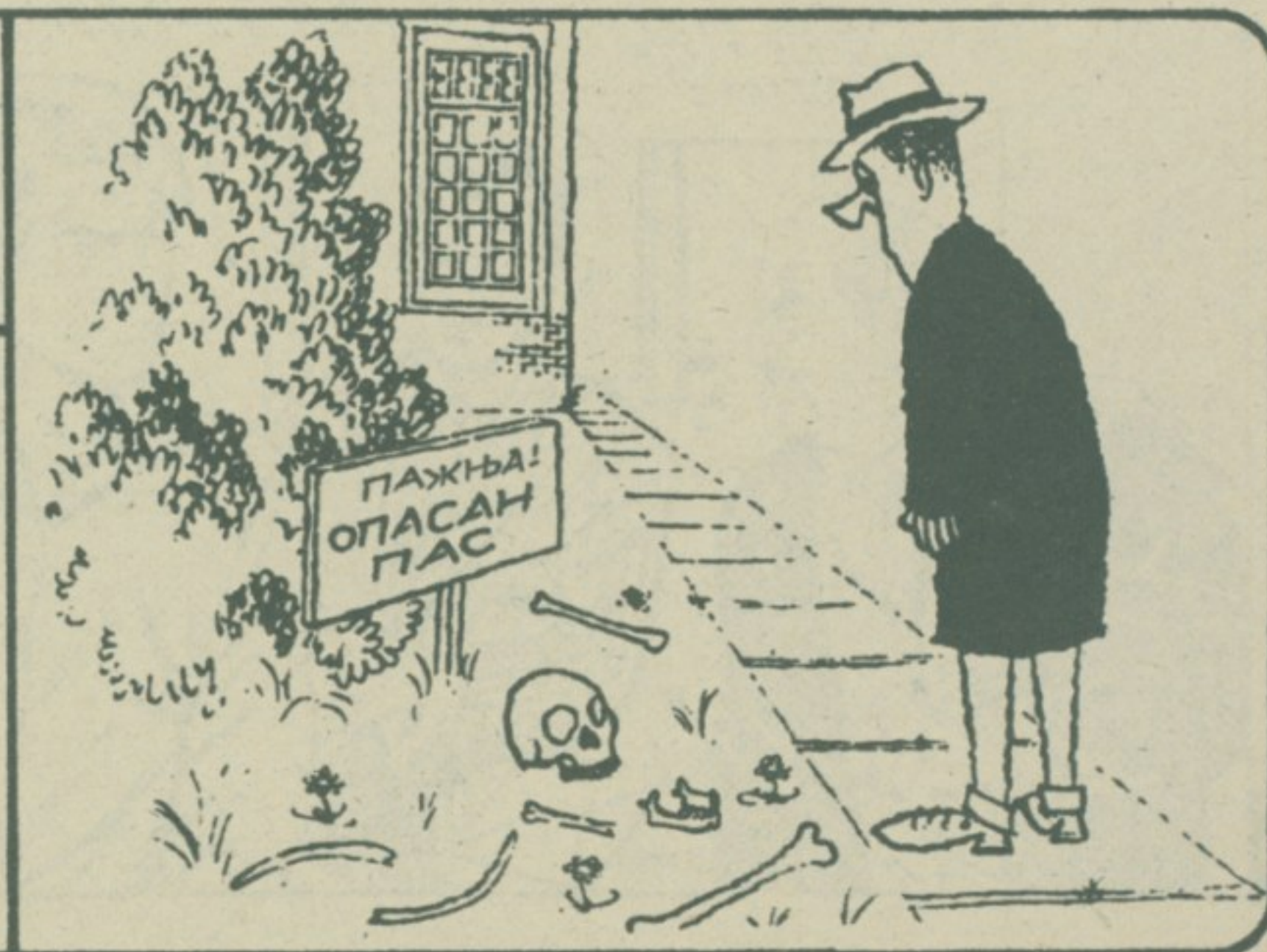
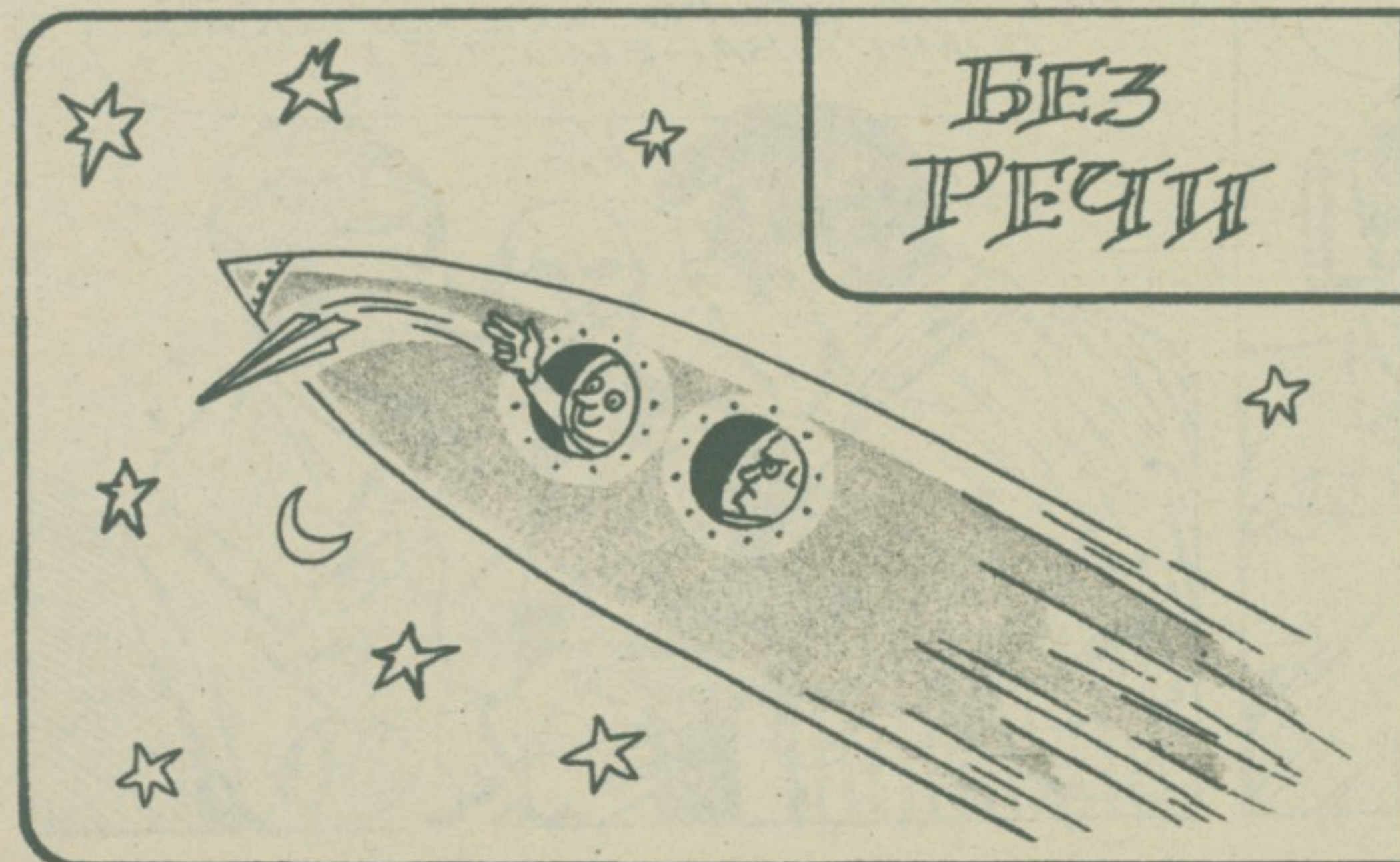

НО, ЧИМ СЕ
СВЕ ДЕВОЈКЕ
УКРЦАЈУ,
ОДЛАЗИМ.

МИ СМО СВОЈЕ
ОБАВИЛЕ. И НАС
ДВЕ БЕМО
ЗА ЕНГЛЕСКУ...

ИСКОРИСТИТЕ
ЛЕПО ВРЕМЕ, ЈЕР
СЕ СПРЕМА СЕ-
ЗОНА ВЕТРОВА. А
СИГУРАН САМ ДА
ВАМ ЈЕ ДОСТА
ИЗНЕНА-
ЂЕЊА!

НА СЛОБОДИ

УСТАЈ, БАРТОНЕ!

ШТА САД
ХОЋЕ ОД
МЕНЕ?

УПРАВНИК
ЖЕЛИ
ДА ТЕ
ВИДИ!

МЕ-
НЕ?

СЕДИ,
БАРТО-
НЕ!

ШТА ЗНАЧИ
СВЕ ОВО?

ОБЈАСНИ
БУТИ!
ПРВО ДА
ТИ ПРЕД-
СТАВИМ
ФИЛИПА
ФАРМЕРА!
РАДИ У
ИСТРАЖ-
НОМ
БИРОУ!

ЗАШТО СТЕ
МЕ БАЦИЛИ
У САМИЦУ?
ЈА НИСАМ
РАЗВАЛИО
ОНУ ШИП-
КУ НА
ПРОЗОРУ!

ДОНАЛД
БАРТОН,
СТАР ТРИДЕ-
СЕТ ДВЕ
ГОДИНЕ!
ОСУЂЕН НА
ДЕСЕТ
ГОДИНА
ЗБОГ
ПЉАЧКЕ!

ШТА
ХОЋЕТЕ
ОД
МЕНЕ?

ДА ОБИЈЕШ
СЕФ!

ШТАА?

СМИРИ
СЕ!

ПА ШТА ЈЕ
ОВО? ЗАТВОР
ИЛИ МЕСТО
ГДЕ СЕ
ПЛАНИРАЈУ
ПЉАЧКЕ?

ПОЛАКО!
САД ЋЕШ ЧУТИ
О ЧЕМУ СЕ
РАДИ!

БАШ САМ
НЕСТРПЉИВ...

БИЋЕШ ПРИВРЕМЕНО НА СЛОБО-
ДИ! АКО ДОБРО ОБАВИШ ПОСАО,
ПОМИЛОВАЋЕМО ТЕ!

ШТА ОВО ПРЕДСТАВЉА?

ПОСТОЈИ НЕКОЛИКО ПУТЕВА У ЗЕМЉИ КОЈИМА СЕ ПРЕНОСИ ДРОГА!

ОВО ЈЕ РИЧАРД БЛЕЈК, ВОЂА БАНДЕ!

ПА, КАД ЗНАТЕ СВЕ ТО, ШТО ГА НЕ УКАПСИТЕ?

ПОТРЕБНИ СУ НАМ ДОКАЗИ! БЛЕЈК ИМА ДОБРИХ ВЕЗА У ПОЛИЦИЈИ И УВЕК УСПЕВА ДА СЕ ИЗВУЧЕ!

ТАКО ЗНАЧИ!

А ОВО ЈЕ СЕФ У НЕГОВОЈ КУЋИ! ХОБЕШ ЛИ МОЋИ ДА ГА ОТВОРИШ?

ДА! А, ШТА СЕ НАЈАЗНИ У ЊЕМУ?

СПИСАК БУДУЋИХ ПОШИЉАЊИ ДРОГА!

ФИЛИП ЖЕЛИ ДА СНИМИШ ТАЈ СПИСАК!

А, ОДАКЛЕ ВАМ СВА ТА ОБАВЕШТЕЊА?

ИМАМО ШПИЈУНА У БЛЕЈКОВОЈ БАНДИ!

И ШТА САД ВИ ОЧЕКУЈЕТЕ ОД МЕНЕ?

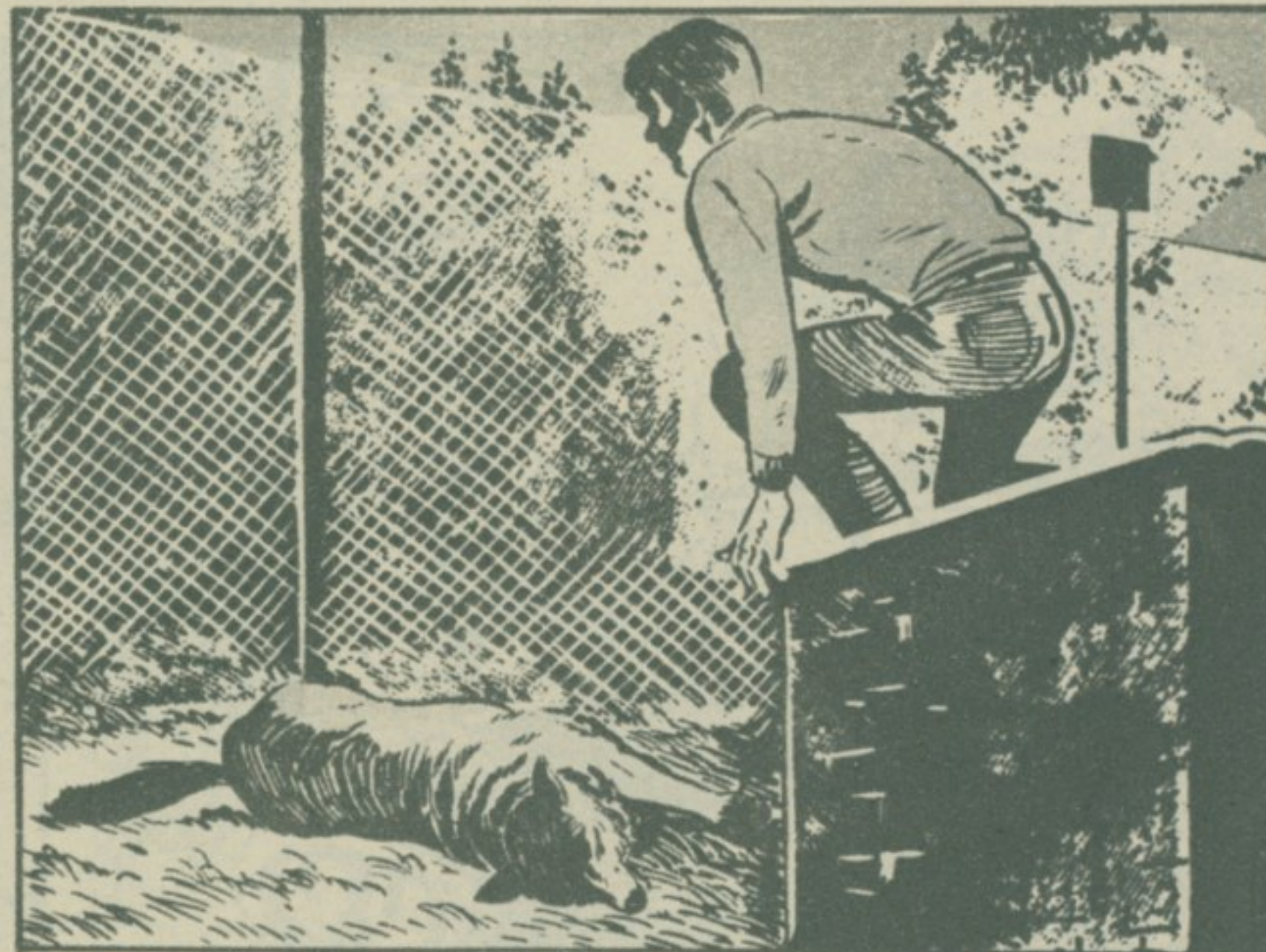
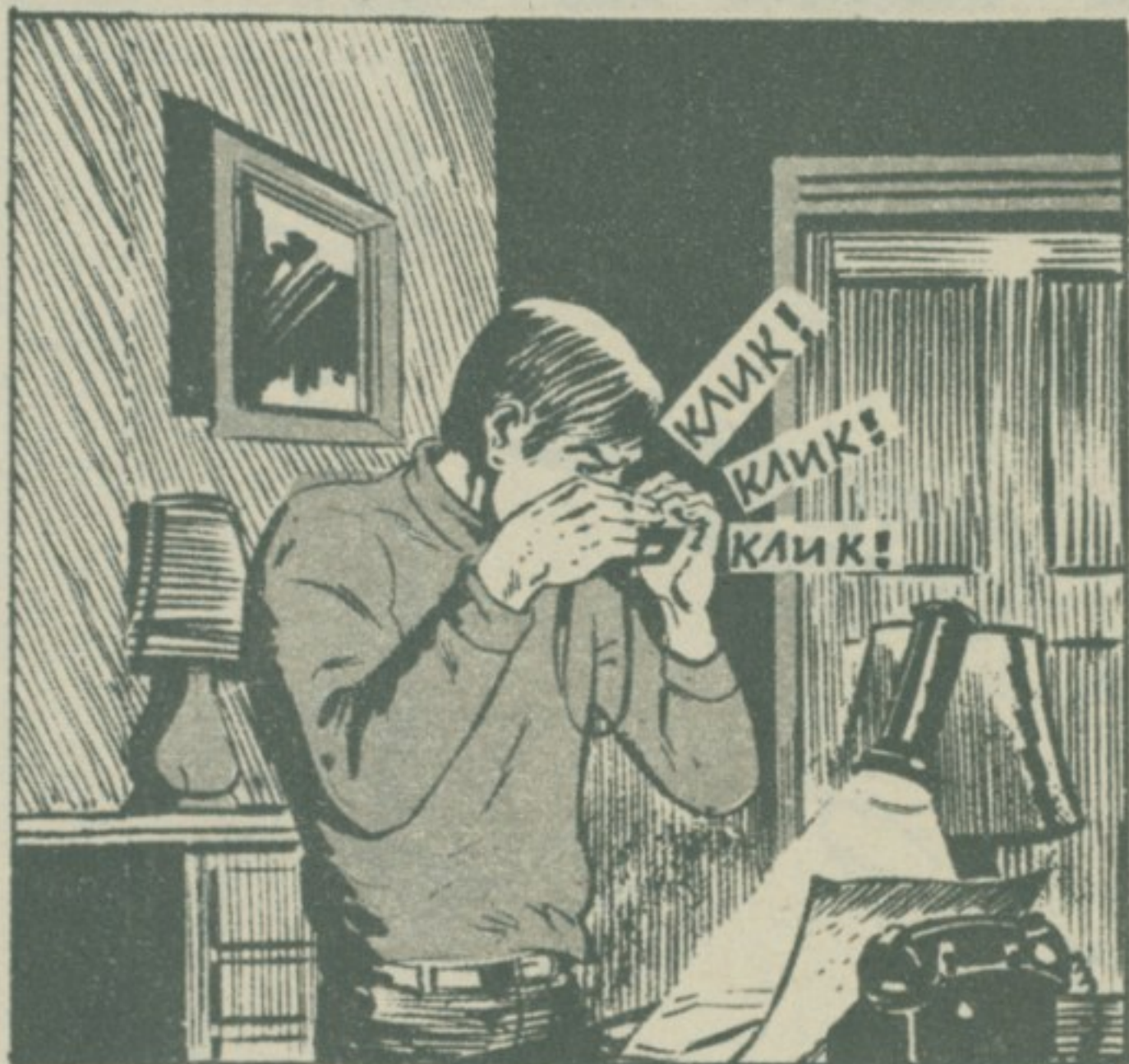
ДА СЕ УВУЧЕШ У БЛЕЈКОВУ КУЋУ И СНИМИШ САВ ТАЈ ДРАГОЦЕНИ МАТЕРИЈАЛ У СЕФУ!

ПРИХВАТАМ! КАДА ТРЕБА ДА ПОЂЕМ?

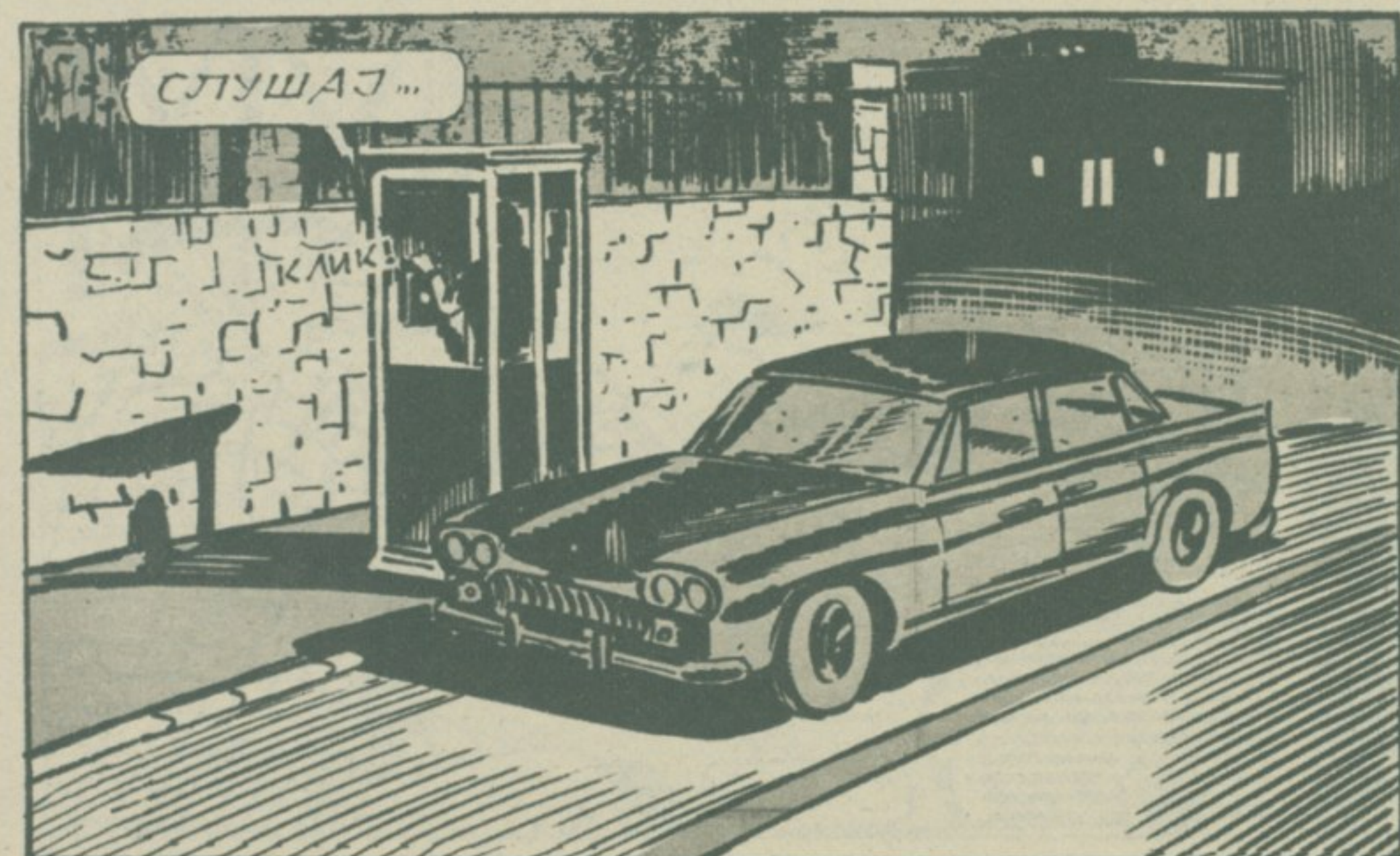

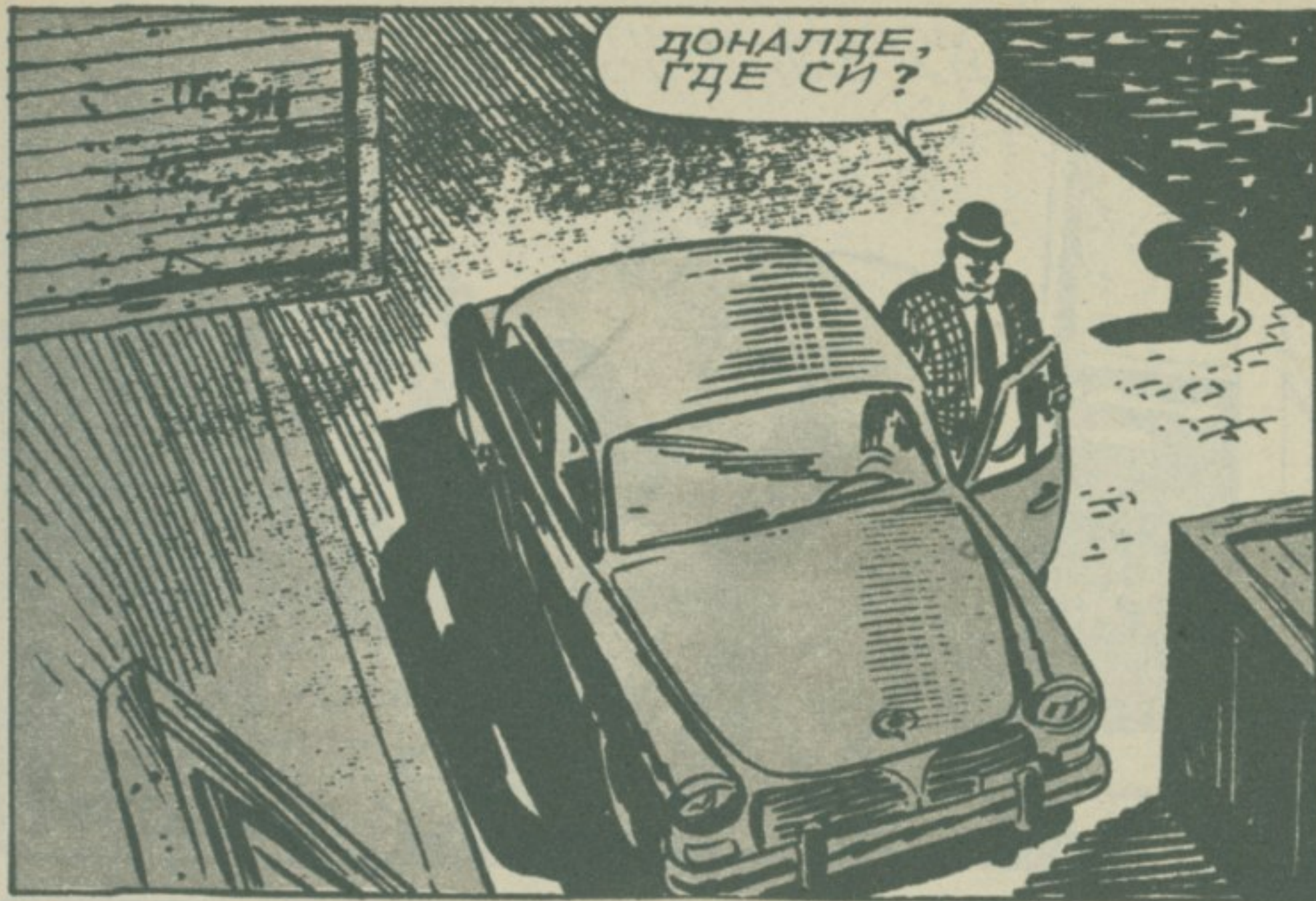
ЈАВИ-ЋЕМО ТИ!

У КРУГУ ПОРОДИЦЕ:

ПОВИШИЦА

ТЕК ЈЕ ПОЛОВИНА
МЕСЕЦА, А ЈА БЕЗ
ПРЕБИЈЕНЕ ПА-
РЕ!

Е, БЕДНИК ЛИ САМ!

НЕМАМИ ДРУГЕ!
МОРАЋУ ДА ТРАЖИМ
ПОВИШИЦУ
ПЛАТЕ!

ДИША
БЕ ПО-
ДИВЉАТИ!

ЋОКИЦЕ, БУДИ
ХРАБАР!

МОГУ ЛИ ДА
УЋЕМ, ДИРЕК-
ТОРЕ?

САМО
ИЗВО-
ЛИ...

КУЧ
КУЧ

ОДАВНО ТЕ
НИ САМ ВИДЕО
ОВДЕ!

ХММ! ДО-
БРО ЈЕ
ПОЧЕЛО!

ШТА ЖЕЛИШ,
ДОБРИ
МОЈ
ЋОКИЦЕ?

НИКАД
НИЈЕ
БИО ОВА-
КО ФИН!

ОВАЈ... ЗНАТЕ...
ЈА БИХ... АКО
МОЖЕ... МАЉУ
ПОВИШИЦУ...

КОЛИКО
ЖЕЛИШ?

ЗАДОВОЉАН
САМ И СА
ДВЕСТА
'ИЉАДА!

ХА, ХА, ХА!
БАШ СИ
СКРОМАН!

БЛАГАЈНУ,
МОЛИМ ВАС!
СПРЕМИТЕ ДВА
МИЛИОНА ЗА
ЋОКИЦУ!

САЊАМ
ЛИ ЈА
ТО?

ЕНО
ГА У
СВО-
ЈОЈ
СОБИ!

ПОВЕЋАЈТЕ ПЛАТУ ЦЕЛОМ
СВЕТУ! ДАЈТЕ ЉУДИМА
ОДМОР
ОД ГОДИ-
НУ ДАНА!
ХА, ХА,
ХА!

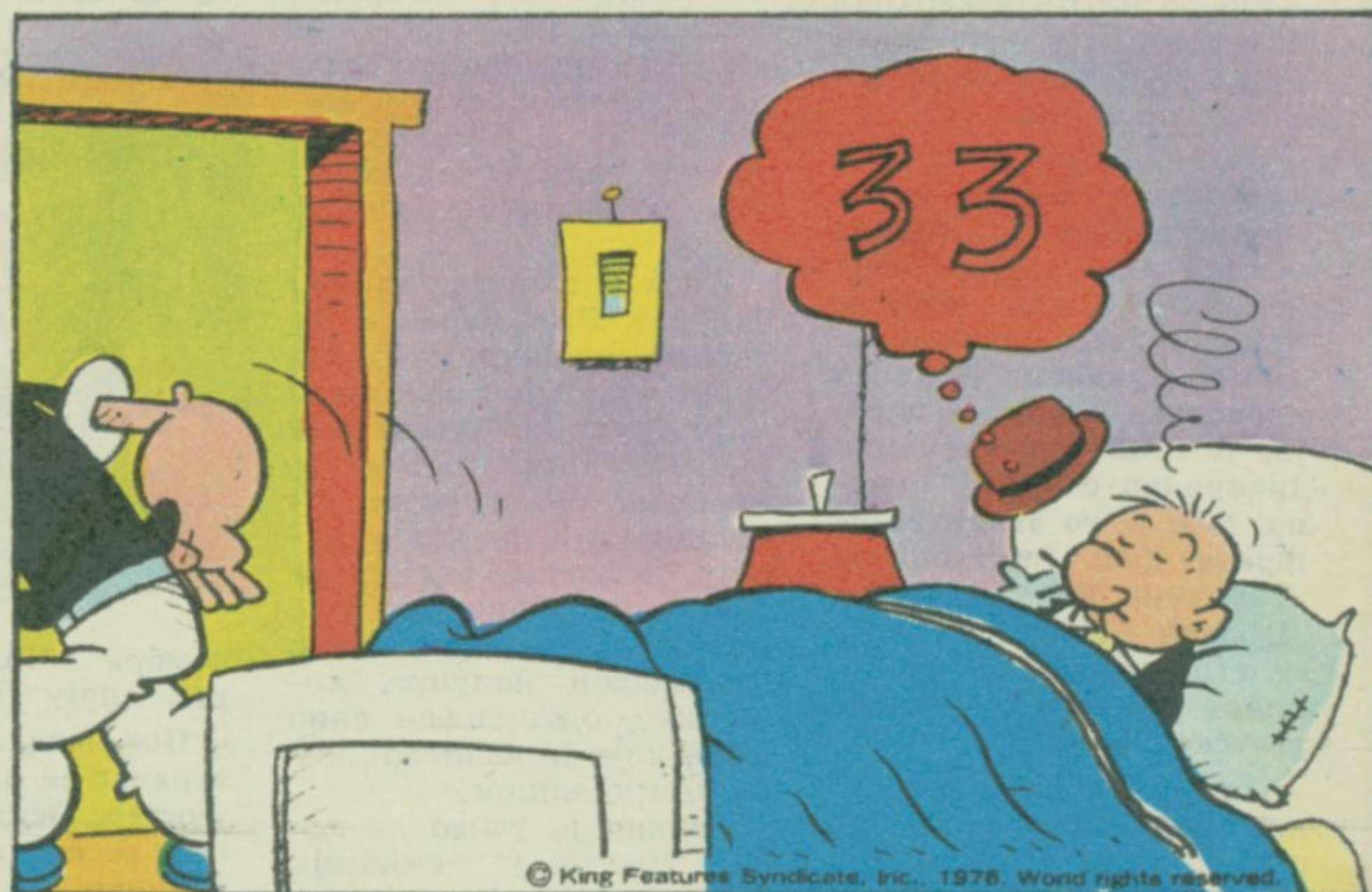
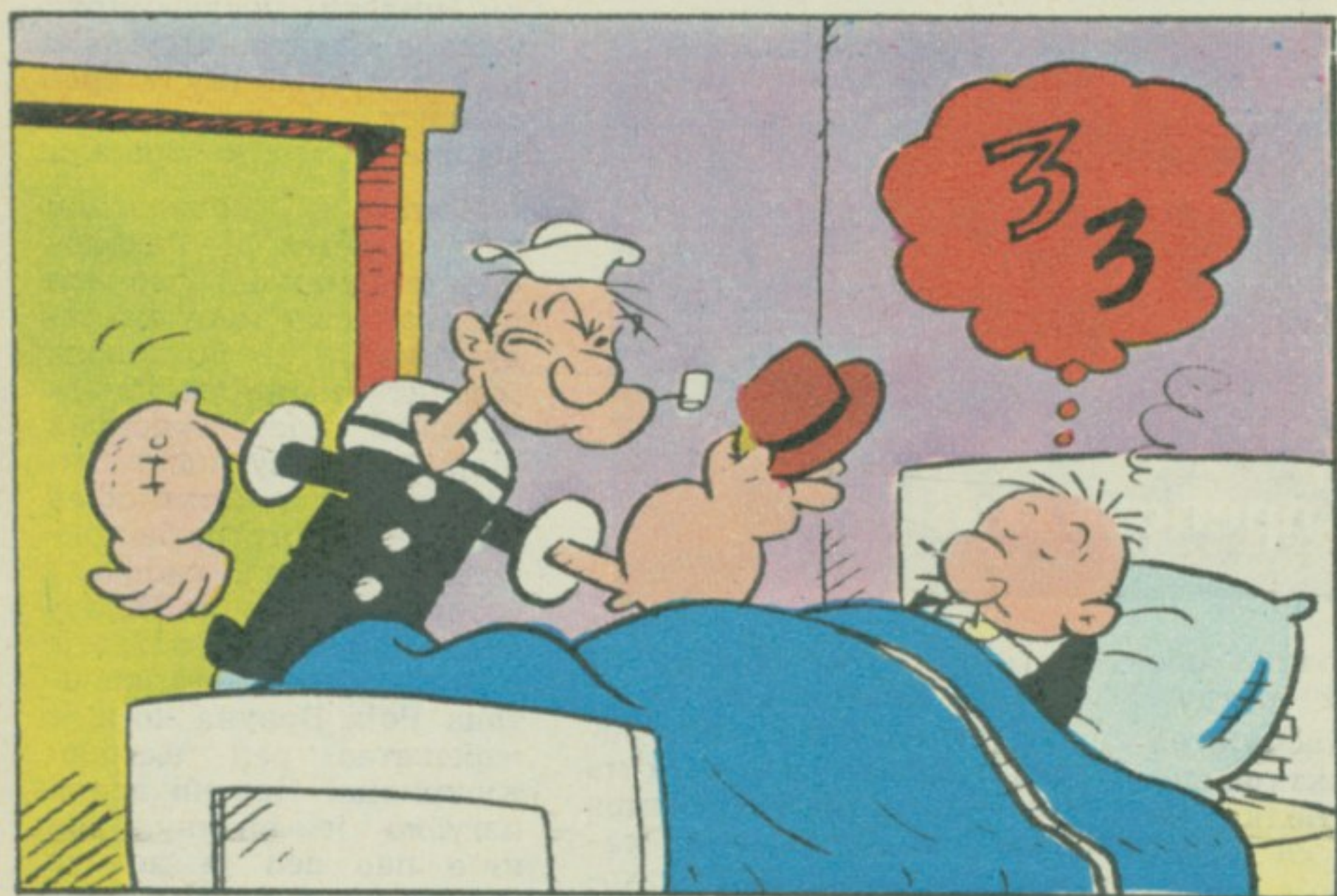
ЈАД-
НИК!

ДИШИ ЈЕ
ЈУТРОС ПАЛА
САКСИЈА
НА ГЛАВУ ПА ЈЕ
МАЛО СКРЕНУО!

СИРОМА,
ЧОВЕК!

ПА ШТО БАШ
САДА ДА
ПОЛУДИ?
ШТО, ШТО?

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП: **опасан задатак**

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ

На облачном небу изнад висоравни Западног фронта водила се 20. априла 1918. године жестока ваздушна битка између британских и немачких ловачких авиона. Владао је прави хаос: авиони су изводили го тово немогуће фигуре покушавајући да избегну рафале непријатељских ловаца и тежили истовремено да им се „подвуку под реп“ и тако их оборе.

Пуковник Меј, који је у том тренутку проклињао своју злу срећу, издвојио се из групе ловаца и кренуо назад према својим, британским линијама. У жеку битке митраљежи на његовом двокрилном „сопвиту“ престали су да раде тако да је морао да се врати.

Изненада је изнад себе зачуо звук мотора неког другог авиона. Из сивила облака изронио је црвени немачки „фокер“ који се приближавао великом брзином. Пуковник је одмах препознао авион — постојао је само један немачки трокрилац обојен у црвено! Био је то авион Манфреда фон Рихтхофена, познатији под надимком „Црвени барон“. Од њега су страховали сви савезнички пилоти у првом светском рату.

Црвени авион толико се већ приближио да је пуковник Меј могао да види црне крстове на његовим крилима. Уздајући се у брзину свог „сопвита“, Меј је почео да узмиче, али Рихтхофен му је био за петамом...

Небеска коњица

Ко је, у ствари, био пилот црвеног трокрилица који је у том тренутку јурио — своју осамдесет прву жртву?

Барон Манфред фон Рихтхофен, родио се у Бреслау, у Шлезији, 1892. године. Био је син професионалног војника. Као и други аристократи тог времена, Манфред је вео

ЦРВЕНИ ДАН ЗА ЦРВЕНОГ БАРОНА

ма рано почео да одлази у лов и постао је изврстан стрелац и јахач. Када је напунио једанаест година, отац га уписује у војну школу а у двадесетој години постао је поручник Уланског коњичког пука.

Када је почео први светски рат, Рихтхофен се са својим коњичким пуком борио против савезничких трупа и одликован је гвозденим крстом за храброст. До почетка рата авијација је још у повоју, међутим, авиони се све више усавршавају и у рату су све траженији. Рихтхофен напушта коњанике, одушевљен авионима које је називао „небеском коњицом“.

Некако је успео да добије место у авијацији где је у прво време летео у извиђачким двоседима. Када је касније доказао своје летачке способности, пребачен је да лети у ловцу једноседу.

Године 1916. приступио је летачком одреду који је тада основао капетан Освалд Белке, у то време најбољи немачки пилот. Белке је покушао да своје знање пренесе на ученике. Најбољи међу њима био је Манфред фон Рихтхофен!

Нова ескадрила била је снабдевена последњим делом ловачких авиона „албатрос Д-1“, наоружаних са по два „спандау“ митралеза, синхронизована да пуцају кроз елису. Летећи у овом авиону, Рихтхофен је 17. сеп-

Манфред фон Рихтхофен био је толико сигуран у себе да је одлучио да обоји авион у црвено како би га непријатељи у ваздуху одмах препознали!

тембра 1916. године оборио своју прву жртву.

Пет недеља касније настрадао је и Рихтхофенов учитељ Оскар Белке, пошто се сударио са једним авионом из своје групе!

Сујеверни пилоти

Белкеов чудан крај унео је немир међу немачке пилоте који отада постају врло сујеверни. Пре него што је узлетео на свој последњи задатак, Белке се фотографисао поред свог авиона. После његове смрти ниједан пилот ловац у Немачкој није хтео пре битке да стане пред камеру.

Рихтхофен у то време постаје све вештији пилот и пред крај 1916. године имао је иза себе већ десет победа. Нарочито тешка била је десета у којој је оборио британског мајора Хокера, који је тада такође имао девет победа! Битка је почела на висини од око 8000 метара и завршила се изнад самог тла. Тада је Рихтхофен успео да зађе Британцу „под реп“ и обори га рафалом из митралеза!

У јануару 1917. године Рихтхофену је предат орден за заслуге и унапређен је у капетана. Био је толико сигуран у своју моћ за командама ловаца да је одлучио, да пребоји авион у црвено, како би непријатељски пилоти могли одмах да га препознају!

Није се упуштао у ризичне, самоубилачке акције. Водио је рачуна да не лети ниско изнад непријатељске територије, да увек буде изнад или иза противника, и да му нико не прилази с леђа.

До јуна 1917. године био

је најуспешнији пилот у Немачкој, са 56 победа у ваздуху. Према заробљеним непријатељским пилотима понашао се коректно и често их позивао да обедују са њим. Био је, у ствари, прилично усамљен и слободно време проводио је најчешће са својим псом догом Морицом.

Летећи циркус

Рихтхофен је командир специјалне летачке формације, „Црвени циркус“, коју су сачињавале четири ескадриле авиона „фокер“ којима су управљали најбољи немачки пилоти. Били су то нови, брзи ловци, врло покретљиви и наоружани са два тешка „спандау“ митралеза. Легенда о „Црвеном барону“ ширила се после сваке његове нове победе.

Деветнаестог априла 1918. године „Црвени барон“ оборио је још два британска авиона и број победа повећао на осамдесет, што је представљало својеврстан рекорд у првом светском рату.

Следећег јутра поново је кренуо у битку. Пре него што је ушао у авион, застао је да се поигра својим псом који му је увек био за петамом и угледао једног механичара како га фотографише. Сујеверан, као и остали немачки пилоти после смрти Оскара Белкеа, посумњао је у том тренутку у срећан исход битке, али неверица је кратко трајала.

Ускоро је „Баронов циркус“ полетео и Рихтхофен је одмах одабрао жртву, осамдесет прву по реду! Био је то британски „сопвит“ за чијим је командама седео пуковник Меј. Летели су ниско, изнад самог тла. Рихтхофен је успео да стигне непријатеља и саспе рафал у „сопвит“ ранивши Меја у руку. Јурећи га улетео је у ватру митралеза капетана Роја Брауна који је изрешетао реп његовог трокрилица! Црвени авион изгубио је висину, али није пао већ је полако слетео на нераван терен иза британских линија. Рихтхофен је био мртав, погођен само једним зрном. Руке су још држале командну палицу.

Британци су сахранили Рихтхофена уз све војне почасте. Неколико дана касније британски ловац прелетео је ниско изнад Рихтхофеновог аеродрома и испустио металну кутију у којој је била порука:

„Немачким војним снагама: Капетан Барон Манфред фон Рихтхофен погинуо је у ваздушној бици 20. априла 1918. године. Сахрањен је уз пуне војне почасте. Британска краљевска авијација“.

М. Ј.

КОМПЈУТЕР С НАОЧАРИМА

У четирнаестој години Вилем
Клајн зајнао је своју
професорку математике:
за недељу дана
научио је логаритамске
таблице — најамеш!

У великој сали математичког факултета у Лиону владала је неубичајена тишина: две стотине научника, најпознатијих француских математичара, ишчекивало је да се пред њима, на осветљеном подијуму, појави човек кога већ годинама зову — живи компјутер.

Сигурним кораком у салу је ушао шездесетогодишњи Вилем Клајн, узео креду и рекао окупљеним људима:

— Сваки од вас рећи ће по једну цифру, а затим ћу из тог огромног броја израчунати двадесет и трећи корен. Да ли сте спремни?

После пола сата, када је на осам црних табли поређаних једна до друге записао 200 бројева које је понаособ казао сваки од научника, Вилем Клајн је замолио присутне за потпуну тишину. Оставио је креду, руке завукао у џепове, а онда почео да се шета по подијуму повремено бацајући брз поглед на исписане цифре. Прошло је три минута, четири... шест... а седокоси човек са наочарима на лицу нешто је неразговорно мрмљао, понекад наглас извикивао цифре, чешкао се по глави... У сали је владао тајан, само се чуло тихо зујање великог компјутера који је у једном углу истовремено тражио резултат.

После 10 минута и 30 секунди Клајн је зграбио креду и на табли написао огроман број. Две секунде касније и компјутер је издао резултат. Човек је био у праву: Клајн није погрешно ни у једној цифри.

Бројеви који шапућу

Већ 18 година овај Холанђанин запослен је у Центру европске организације за нуклеарна истраживања, у Женеви, где ради као — компјутер. Кад компликоване машине затаје или нису програмиране за решавање неког тешког математичког проблема, Клајн

ускаче у посао и за веома кратко време, без оловке и папира, решава постављене задатке.

Често и најпознатији физичари и математичари од њега траже помоћ, па уместо да до резултата дођу после неколико недеља или месеци рачунања, Вилем им издиктира решење за само неколико минута.

У августу ове године он је поставио и свој нови рекорд: пред 600 научника, за само 2 минута и 43 секунде израчунао је седамдесет трећи корен из броја који је имао — 507 цифара.

— Компјутери су програмирани тако да све математичке операције решавају једну за другом — каже физичар Цереми Бернштајн, покушавајући да објасни генијалност свог пријатеља. — Вилем све комбинације одмах у мислима поређа у два низа и посматра их паралелно. Ако се у једном реду појави прешка, исправан резултат он „прочита“ у другом и тако исправи омашку.

Сам Вилем друкчије објашњава своју необичну способност:

— Када испишем бројеве, после их више не видим, већ — чујем. Звук долази из мене и ништа тада не сме да ме омете. Док сам био млад један холандски психолог покушао је да ме тестира па ми је, између осталог, рекао да израчунам квадратни корен из неког броја али да при том у устима држим воду. То ме је потпуно омело и никако нисам успео да кажем правилан резултат.

Самоуки геније

Као дечак, Вилем је био просечно интелигентан а у школи се није истицао по-

себним знањем. Када је напунио десет година, почео је да се интересује за математику и да решава бројчане загонетке. Тако је дошао до „открића“: број 21 садржи три седмице, број 22 садржи две једанаестице, али број 23 никада не може да се добије простим множењем. Зато је почео да тражи и памти такве групе бројева, а онда и да прави разне комбинације с њима.

У четрнаестој години изненадио је своју професорку математике која је ученицима почела да објашњава логаритамске таблице и начин како се употребљавају. Вилем је отишао кући и недељу дана није долазио у школу а када се вратио, знао је целе таблице напамет!

Али, његов отац није био одушевљен генијалном особином сина и натерао га је да се упише на студије медицине, јер ће као лекар добро да зарађује. Морао је да послуша али када је стари Клајн умро, напустио је студије које су му слабо ишле и с групом музичара и глумаца организује представе, често на улицама и по парковима. Пред људима жељним забаве приказивао је своју невероватну способност. Тако га је и приметио директор Математичког института у Амстердаму и позвао га да се ту запосли као — рачунар. После је прешао у Женеву али га љубав према позорници није напустила. И данас често пристаје да пред телевизијским камерама или на радију одговара на постављена питања и одушевљава гледаоце.

Б. Ј.

МОЗАИК

БОЛАН ЗВИЖДУК

У Африци постоји веровање да жирафе међусобно не могу да се споразумеју гласом, јер звук кроз дугачак врат не може да доспе до уста. Британски научник Виктор Негус демантовао је ово тврђење да тим чудним животињама „говор“ није ни потребан. Када једна од њих примети опасност, одмах почиње да бежи а остале жирафе, захваљујући дугом врату, истог тренутка примете знак за узбуну. Сем тога, глас који испушта рањена жирафа веома је јак и сличан продорном звиждуку.

ПРЕЗИМЕ У ЗУБУ

У Чикагу ће ускоро бити издате легитимације толико мале да ће моћи да стану у — зуб. Првенствено су намењене путницима јер људи све чешће страдају у саобраћајним удесима, па ће на тај начин идентификација повређених или погинулих бити олакшана. Очигледно, данас савременим достигнућима све је скупљи.

МУЗИКАЛНИ ПЕСАК

Песак у пустињи пева — тврде многи путници и научници. То се, углавном, догађа у зору и сумрак. Мелодију песака научници и путници-намерници употребљују са свирањем на виолончелу и оргуљама.

У пустињама Кине, овај феномен природе проучавао је Михајло Петров, професор Уни-

верзитета у Лењинграду. Резултати које је објавио кажу да песма из песака настаје услед наизменичног притиска кварцних кристала које песак садржи, а јавља се у часовима јаких промена у температури — у зору и у сутон. Због овога се производи енергија у виду сталних звучних вибрација које, у ствари, и стварају мелодију пустиње.

ПАЛАЦ УМЕСТО КЉУЧА

У САД је недавно патентирана брава која се не отвара помоћу кључа већ — палцем. Аутоматски систем у њој, преко малог електронског мозга, памти отисак прста власника стана и његов об-

лик. Ако човек жели да уђе у стан, мора најпре да стави палац у посебно удубљење на вратима и, ако је прави власник, она ће се после тога отворити. Ова брава је добро дошла расејаним и заборавним људима, јер овај кључ никад не могу да изгубе.

WALT DISNEY

Robin Hood

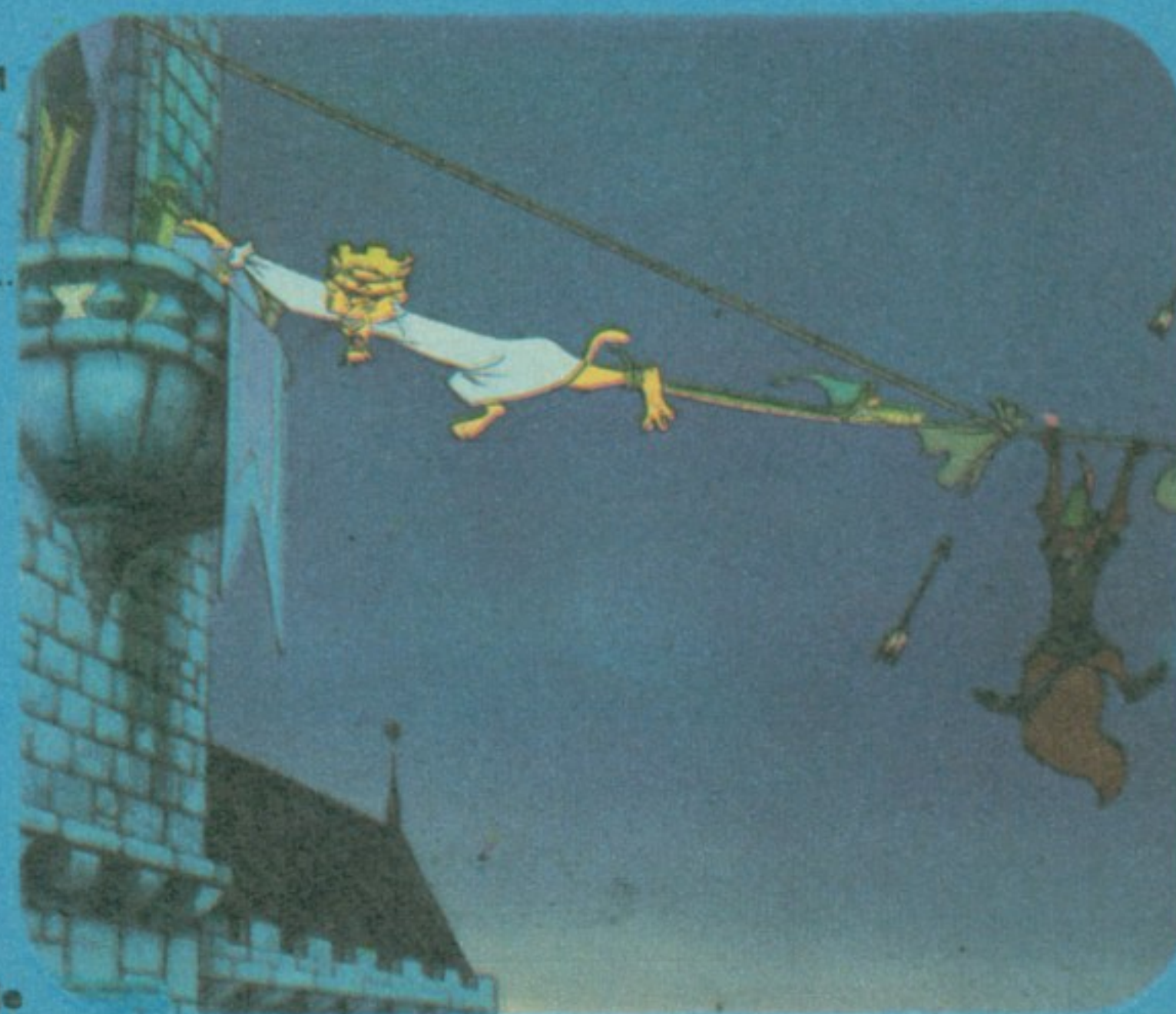
ПЕВАЋЕ СЕ ПЕСМЕ ДРАГЕ
О РИЧАРДУ ДУШЕ БЛАГЕ
ШТО ДАЛЕКО НЕКУД ОДЕ.
А ПРИНЦ ЛАЖНИ, МИЛИ РОДЕ
ОДУЗЕ НАМ СВЕ СЛОБОДЕ.
С ПРАВОМ НАРОД ЗЕМЉЕ ОВЕ
НАЈГОРИМ ГА ЦОНОМ ЗОВЕ!
ЗАУЗЕО ТУЂЕ МЕСТО,
ЗЕМЉУ, БЛАГО, ДВОРАЦ ПРЕСТО.

ХТЕО БИ ДА БУДЕ ЗНАЛАЦ,
А У ЉУТЊИ СИ СА ПАЛАЦ,
ХТЕО БИ ДА ПРЕД ЊИМ ЧЛОВЕ...
АЛИ НАРОД ЗЕМЉЕ ОВЕ
НАЈГОРИМ ГА ЦОНОМ ЗОВЕ!
ДЕЦА МОГУ ДА ГА ЗБУНЕ...
ОТМИЧАРА ТУЂЕ КРУНЕ!
КОГ ОДАВНО НАРОД КУНЕ!
КАД СЕ РОБИН С ЊИМ ПОТУЧЕ
С ПРЕСТОЛА ЋЕ ДА ГА СВУЧЕ!
ЈОШ СЕ ТУЂОМ КРУНОМ КИТИ
АЛ' ЋЕ СУТРА ОПЕТ БИТИ
НИШТАК КО ШТО БЕШЕ ЈУЧЕ!

С ПРАВОМ НАРОД ЗЕМЉЕ ОВЕ
НАЈГОРИМ ГА ЦОНОМ ЗОВЕ!
СВАКОМ ГРАДУ СРЕЂА СВАНЕ
ДА ЗЛОСРЕЋНЕ СМЕНИ ДАНЕ
АЛ' НОТИНГЕМ, КЊ И ЛАНЕ,
СПАО ЈЕ НА НИСКЕ ГРАНЕ,
НЕМА СРЕЋЕ, НЕМА СЛАВЕ,
СВИ СУ СВОЈЕ САГЛИ ГЛАВЕ.
А ПРИНЦ ЦОН СЕ САМО БАВИ
ТИМ ДА ЗЛАТО У ЦЕП СТАВИ,
ПРИНЦА ЦОНА ЉУДИ КУНУ,
АЛ' ЈОШ НИСУ ДИГЛИ БУНУ!
У ТАМНИЦУ, ДАВНО ПУНУ
СТИЖУ МНОГИ ДА ТУ ТРУНУ...

Дистрибуција

INEX

филм

у свим биоскопима Југославије

COPYRIGHTED WALT DISNEY PRODUCTIONS WORLD RIGHTS RESERVED

Мој необични пријатељ „Правдољуб“, човек са сто имена и хиљаду лица, није се јављао дуже време. Мада нисам оправдавао његов начин кажњавања бивших нациста који су му убили брата, није ми било криво што је уз моју помоћ неке од њих стигла рука правде.

На „Правдољубовој“ листи налазило се једанаест имена. Досад је „ликвидирао“ шест. И нисам имао утисак да ће се зауставити на томе.

Дани су пролазили. И даље никаквих новости од „Правдољуба“. Одлучио сам да прихватим позив за викенд свог пријатеља Рошуара, који је имао пријатну кућицу у Шеврезу.

За разлику од ранијих викенда, Рошуар овога петка није имао много гостију: био је ту професор француског језика Лелибр, зубар Карнал и један инжењер електронике, Жаке.

Код Рошуара, иначе сликара по занимању, свако је могао да се забавља како жели. Неки су се сунчали на пространом травњаку пред кућом, неки читали, а неки пентрала по високим стенама које су се уздизале изнад његове куће. И ја сам се одлучио за пентрање. Међу нама речено, није ми било лако. Што сам се више пењао, бивао сам уморнији и самим тим и неспретнији. Одједном, под мојим ногама одвалио се један камен и ја сам почео да падам... а испод мене налазио се амбис дубок најмање педесетак метара... А тада, нечија рука ме шчепа.

Ускоро сам се нашао у сигурном заклону. Преда мном је стајао човек чије су очи грозничаво светлוצале.

— Хвала! Ко сте ви?

— Молим вас, инспекторе Жеди, да ми помогнете... Са... сазнао сам од „Правдољуба“ да ви треба да дођете овде на викенд...

Успео сам да му побегнем. Дошао сам овамо да...

Прекинуо сам га:

— Ви сте један од једанаесторице с његовог списка?

— Да... Сазнао сам да је досад успео да ликвидира шесторицу. Ја сам седми на његовој листи!

— Ко сте ви? — поновио сам.

— Зовем се Албер Мињо. Био сам после рата осуђен на смрт. Међутим, побегао сам из земље и чекао да ми кривица застари. Али, он ме је пронашао и одлучио да ме убије. Тврди да сам баш ја кривац за смрт његовог брата...

— Да ли бар ви знате ко је „Правдољуб“? — упитао сам га.

— Не... Нико то не зна! Он се стално прерушава и мења идентитет...

— Шта очекујете од мене? — наставио сам.

— Не желим да умрем... Више волим да ме ви предате полицији.

— Хм... вечерас је касно... Замолићу свог пријатеља Рошуара да вам за ноћас нађе смештај... Сутра ћемо видети...

Нисам осећао никакву милост за овог злочинца, али морао сам да радим по закону и убедио сам Рошуара да га за ноћас прими код себе.

У току ноћи пробудили су ме крици који су долазили из даљине. Обукао сам се у журби и обузет слутњама кренуо ка кућици у дворишту, у ствари атељеу, у којој је те ноћи спавао Мињо.

Кућица је била у мраку, а из ње се чуло неко стењање. Улетео сам спотичу-

ћи се час о једну час о другу ствар. Најзад сам некако успео, пошто сам претуррио гомилу ствари, да нађем прекидач.

Какав неред! Све је било испретурано: слике, фотеле, сточићи...

Да бих стигао до кревета с балдахином поред којег је неко лежао, морао сам да се провлачим између испретураних ствари!

Пошто се донекле прибрао, Мињо ми је објаснио да га је напао „Правдољуб“ и да су се у мраку борили на живот и смрт.

— рекао сам му.

— Али... „Правдољуб“?

— То је моја брига!

Угасио сам светлост, сачекао да се Мињо мало смири и пошао за Рошуаром и професором до куће.

Друга два госта, зубар Карнал и инжењер Жаке, такође пробужени крицима, чекали су нас.

Испричао сам им шта се догодило.

— Али — узвикну Карнал — како је тај „Правдољуб“ успео да се увуче на имање?

— У сваком случају, то

је веома опасно — повика Жаке. — Ја бих одмах обавестио полицију!

Умирио сам их и посаветовао да оду и легну.

Прошла су још два сата. Не треба ни да кажем да ока нисам склопио. Идући на прстима вратио сам се до атељеа и увукао у собу. Чуо сам како Мињоу зуби цвокоћу од страха. Али, било је толико мрачно да ме није могао видети. Чекао сам... Ко зна да ли ће се „Правдољуб“ уопште појавити?

Ускоро су се у соби чули меки и сигурни кораци неког човека. Лагано сам се подигао и помислио да мора да је негде близу мене. Можда удаљен само метар... Скочићу и упалићу светлост. Али, нисам рачунао на његов трагачки њух. И он је такође осетио моје присуство и — скочио је први!

Чврсто ме је ухватио и покушао да ме ударцем оневести. Измакао сам се и одскочио право на кревет у коме је лежао Мињо.

„Правдољуб“ није више ништа покушавао. Нестао је бешумно као што се и појавио. Мињо се грчевито ухватио за мене и док сам га се ослободио изгубио сам доста времена. Кад сам, најзад, успео да се ишчупам из његових руку и упалим светлост, у соби осим нас двојице није било никог.

Ништа! Сутра ћемо видети шта ћемо даље.

Сутрадан ујутру, сва тројица — Лелибр, Жаке и Карнал — навалили су питањима на мене.

— Шта се догодило? — желео је да зна Жаке.

— Видели сте га? — занимало је Карнала.

— Ко је био нападач? — питао је Лелибр.

Одговорио сам само на последње питање:

— Био је неко од гостију, професоре. Неко ко је успео савршено да се маскира! Нападач је...

Ускоро су стигли Рошуар и Лелибр!

— Какав неред! Упропашћене су ми драгоцене слике! — жадао се мој пријатељ и домаћин Рошуар.

— А ја? Шта ће бити са мном? — кукао је Мињо.

— Ви ћете поново лећи!

Шта мислите, драги читаоци, који је од тројице гостију био „Правдољуб“ и на основу чега је инспектор Жеди посумњао у њега. Ако знате, честитамо! А ако нисте расположени да решавате детективске загонетке прочитајте решење на 35. страни.

КАЛАЈ - СВЕСТРАНИ МЕТАЛ

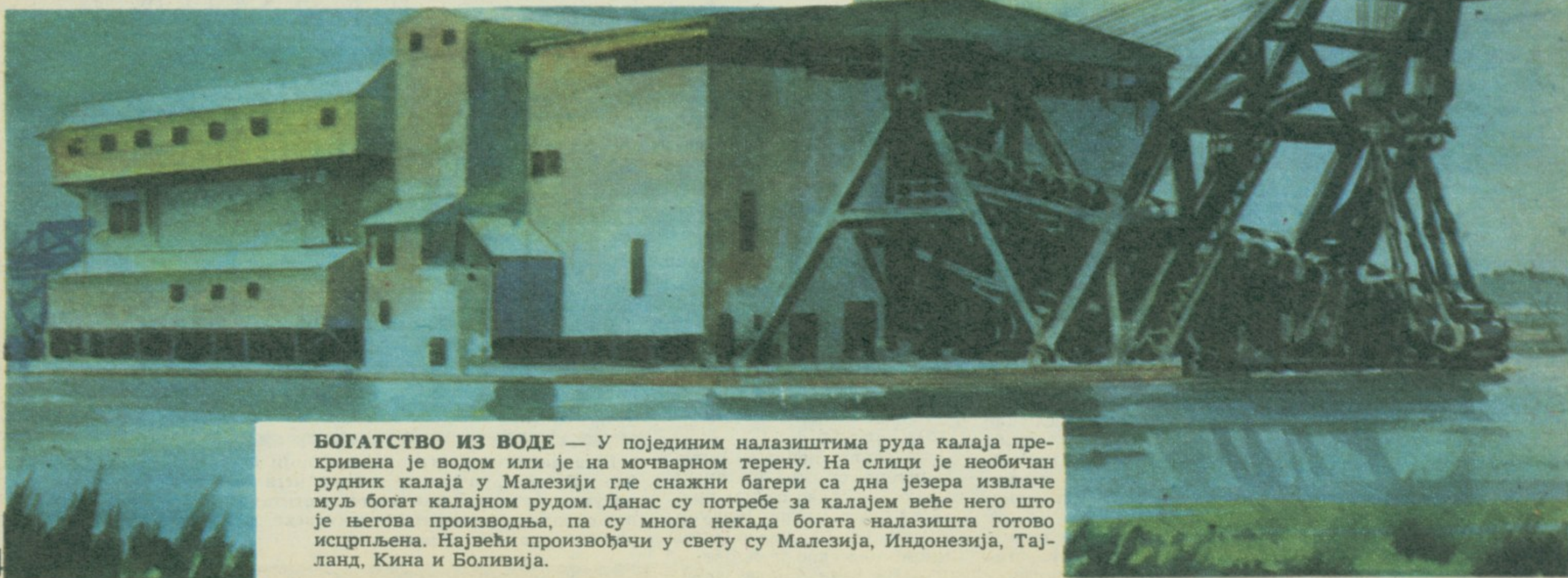
ЛЕГУРА ЗА ЛИКОВЕ ВЕЛИКИХ

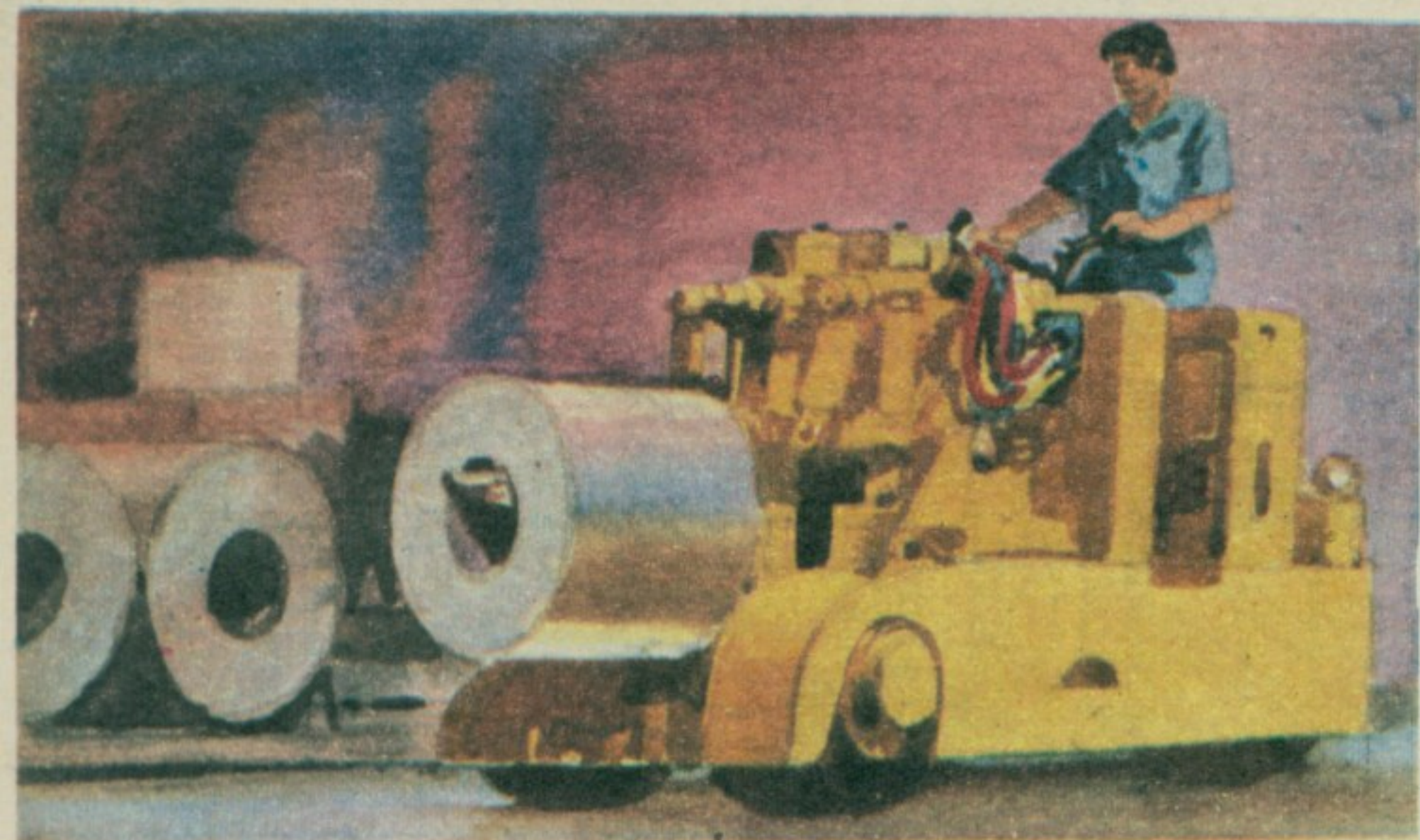
НА ФЕНИЧАНСКИМ БРОДОВИМА — Иако се калај у природи врло ретко налази у елементарном стању, ипак је човек овај метал упознао веома рано. По бронзи, легури бакра и калаја, цело једно доба у развоју човечанства названо је бронзано. Познати трговци калајем били су стари Феничани који су дуго својим бродовима превозили калај са Британских острва, некада познатих по богатим налазиштима овог сјајног, беличастог метала.

МЛАЗЕВИМА ДО РУДЕ — Најзначајнији минерал калаја је каситерит који је у земљи обично помешан са другим минералима. У савременом искоришћавању налазишта калајне руде користе се разни сложени технички уређаји. На површинском копу употребљавају се, поред осталог, и снажни млазеви воде под врло високим притисцима. Они омогућавају да се што лакше и брже дође до слојева богатих овим металом.

БОГАТСТВО ИЗ ВОДЕ — У појединим налазиштима руда калаја прекривена је водом или је на мочварном терену. На слици је необичан рудник калаја у Малезији где снажни багери са дна језера извлаче муљ богат калајном рудом. Данас су потребе за калајем веће него што је његова производња, па су многа некада богата налазишта готово исцрпљена. Највећи произвођачи у свету су Малезија, Индонезија, Тајланд, Кина и Боливија.

ПАШТЕТА У БЕЛОМ ЛИМУ — Калај је постојан на ваздуху и отпоран према многим хемикалијама, па чак и према slabим киселинама. Зато је његова примена врло значајна у прехранбеној индустрији за израду амбалаже. За паковање различитих производа у индустрији конзерви користи се челични лим превучен танким, белом слојем калаја. Ова врста лима обично се испоручује или у облику табли различитих дебелина или као велике ролне.

НАГРАДА НАПОЛЕОНА БОНАПАРТЕ — Наполеон Бонапарта је обећао велику награду ономе ко успе да конзервише храну. То је, после дуготрајних испитивања, успело 1809. године француском индустријалцу Николасу Аперту. Он је храну припремљену на нарочит начин стављао у стаклене тегле које су могле да се затворе тако да храна у њима за време чувања не дође у додир са ваздухом. То је временом изазвало револуцију у припреми хране за дужи период.

ЗА КЊИГЕ И НОВИНЕ — Калај је мек метал и лако се извлачи у врло танке фолије, популарно назване станиол. Дуго се станиол употребљавао за паковање чоколаде. Међутим, данас је замењен алуминијумском фолијом. Сем за добијање белог лима, калај се у великим количинама користи за израду легура чија је примена врло значајна за израду машинских лежајева и за штампарска слова. Дакле, данас је тешко замислити штампање било које књиге или новина без употребе калаја.

ИЗВРСНО ЗА ИСТРАЖИВАЧЕ! — Иако је Апертов проналазак био и те како значајан у пракси је његово коришћење због кабастих и лако ломљивих стаклених тегли, било тешко и непрактично. Десет година касније многи од ових проблема су решени: уместо стаклених посуда, почео је да се користи калај, односно метали превучени калајем. Захваљујући овоме много су олакшана дуга прекоморска путовања, као и живот и рад људи који су одлазили у дуготрајне истраживачке експедиције, где су морали да носе и храну.

МЕТАЛ НА КУХИЊСКОМ СТОЛУ — Калај се вишеструко користи и за израду разних практичних предмета.

ХИТ СТРАНА

ДРАГАН МИЈАЛКОВСКИ

Већ више од десет година Драган Мијалковски, несуђени машински инжењер, другује са музиком. У том периоду успео је да се пробије у сам врх југословенске певачке елите, док га у Македонији многи сматрају певачем број један.

Његово дегињство није било као и песма. Одрастао је у дому, а кад је имао петнаест година долази код свог деде у Скопље и уписује се у средњотехничку школу. Тих година Драган, попут многих деца, у жељи да заради нешто новца за џепарац оснива своју прву вокално - инструменталну групу БАКСУЗИ. БАКСУЗИ нису имали баш много среће, тако да су се убрзо распали, а Драган приступа одличној групи ЛЕНКИ, у којој свира на гитари. Понекад је и певао, али без икаквих амбиција и помисли да ће једног дана баш својим гласом зарађивати за живот и постићи славу. Године 1969. на разговор пријатеља, пријављује се на расписану аудицију Радио-Скопља. Својим свежим гласом одушевљава чланове комисије и није прошло много а Драган снима прву самосталну плочу. Отада се његов живот потпуно мења: ређају се позиви за гостовања и наступи на музичко-забавним смотрама широм земље. Данас, после свега седам година, његове витрине красе многи трофеји и награде освојене на фестивалима широм земље. Поменућемо само неке: Куп певача 1971. Скопски фестивал исте године, Фестивал у Приштини, Београдско пролеће, Хит-парада и, најзад Фестивал у Скопљу када је за своје изузетне гласовне квалитете заслужено освојио готово све награде веома строгог жирија.

Када га данас питају која му је песма најдража, Драган тешко може да се одлучи. Ипак издваја две: композицију „Последњи пут“ која му је 1969. године на такмичењу младих солиста одшкринула врата домаће забавне музике и његов свакако највећи успех: „Иди, иди душо моја“, изведена на другој ХИТ-ПАРАДИ Продукције плоча Радио-телевизије Београд за коју је Драган Мијалковски везан ексклузивним уговором. Велике успехе млади певач постигао је и на гостовањима у Совјетском Савезу, где је радо виђен гост. Због природе свог посла Драган је гост и у својој кући у Битољу где га после сваке турнеје дочекују петогодишњи син Дарко и супруга.

ПЕСМА за ОВУ НЕДЕЉУ

УСПОМЕНА ЈЕДНОГ ЉЕТА

Композитор:
С. КАЛОЉЕРА
Текст:
З. РУЊИЋ
Извођач:
ДРАГАН
МИЈАЛКОВСКИ

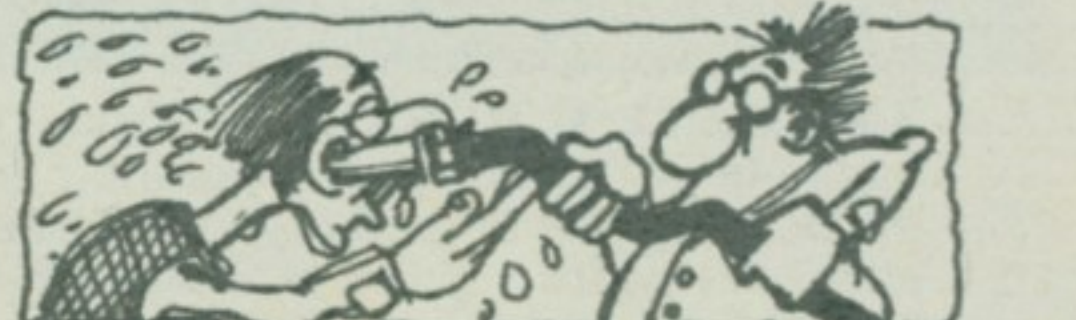
На мом столу дише сама
дио мора, дио неба
једна мала, шкољка плава
дио оног што ми треба.
И док мислим где је сада
твоја рука тако плаха
кишне капи изнад града
а на писмо суза пада.
Ја ти пишем ово писмо
и понављам топле ријечи
што смо једно другом рекли
док смо маштали о срећи.
Једног љета покрај мора
вјечно ће у срцу бити
пишем ти а већ је зора
своју љубав нећу крити.
На мом столу дише сама
она успомена давна
једна мала шкољка плава
дио нашег сретног љета
и док живим зар ћу моћи
да заборавим те дане.
У тишини ове ноћи
нек' још једна суза кане
ја ти пишем ово писмо
и понављам топле ријечи.

ПОП-ПАРАДА

Продукција плоча Радио-телевизије Београд организује крајем месеца јануара ПОП-ПАРАДУ на којој ће се у спортској сали Пинки у Земуну посетиоцима представити водећи поп-ансамбли. После великог успеха треће ХИТ-ПАРАДЕ одржане прошле године у организацији ове продуцентске куће, одлучено је да се не запостављају ни љубитељи поп-музике. Због тога су на ову смотру између осталих, позвани група ТАЈМ, СЕПТЕМБЕР, ЗЛАТНИ ПРСТИ, ЦРНИ БИСЕРИ, С ВРЕМЕНА НА ВРЕМЕ, СУНЦОКРЕТ и друге. Свака група имаће петнаестоминутни наступ у коме ће се представити својим највећим хитом као и једном новом нумером специјално припремљеном за ову музичку смотру. Цео ток концерта снимаће Београдска телевизија, а неће бити заборављени ни дискофили јер ће се одмах после ПОП-ПАРАДЕ појавити и ЛП снимљен наживо.

НОВЕ ПЛОЧЕ РТВ ЛУБЈАНА

BILLIE JO SPEARS

Били Џо Спире и хит-сингл с композицијом „Шта ми је на уму“ (What I've Got in Mind) добили су повољне критике. Како ћете је ви оценити, зависи од ваших музичких афинитета.

PM ТОЧАК

Нова плоча коју вам препоручујемо је, можда, и најбоља. Један од најбољих домаћих гитариста Радомир Михајловић-Точак, члан групе СМАК, је уз помоћ својих другова реализовао своју прву самосталну ЛП плочу која се слободно може сврстати међу најбоља музичка остварења протекле године.

SHIRLEY BASSEY

Добро познату композицију „Осећања“ (Feelings), коју су до сада снимили многи познатији певачи, овога пута можете чути у интерпретацији извршне Ширли Бејси која је још једном доказала да је вођи железки вокал у свету.

IKE & TINA TURNER

У последње време плоче Ајка и Тине Турнер, нарочито после чести да су се развели, одлично се продају. То обилато користе продуценти тако да нас готово свакодневно „бомбардују“ њиховим плочама на којима се налазе већ много пута слушане нумере. То је случај и са овим синглом на коме су добро позната композиција „Понесена Мери“ (Proud Mary) и „Попни се, бејби“ (Babi Get It On).

овог састава, које су и читаоци нашег листа у великој годишњој анкети прогласили најбољима, представили су се својим најновијим, а по многим и најбољем, музичком остварењу. У пријатном расположењу протекла је ова промоција на којој су Горан, Жељко и остали одговарали на питања гостију и новинара. Једнодушна оцена свих присутних била је да је новом поставом постигнут бољи квалитет и да се плоча може препоручити дискотекама и свим љубитељима ове групе и њихове музике.

Плочу су реализовали Жељко Бебек, Горан Бреговић, Милић Вукашиновић и Лазар Ристовски. Ова четворка онедавно има још једног члана, бившег басисту ТЕСКЕ ИНДУСТРИЈЕ, са којим ће кренути на велику турнеју по Југославији.

ТОП

3x

1. Домаћа листа

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

1. ЛОШЕ ВИНО — Бијело дугме — ЈУГОТОН
2. ТИ СИ БИЛА, УВИЈЕН БИЛА — Здравно Чолић — ЈУГОТОН
3. АХА-АХА — Бисера Велетанлић — ПГП РТВ
4. УСПОМЕНЕ, УСПОМЕНЕ — Златно Пејановић — ПГП РТВ
5. ОЈ, НЕВЕНЕ — Сунцокрет — ПГП РТВ
6. ЈОШ И ДАНАС ТЕКУ СУЗЕ ЈЕДНЕ ЖЕНЕ — Мишо Новач — SUZY
7. ПУСТИ МЕ ДА ЖИВИМ НАКО ЗНАМ — Миша Марновић — ПГП РТВ
8. ТИ СИ БИЛА МОЈА ПРВА ЉУБАВ — Оливер Драгојевић — ЈУГОТОН
9. ДО ВИЂЕЊА — Џо Маричић — ЈУГОТОН
10. ЉУДИ, НИЈЕ ФЕР — Сман — РТВ ЛУБЈАНА

2. Страна топ-листа у домаћој продукцији

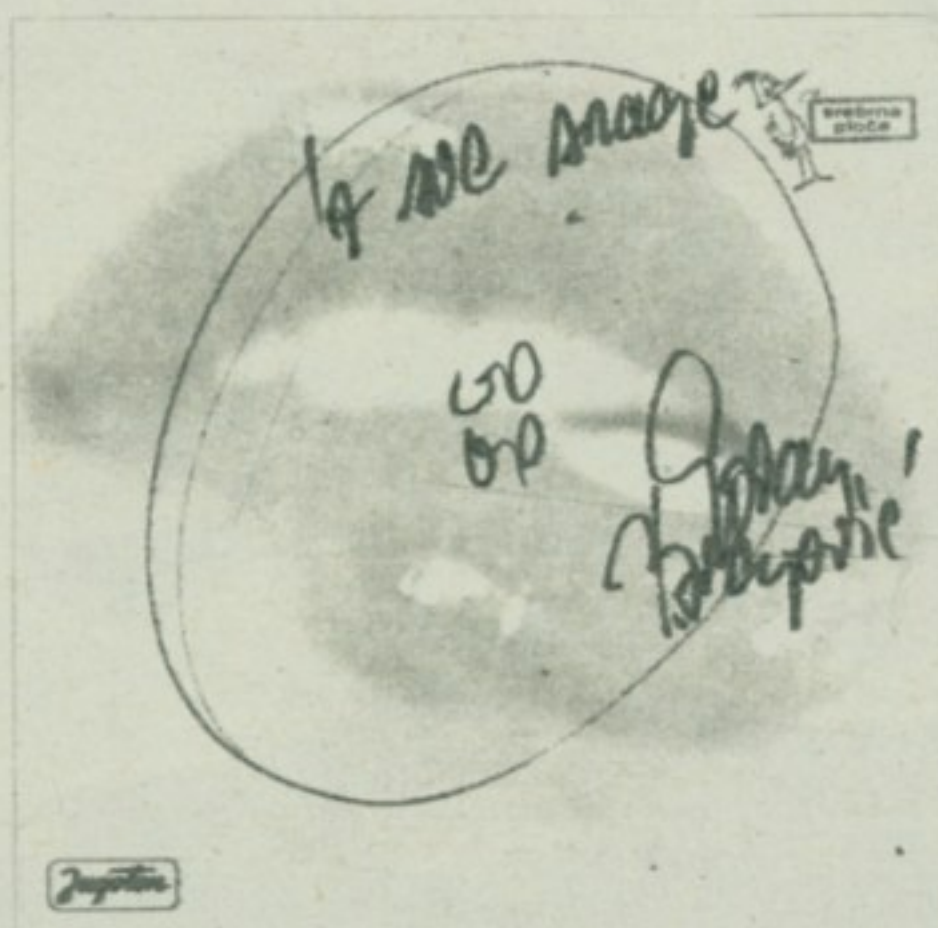
☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

1. RAMAYA — Black Connection — ЈУГОТОН
2. DANCE, LITTLE DANCE — Tina Charles — SUZY
3. DOCTOR KISS, KISS — 5000 Volts — ПГП РТВ
4. SUZANNE — Leonard Cohen — SUZY
5. DANCING QUEEN — Abba — ПГП РТВ
6. DON'T GO BREAKING MY HEART — Elton John and Kiki Dee — ЈУГОТОН
7. MOVIN' — Brass Construction — РТВ ЛУБЈАНА
8. BLUE JEAN BLUES — ZZ Top — ЈУГОТОН
9. LOW RIDER — War — РТВ ЛУБЈАНА
10. DEVIL WOMAN — Cliff Richard — ЈУГОТОН

3. Италија

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

1. MARGHERITA — Riccardo Cocciante
2. CANZONE D' AMORE — Le Orme
3. THE BEST DISCO IN TOWN — Ritchie Family
4. MUSIC — John Miles
5. MONDO — Riccardo Fogli
6. LINDA — Pooh
7. SVALUTATION — Adriano Celentano
8. TU E COSI' SIA — Franco Simone
9. NON SI PUO' MORIRE DENTRO — Gianni Bella
10. DON'T GO BREAKING MY HEART — Elton John and Kiki Dee

Обавештавамо своје читаоце да ће у следећем броју ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА (1310) добити на поклон постер у боји Горана и Жељка.

НАША КАРИКАТУРА

EUROCREM[®]

СА ХЛЕБОМ

здрава свакодневна храна

EUROCREM

сваки дан,
намазан на хлеб
је здрава, умерена храна:
садржи природне састојке: млеко, какао, лешник!

EUROCREM за генерацију која расте!

ЈОШ ЈЕДНА ТАЈНА СЛЕПИХ МИШЕВА

У ведре летње сутоне могу се у ваздуху видети необичне птице, велике као врабац, како стреловито и без шума лете у неправилним и изломљеним путањама. То су свима познати слепи мишеви, крилати сисари, чудновата створења о којима се приповедају најстрашније приче и која су због неуобичајеног начина живота, еволуције и телесне грађе за научнике још велика тајна.

Међутим, у последњих петнаестак година лекари и биолози пажљиво испитују пећине, шпиле, шупља стабла, таване и рушевине и слепе мишеве који живе у њима због једне опаке болести за коју је утврђено да је преносе и ови сисари. Наиме, неки амерички научници, а касније и наши, утврдили су да ове слепе, летеће животиње преносе — беснило.

ЈАЧИ ОД ВОЈСКЕ

Уочи другог светског рата на острву Тринидаду изненада је избила јака епидемија беснила. Заражени су умирали брзо и у најгорим мукама, а здрави су били уплашени и немоћни. Кад је на острво стигла и нарочита екипа америчких стручњака, утврђено је да су беснило донели и раширили слепи мишеви, чија су јата у тринидадским пећинама веома честа. Такође је закључено да су слепи мишеви својим уједом пренели беснило на животиње и људе.

Од укупно 36 нађених врста слепих мишева, научници су код 25 нашли вирус беснила. Међутим, овај опаки вирус не долази у организам животиње или човека само уједом. Боравећи у пећини где живе слепи мишеви, до заразе долази и удисањем пећинске прашице која је преко мокраће ових животиња затрована вирусом беснила.

И у неким европским земљама, међу којима је и Југославија, издвојен је из организама разних врста слепих мишева вирус који изазива беснило. Али, код нас ни су опасни сви слепи мишеви. Још је необјашњено и загонетно због чега су војвођански често затровани, а они из далматинских, херцеговачких и црногорских пећина без иједног вируса у свом чудном гелу. Научници претпостављају да се равничарски „слепци“ инфицирају у природним жариштима беснила преко неких врста инсеката који се хране лешевима заражене дивљачи, нарочито лисица.

Беснило, међутим, није једина болест која човеку и животињама прети од слепих мишева. Амерички научници открили су још једну опасност од слепих мишева, а то је зараза хистоплазмом, једне врсте гљивичног обољења која најчешће напада плућа. У ствари, једну војну јединицу, која је у Панами извесно време боравила у некој пећини, захватила је епидемија акутне плућне заразе. Касније је утврђено да су војници удисали прашину са спорима *histoplasma capsulatum*, који су излучивали слепи мишеви у свом измету, такозваној гуани.

3000 КИЛОМЕТАРА ЗАРАЗЕ

Иако се до данас није утврдило да и код нас има ове болести, то не значи и да је нема. Јер, ова необична плућна зараза установ-

БЕСНИЛО ИЗ ПЕЋИНСКЕ ТАМЕ

Научници су утврдили да необични летећи сисари преносе и опане вирусе који изазивају тешко обољење плућа и упалу мозга. Да ли су опасне ове животиње и из наших шпиља?

љена је у готово свим суседним и блиским земљама: у Италији, Мађарској, Румунији, Чехословачкој и Турској. Али, сматра се да се због приличне влажности свих наших пећина гуана не претвара у прашину, већ на стенама остаје као лепљива маса. Овакав случај није и у свим пећинама и шпиљама какве су најчешће америчке и афричке.

Неки биолози и лекари претпостављају да слепи мишеви могу изазвати и вирусно запаљење мозга — енцефалитис. Ове претпоставке нису панично мишљење забринутих научника: слепи мишеви се хране инсектима који сишу крв тек уинутих животиња. Најзад, ови крилати сисари, с још неразјашњеним, али, савршеним системом за оријентацију, често прелете и до 3000 километара, преносећи тако из далеких природних жаришта опасне вирусе различитих болести. А како живе у великим колонијама, по неколико врста заједно, кружно преношење заразе је лако и једноставно.

Наше научнике нарочито занима да ли су спелеолози, пастири и обични посетиоци домаћих шпиља и пећина изложени опасности да буду заражени. Установљено је да су слепи мишеви из Војводине каткад опасни. А какви су они с

југа, из крашких, каменитих предела?

Иако је код нас већина познатих пећина испитана, живот у њима још није сасвим добро упознат и објашњен, од вируса и бактерија до много сложенијих организама. Зна се само да до данас код оних људи који су залазили у наше пећине није утврђен ниједан случај беснила, плућне заразе или вирусне упале мозга.

КАО ПТИЦЕ СЕЛИЦЕ

Једна наша специјална научна екипа, састављена од војних, биолошких и медицинских стручњака, испитала је пре неколико година пећине у приморском појасу од Шибеника до Дубровника. Ловили су слепе мишеве и лети и зими, узимали узорке гуане, испитивали стене на којима се одмарају и проводе зимски сан.

У Београду, Сплиту и Прагу извршена су разна лабораторијска испитивања препарираних делова ових животиња. Утврђено је да неке врсте вируса и паразита не прелазе са слепих мишева на друге животиње и на људе. Али, истовремено је установљено да неке пећине зими, кад су крцате

САВРШЕНИ ВАМПИРИ

Од преко хиљаду врста слепих мишева, на Земљи их нема само на острвима Галапагос, на Хавајима и Исланду. Најраширенији су и најразноврснији у суптропским и тропским пределима Азије, Африке, Аустралије и Океаније, где су се развили заиста чудни облици слепих мишева, и по величини и по начину живота. Најмањи су они од свега неколико сантиметара који се хране инсектима или су биљоједи, док у густим, влажним шумама индонезанских острва и у Јужној Америци живе слепи мишеви који могу да нарасту до преко пола метра и чија је храна искључиво свежа крв животиња. Често нападају и човека. Због тога су и названи вампири, з којима су, истина на стварним чињеницама, испредене застрашујуће легенде.

Својим начином лета и сналажења у простору слепи мишеви већ дуго изненађују и научнике и обичне посматраче. У стању су да непогрешиво избегну сваку од готово безброј жица разапетих у једној просторији. Истраживања су показала да ове животиње испуштају у лету снажне ултразвучне таласе који су по фреквенцији јачи и од звука највећег авиона са елисом. Ови звучни таласи одбијају се од сваког предмета у околини животиње и она их опет хвата својим изванредно сложеним чулом слуха. Због овога пола милиона слепих мишева, са распоном крила од око 30 сантиметара, могу сатима лепршати у потпуно тамној пећини без иједног судара!

непокретним слепим мишевима у дубоком зимском сну, обилују вирусима, док их у другим уопште нема.

Међутим, ни слепи мишеви не зимују увек у истој пећини. Обично се лети на конак скупљају у једној, а зиму проводе у сасвим другој, кад су, иначе, код нас ређи и малобројнији. Зато научници претпостављају да неке врсте слепих мишева, као птице-селице, зиму проводе у Мароку, Алжиру и Блиском истоку, а лети се враћају у наше крајеве. Ово истовремено показује колико су ова, наоко нејака створења, у ствари, изузетно снажни летачи.

По својим природним лепотама, необичној грађи, раскошним украсима и бројности наше пећине познате су широм света. А научници су утврдили да је посета њима, и поред слепих мишева који се могу видети како наглавачке висе о њиховом стропу, сасвим безопасна и да је могућност да се добије беснило и друга обољења потпуно искључена.

И. Лончар

ПОЗОРИШТЕ КРОЗ ВЕКОВЕ

ЗАТВОРИТЕ ИХ!

ТО СУ БИЛИ ГЛУМЦИ! — Шеснаести век донео је један сасвим нови драмски род, комедију дел арте. Настала је у Италији из које су потицали сви путујући глумци тог времена а названа је тако јер **арте** значи и посао, професија: то је комад који изводе глумци по професији! Текст се више није писао у целини. Аутор, обично и сам члан путујуће трупе, назначио би само редослед догађаја по сценама и лица.

ДОБА АРЛЕКИНА — Све је даље зависило од вештине глумаца, јер они би на самој представи импровизовали текст! Постојао је одређени број типичних ликова, као Арлекин, Поличинела, Панталоне. Успех комедије дел арте био је огроман и она се одржала све до 18. века када је Голдони својим комадима потпуно реформисао позориште.

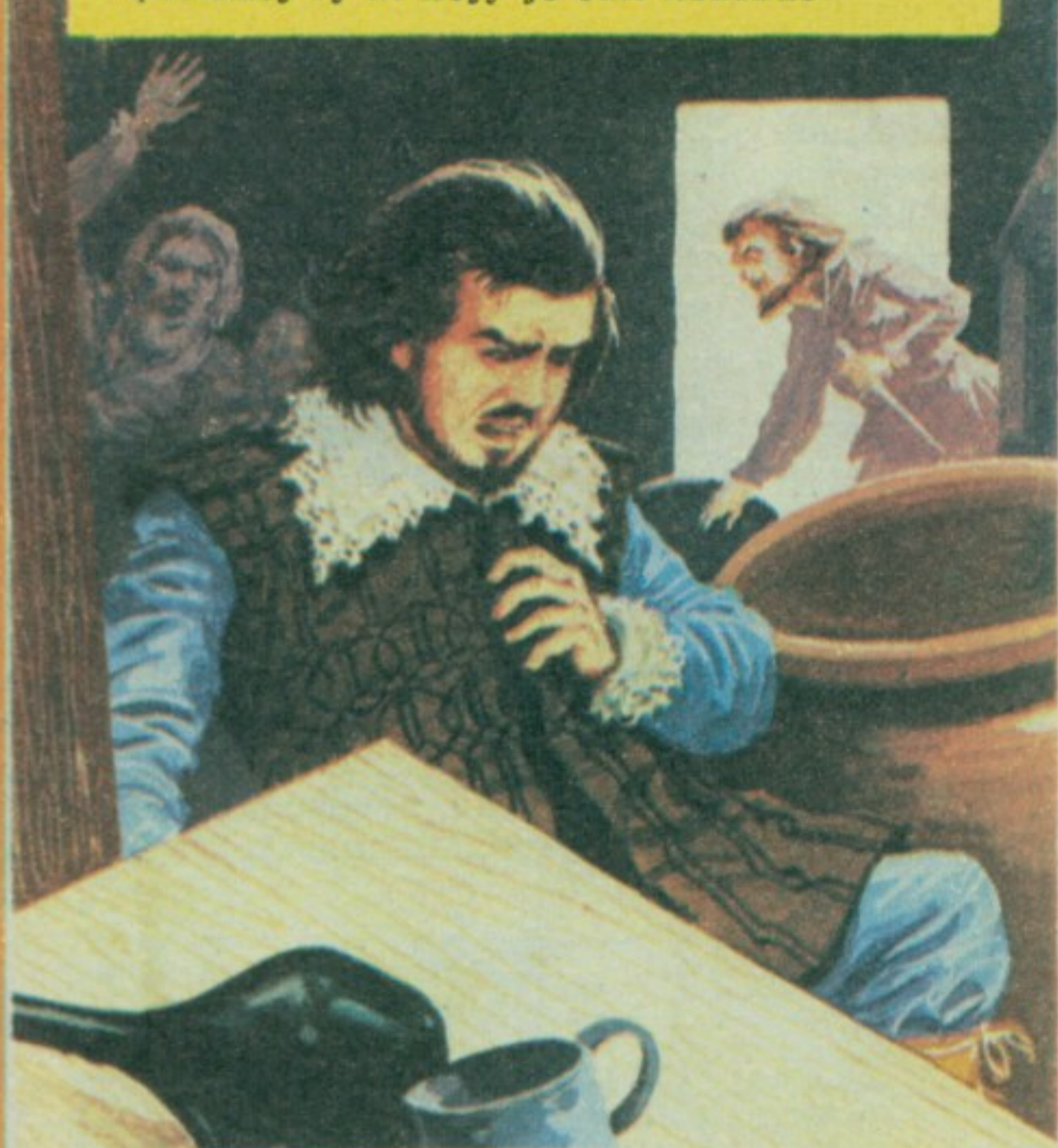
ЕВРОПА СЕ БУДИ — Комедија дел арте оживела је драмско стваралаштво у Европи док у Француској прве озбиљне кораке прави Жодел. Италија даје генија као што је Ариосто, Шпанија Лопе де Рuedу и Хуана де ла Куерву, Енглеска Марлоуа, Шекспира и Џонсона Бена.

ВРШЊАЦИ — Исте, 1564. године, у размаку од два месеца, родила су се на Острву два велика писца: Вилем Шекспир, у Стратфорду, и Кристофер Марлоу, у Кентерберију. О Шекспировом животу не зна се много. Позориште је вероватно заволео још као дечак, пошто је Стратфорд био прометан градић у који су често навраћале путујуће глумачке трупе. Тој љубави из детињства остао је веран читавог живота.

ОТАЦ ТРАГЕДИЈЕ — И данас, 369 година после његове смрти, ликови као што су Хамлет, Отело, Краљ Лир, Ромео и Јулија, Млетачки трговац и толики други узбуђују и инспиришу све који воле позориште, од глумаца до публике. Ипак, отац енглеске трагедије био је Кристофер Марлоу, који је почео да објављује пре Шекспира.

СТРАДАО У КАФАНИ — Кристофер Марлоу био је настарији син кентерберијског обућара. Комади као што су „Велики Тамберлен“ или „Доктор Фаустус“ показују да по таленту и машти ништа не заостаје за својим прослављеним вршњаком. Али, није стигао да се размахне: изгубио је живот са непуних 30 година у кафанској тучи коју је сам изазвао.

ПИСАЦ-УБИЦА — Уметност Бена Џонсона најбоље се испољила у његовим сатирама као што су „Волпоне“ или „Алхемичар“. Прзница по нарави, Џонсон је умало завршио на вешалима пошто је у двобоју усмртио једног глумца. Спаси су га утицајни пријатељи и — дубока кеса.

ДВЕ СМРТИ „ГЛОБУСА“ — Најпознатије енглеско позориште у доба Елизабете I било је лондонски „Глобус“, изграђен 1599. године. Ту је изведен највећи број Шекспирових комада, али 1613. позориште је изгорело до темеља. Већ следеће године Лондонци су успели да га поново оспособе, али за кратко: три деценије доцније савињено је са земљом.

ПУРИТАНЦИ СЕ БУНЕ — Две године пре него што је „Глобус“ срушен, донета је званична наредба да се сва позоришта у Енглеској — затворе! Било је то време пуританске владавине и љубитељи Талијине уметности на Острву за следећих 18 година морали су да се одрекну театра, а талентовани писци као Џон Вебстер, нису могли да изроне из анонимности.

ВЕЛИКИ ДОЛАЗЕ — Када је Марију Стјуарт на престолу заменио Чарлс II, за енглеско позориште настају опет златна времена. Биће то доба глумице Нели Гини која је у улози продавачице поморанџа доживела оранице. У Европи је на помолу долазак великана као што ће бити Мариво и Молијер, Лопе де Вега, Голдони, па Корнеј и Расин.

НИЈЕ ЗНАО КАКО
СЕ И ЗАШТО ТО
ДОГОДИЛО, АЛИ ЈЕ
НАЈЕДНОМ ПОСТАО
СВЕТАН ДА ОСЕЋА
И МИСЛИ КАО ОНИ
— ЉУДИ.

ФАНТАС-
ТИЧНА

ПРИЧА

ВОЈИСЛАВ
ЈОВАНОВИЋ

ПОВРАТ

лом пропланку, када је, сасвим неочекивано, приметио неки одсјај, међу дрвећем. Одлучио је да види шта је то, и управио је летелицу ка том месту. Спустио се логано, укључио контролне апарате, сачекао неколико тренутака да му они дају све потребне податке о атмосфери, а онда је изишао. Пошао је ка ОНОМЕ што је сијало, тамо, међу дрвећем, и што га је, у једном тренутку, када је био на чистини пред њим, нагнало да шаком заклони очи од превеликог сјаја. Покушао је да промени положај да би избегао ту светлост, али није успео. Ма како се окретао, светлост је ишла за њим, урњајући му право у очи. Полако се приближавао, жмиркајући. Док је ходао, чуо је неки звук који је долазио отуда, са извора светлости. Од тог звука га је обузимала језа и никада, касније, није могао да га се ослободи. Ишао је, полако. ДОК СЕ У ЊЕМУ ДОГАЂАЛО НЕШТО ШТО НИКАДА РАНИЈЕ НИЈЕ ОСЕТИО.

Било је прелепо време, небо је било плаво и чисто. Било је топло,

ЛЕ, провлачио се кроз лобање, и он је чуо, сада већ стојећи уз саму КУЛУ, најневероватнију музику коју је икада чуо у свом животу.

Опчињен

Безброј питања мотало се по његовој глави, али он никако није успевао да их среди, да их доведе у ред, да почне да схвата ОНО ШТО ЈЕ ВИДЕО И ЧУО. Чудио се што му његови претходници, који су му саветовали да посети Земљу, нису ни речи рекли о КУЛИ. „Зар је могуће — мислио је — да је они нису приметили? Немогуће је да је ова КУЛА сазидаана недавно, и зато је они нису приметили. Али, зар је могуће не приметити ОВАКВО НЕШТО? Хтео је да се удаљи. „Било би најбоље — помисли он — да одем, и да заборавим све ово.“ Али, није тако учинио. Није могао. Снага КУЛЕ, нека невероватна оптичност КУЛОМ, држала га је и да-

Изишао је из летелице, висок и блед, и кренуо ка том чудном здању. Ишао је полако, сасвим миран. Познавао је ову планету. Давно, једном, бсрвио је на њој, али је запамтио тај дан. Додуше, остао је свега неколико часова, али и то је било нешто. Као и онда, и данас је осећао извесну нелагодност. Било је то због КУЛЕ. Сећао се тог дана. Враћајући се са једног рутинског лета галаксијом, одлучио је да се спусти на Земљу. Његови сарадници, који су већ били летели овуда, препоручили су му да је посети. „Чаробна, мала планета — говорили су му — видећеш, пожељеш да на њој останеш, заувек“. Нису претеривали, заиста је било тако, говорили су истину. Знао је све о Земљи, они су пажљиво пратили њен развој. Тада, у то време, он је био млад истраживач, још неискусан, и све што је, за њега, било ново, очаравало га је, до усхићења. Али, оно што је осетио када је надлегао Земљу, потиснуло је све што је познавао, све што је већ видео. Једно је себи одмах признао: Земља је била нешто најлепше што је видео, чак лепша и од његове родне планете, коју су, с правом, сматрали најлепшом. Али, Земља је била нешто изузетно, то му је било јасно, одмах.

Заиста је лепа!

Да, била је то Земља, како су своју малу планету називали ЉУДИ, Земља насељена људима различитих култура, различите боје коже, различитих језика.... Земља која је имала мало успорени развој, али која је, без икакве сумње, ишла напред. А изнад свега, била је прелепа. „Заиста — помисли он — били су у праву, ЈА ЖЕЛИМ ДА ОВДЕ ОСТАНЕМ, ЗАУВЕК.“ Али, знао је да се то неће догодити. Не бар њему, никада. Јер он је био рођени истраживач, још млад, има још толико тога у Свемиру што треба видети, истражити, сазнати. Он није могао да се скраси ни на својој планети, он није био од оних који су били у стању да мирују целог живота. Имао је најбољу летелицу, довољно искуства, огромно знање, и много, много времена. А на Земљу ће моћи да се враћа, кад год то зажели, увек ће моћи да нађе мало времена за своју љубав из најраније младости.

Сећао се свог првог боравка на Земљи. Било му је, једино, жао што је заборавио када је то било, да ли с пролећа, или с јесени. Могао је да потражи помоћ својих апарата, они бележе све, али није желео. Пребацивао је себи због те

ма котлина којом је текла невелика река, град утонуо у зеленило, и села, расута око града. Одмах је престао са надлетањем, знао је да је то оно што тражи. Био је презадовољан.

Свећлост и де за њим

Тада је угледао КУЛУ. Био је управио летелицу ка једном ма-

ли не много. Око њега је било дрвеће, лишће је шуштало под налетима поветарца, преко неба су летеле брзбројне птице, а трава под његовим ногама била је мекана и густа. Па ипак, знао је да ће угледати нешто УЖАСНО, и није се преварио. Сада је био сасвим близу, и сунце је било иза онога што је блештало, био је у његовој сенци. Он никада неће заборавити УЖАС КОЈИ ГА ЈЕ ОБУЗЕО када је угледао КУЛУ. Била је направљена од људских лобања. Био је запрепашћен, никада није, на својим безбројним путовањима, видео тако нешто. Лобање су биле правилно поређане, у неколико редова, спојене малтером. Обишао је све четири стране, загледао у невероватну белину, у празне очне дупље, у вилице још пуне зуба... Сада је разабрао и одакле и како се јавља онај ужасни звук који је чуо док се приближавао КУЛИ. Поветарац се провлачио између шупљина КУ-

ле покрај ње, приморављујући га да је додирне. Додирнуо је КУЛУ, и одмах повукао руку. Била је врућа, загрејана сунцем које је БДЕЛО НАД ЊОМ.

Престао је да себи поставља питања, и сео у хлад КУЛЕ да предахне. Осећао је умор, као никада до сада. „У сваком случају — помисли он — ако је моји претходници нису приметили, ја јесам. Сада знамо и ТО. Сада знамо још нешто о Земљи. И о људима.“ Устао је, ни сам не зна када. Био је мирнији, могао је да доноси закључке. КУЛА је била ван града, наомак последњих кућа, окружена дрвећем, покрај једног најобичнијег пута, и он се питао ЗАШТО ЈЕ БАШ ТУ подијнута. Неки разлог је свакако постајао, али он га није могао наћи. Ко су били људи чије су лобање биле узидане у КУЛУ, и ко су били они који су их узидали, када и зашто, питао се он, приморављујући себе да више

НИЖ

не мисли на то, покушавајући да мисли на повратак. Али, она радозналост истраживача није га на пуштала. Желео је да буде први, међу својима, који ће то открити. Овакве прилике се не пропуштају. Знас је да су његови апарати СВЕ ЗАБЕЛЕЖИЛИ, али он је хтео нешто више. Оно што је сада било пред њим, што је било облик КУЛЕ, и то су некада били ЉУДИ. Познавао је историју Земље, њен развој, све оно што се догађало са њом од њеног настанка. Он је припадао старој цивилизацији, најстаријој, можда. На хиљаде његових сународника летело је бескрајним просторима Свемира, и пратило развој свих могућих светова. Никада се нису мешали ни у шта, и он зажали што је тако. „Па ипак — помисли он — ко зна, можда ја, ми, немамо права...“ Није желео да мисли на то, не бар сада. Желео је да оде. Још једном је погледао КУЛУ, и окренуо се да пође.

Ходочасник

У тренутку када је већ био кренуо, чуо је неке гласове, знао је да су то били гласови људи. Осврнуо се и угледао их, ишли су ка КУЛИ. Било је дивно видети живе људе, и он је остао на месту, да их сачека. Они су се приближавали, разговарајући, неки су се чак и смејали. Било их је десетак, и он је одмах видео да међу њима има и странаца, оних који нису били из ове покрајине. Странци су били „европски“ обучени и он се насмеја, у себи, при помисли да он, дошљак из Свемира, размишља као Земљанин. А Земљани су већ били ту, поред КУЛЕ, и поред њега, али НИКО од њих не обрати пажњу на њега. „Сматрају ме једним од ходочасника — помисли он — и зато је то тако.“ Али, већ следећег тренутка, једна мисао, једно сазнање, ЈЕДНО ОСЕЋАЊЕ га је зграбило. „Ја сам — помисли он — рекао ХОДОЧАСНИК, то значи да ОСЕЋАМ И МИСЛИМ КАО ОНИ, то значи да И КУЛУ СХВАТАМ КАО И ОНИ.“ Није знао како и зашто се је то догодило. Можда је то било због близине људи, мислио је, можда је то ОНО ЗАЈЕДНИЧКО СТАНОВНИЦИМА СВИХ СВЕТОВА И СВИХ ПЛАНЕТА. Било му је драго, био је пресрећан. Био је на најбољем путу ДА СХВАТИ КУЛУ.

Посматрао је придошлице. Господин, којем је указивана највећа пажња, и који је, очигледно, био

најважнији међу „Европљанима“, стајао је пред КУЛОМ, озбиљан, са једва приметним запрепашћењем у очима. Обилазио је око ње, праћен осталима, загладан у њу, док се унаоколо разлегао онај звук, под плавим небом, међу дрвећем, над травмама. „Ако господин Ламартин жели — рече један од његових пратилаца — можемо донети трношце, и поседати мало, у хладу...“ Господин Ламартин, не одвајајући поглед од КУЛЕ, узврати, расејано: „Да, молио бих, ја... ја немам речи, ово је нешто...“ Није рекао шта. Отрчали су домаћини и донели, однекуд, неколико трножаца. Поседали су, ћутке, око КУЛЕ, са поштовањем загладани у господина Ламартина. Он је ћутао, не скидајући поглед са КУЛЕ. Затим, после подуже паузе, он погледа у људе око себе, и рече, једва чујним гласом: „На нашем путу на Исток, ово ће бити најсветлија тачка, ја... осећам обавезу да Западу укажем на цену којом сте ви платили своје напоре...“ Престао је да говори, и опет се загледао у КУЛУ.

Он је био ту, скоро међу њима, али они нису обраћали пажњу на њега. Било му је драго, због тога. Најзад, он и није, право говорећи, био ЊИХОВ. Али, мада они то нису знали, нити ће икад то сазнати, он је ПОСТАО ЊИХОВ, јер је СХВАТИО КУЛУ, захваљујући њима. Погледавши их још једном, опростивши се са њима у себи, јер је знао да је ово ЊИХОВО ПОСЛЕДЊЕ ВИЂЕЊЕ, он се удаљио. „Прво и последње виђење“ — мислио је он, прилазећи својој летелици. Сачекао је, још један сат, док се и они нису удаљили, и онда је узлетео.

Волео је Земљу

Сада, после толико година, поново је био крај КУЛЕ. Дан је, као онда, био изузетно леп, и он са задовољством закључи да је и Земља још лепа. Али, промене су биле многобројне, и он је једва успевао да их све примети. Град је бис много већи, КУЛА је била скоро у њему, међу новим, модерним зградама. Зато је и оставио летелицу далеко, ван града, и до КУЛЕ се довео градским аутобусом. Пuteви су били широки, асфалтирани, по њима су јурили аутомобили, и он се са сетом сети господина Ламартина, коња и кочија. Иза КУЛЕ, невидљиви због зграда, тутњали су возови. „И авиони — помисли он — и авиони, који пролећу преко КУЛЕ, као ја, некада...“ Било му је драго, због свега тога. Волео је Земљу, на свој начин. КУЛА је била под кровом, и личила је на сасвим обичну кућу. То га је мало онерасположило, али он је праштао, јер је волео Земљу. Сео је на клупу, на једну од многих клупа, које су биле свуда око КУЛЕ и, уживајући у лепом дану, посматрао је људе. Они су се тискали, свуда око њега, али ни сада, као и онда, нико на њега није обраћао пажњу. „Ходочасник“ — помисли он, срећно се осмеђујући. Чуо је жагор деце и мајки које су их дозивале. Људи су пролазили поред њега, неки су чак седели на истој клупи, поред њега. Слободна земља, у којој су живели, простира се хиљадама километара око КУЛЕ, она је била један од њених камена темељца, оно најсветије што се има. Он је то знао. И знао је да ће опет доћи. „Ходочасник“ — помисли он, смећећи се, док је лагано ишао ка аутобуској станици.

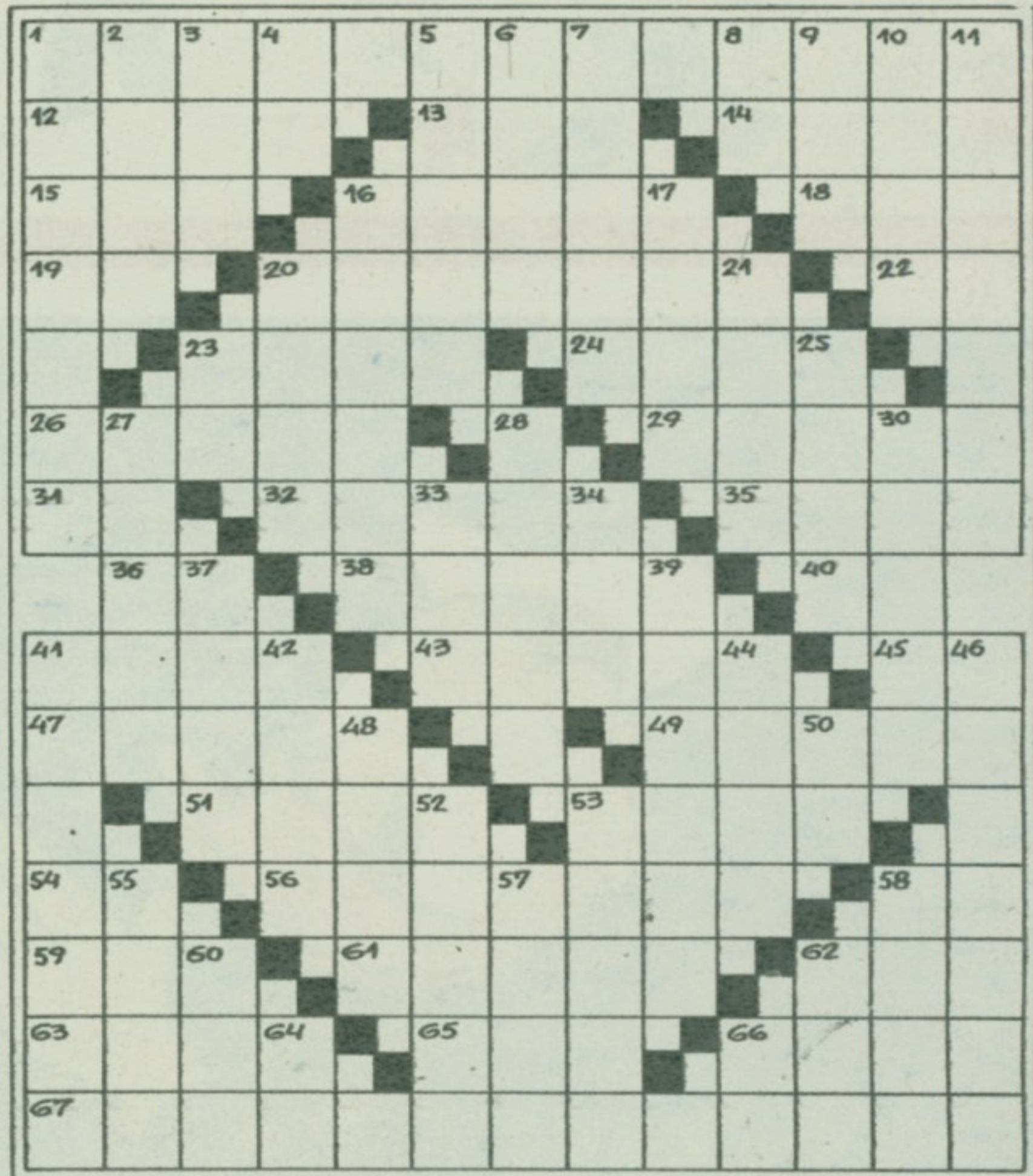
укрштене речи

ВОДОРАВНО:

1) Загревање органских материја због заштите, 12) јединични вектори, 13) стара мера за тежину, 14) совјетски композитор (Хачатурјан), 15) име интерпретатора забавних мелодија (Мартин), 16) Одисејева постојбина, 18) назив, 19) историјско место у Малој Азији, 20) предсказивачи, 22) мера за површину, 23) коњски поводац, 24) страна женско име, 26) одроњавање, 29) намет који су наши народи плаћали Турцима, 31) два сугласника, 32) горњи део куће, 35) наша река, 36) иницијали аутора романа „Ајванхо“, 38) помоћна алатка за гурање балвана, 40) упитна речца, 41) један војни савез, пакт, 43) руксак, 45) дршка на виолини, 47) америчка певачица (Френклин), 49) гунгула, 51) висинска тачка, 53) део мушке одеће, 54) један зачин, 56) геометријска права, 58) самогласник и сугласник, 59) један наш кошаркашки клуб (скр.), 61) музичка лествица, 62) жалосне врбе, 63) наша фабрика боја и лакова, 65) ултра кратки таласи (скр.), 66) декрет, 67) неаматери.

УСПРАВНО:

1) Математички израз, 2) старогрчки бог рата, 3) троцифрен број, 4) лична заменица, 5) покретни део мотора, 6) митски пралетач, 7) правни акт, 8) хемијска ознака за калцијум, 9) језеро у Северној Америци, 10) поема Ивана Горана Ковачића, 11) Нови свет, 16) становник једне азијске земље, 17) хемијски елемент, 20) дрвена ограда, 21) пркос, 23) ауто-ознака за Урошевац, 25) летопис, 27) један од градова-хероја, 28) тихи говор, 30) град у Чилеу, 33) место заваривања, 34) Недељне информативне новине, 37) јахачки бич, 39) бујад, папрат, 41) попити одједном, 42) име песника Жупанчића, 44) вешто изведена варка (локал), 46) северноамеричко индијанско племе, 48) планина у Грчкој, 50) енглески писац (Бернард), 52) математички израз, 53) део гимнастичке вежбе, 55) јарко жута боја, 57) надимак певача Маричића, 58) наша река, десна притока Лима, 60) народно коло, 62) индустрија котрљајућих лежајева (скр.), 64) самогласник и сугласник, 66) узвик нетодовања.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

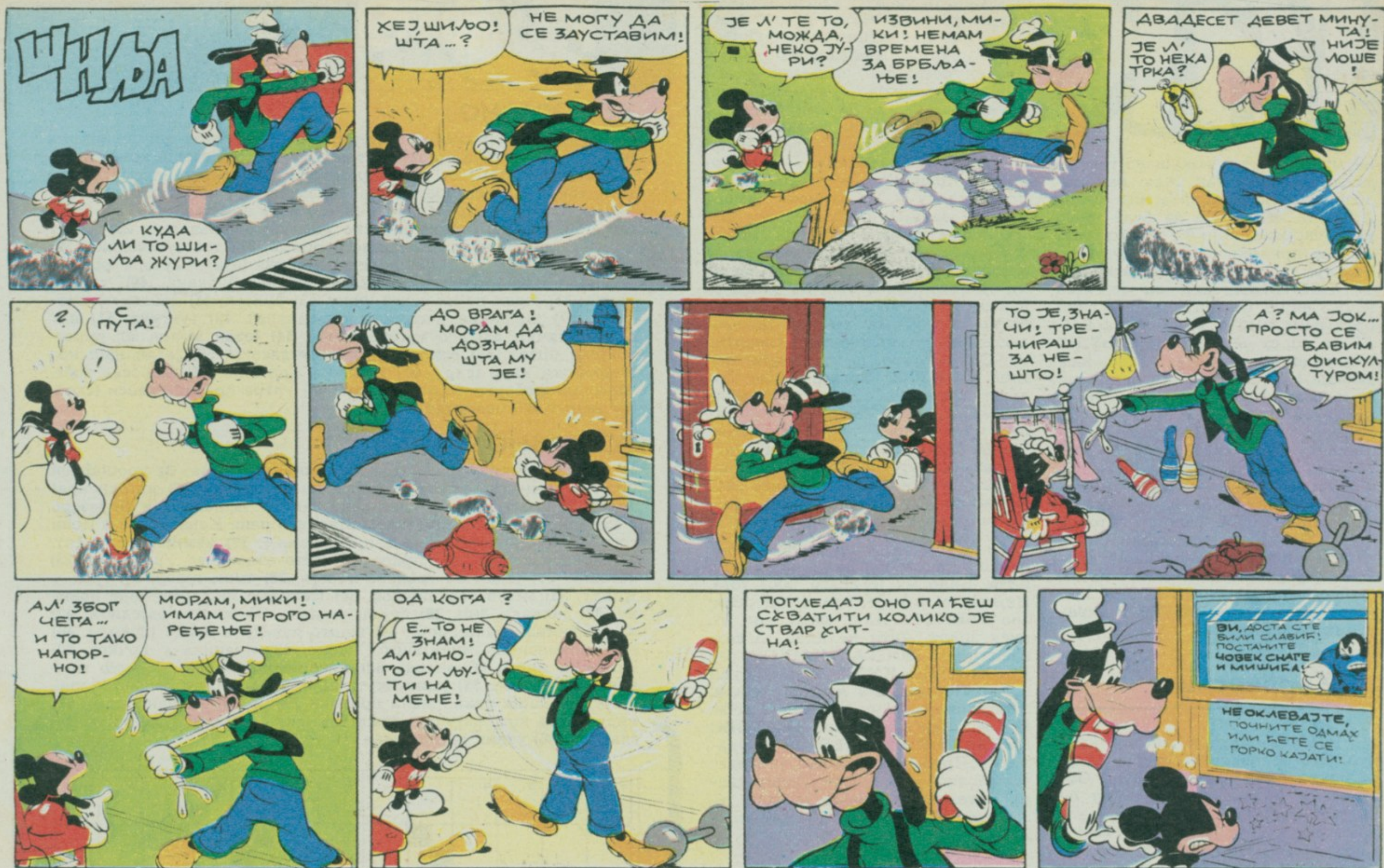
ВОДОРАВНО: 1) Плик, 5) крик, 9) рана, 10) „Ажда“, и, 11) „ДР“, 12) рт, и, 13) ча, 15) КИ, 16) Елам, 17) Езон, 18) От, с, и, 19) си, и, 20) Александар, и, 26) устава, 28) телекс, 30) Ола, 33) нок, 34) Калас, е, 37) скале, 39) ос, 40) Стамбол, 41) ак, и, 42) бео, с, 43) мат, р, 45) сас, 46) ати, 48) прав, 50) МИЛОШ ЦРЊАНСКИ, 53) Аварка, 54) ерата.

И-дог и штампа НИП „ПОЛИТИКА“ Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живојад Стојановић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурићана Ђолић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: годишња 220,00 дин, полугодишња 110,00 дин, тримесечна 55,00 дин. Претплата за иностранство: годишња 440,00 дин, полугодишња 220,00 дин, тримесечна 110,00 дин. Уплате на текући рачун број 60801-601-822. Годишња претплата у странијој валути: ДМ 64,—, Долар 25,—, Ф. 110,—, Ш. 66,—, Ш. 108,—. Девизне уплате из иностранства слати преко Београдске банке — Београд на рачун 60811-620-292-32000-000-00054. Поштански фех 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фото-рафије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу нишлени Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Непрестано овај свет
мора да пати од двој-
ства супротности.
(Рамајана)

1309/34

PEZ®

PEZ вам поклања поред укусних бомбона и драгих фигурица и доживљаје Дизнијевих јунака у стрипу. НАПРАВИТЕ СВОЈУ МИНИ-СТРИП БИБЛИОТЕКУ И ИГРАЈТЕ СЕ ЈОШ ЛЕПШЕ!

Играјте се PEZ фигурама
Слађите се PEZ бомбонама

Kolinska

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавнице,

ЧЕТВРТИ СТАЛЕЖ

Реци ми зашто се новинарство често зове и „седма сила“.

Зорица Контић, Плевља

Штампа, радио и телевизија као моћно средство које утиче на јавно мњење у многим земљама представљају посебну категорију друштвене делатности и због тога у већини земаља добијају епитет као сила, сталеж...

У предатном издању листа „Политика“ појавила се уочи другог светског рата реклама једне публицистичке едиције. Према њој у то време постојало је шест сила: Француска, Енглеска, СССР, Немачка, Италија и Мала Антанта (савез између Југославије, Чехословачке и Румуније), а као седму

силу духовити рекламер навео је — штампу. Назив колико атрактиван толико и истинит. Убрзо се о новинарству уопште почело говорити као о „седмој сили“ па се тај назив задржао и до данас. У другим земљама постоје други, слични називи. У Енглеској, на пример, штампа се назива „четвртим сталежом“, по подели која је преузета из предреволуционарне Француске (прва три сталежа била су: племство, свештенство и грађанство).

МАТЕМАТИКА
КАКО ЛАКО

»УРАЂЕНИ ЗАДАЦИ ИЗ МАТЕМАТИКЕ« - 4 књиге, садрже комплетну израду свих типова задатака из математике за I, II, III и IV разред гимназије, техничких и осталих средњих школа. Шаљемо поузећем. Цена сваке књиге 80 дин. Све 4 књиге - комплет само 250 дин. АДРЕСА: МАТЕМАТИКА — 71000 Сарајево, ПП 64

ПЕЧУРКА ОД КАМЕНА

Да је природа ненадмашан вајар потврђује и ова фотографија коју нам је послао читалац из Битоља Драги Скалероски.

Огромна печурка од камена подсећа на цвет биљака из неке земље Гуливера. Позната је као „Мариово прилепско“ и, наводи Скалероски, прави је доживљај за путника-намерника.

РОШТИЉ У БИОСКОПУ

Хтео бих да знам када и где се код нас отварају први биоскопи.
Златко Вуковић, Петроварадин

Прве филмске представе код нас одржавале су се у кафанама или циркусним шатрама. У гостионици код „Златног крста“ на Теразијама забележен је 7. јуна 1896. године званични почетак наше кинематографије. Мада су новине објавиле вест да браћа Лимијер, Огист и Луј, долазе са својим „највећим и готово невероватним успехом у фотографији“, поред кинопројектора били су само њихова два непозната сарадника.

Према казивањима старијих љубитеља филма, Београд је први стални биоскоп добио 1905. године.

Међутим, првим сталним биоскопом сматра се „Модерни биоскоп“, основан 1906. године. Неколико месеци касније отварају се биоскопи „Хајдук Вељко“, „Париз“, „Коларац“, „Касина“ који су углавном били и кафане, тако да се у току пројекције точило пиће и служен је роштиљ.

Први прави биоскоп у нашим крајевима коме су послови доносили велике и сигурне приходе био је загребачки „Унион“, основан 1906. године. Била је то лепо уређена сала пуна блештавих огледала. Захваљујући dobrим рекламама, увек је био пун гледалаца.

БОГИЊИ НА ДАР

Због чега се новац данас тако често зове и монета?

Јусуф Хаџић, Пријепоље

Назив монета за новац потиче још из времена Римског Царства. Наиме, приликом рођења сваког детета био је обичај да се у храм богиње Јуноне Монете однесе по један новчић од скупљеног метала. Постепено се у Риму реч монета почела да употребљава за све врсте кованог новца, а касније и за новац уопште. Тај назив се сачувао и до данас.

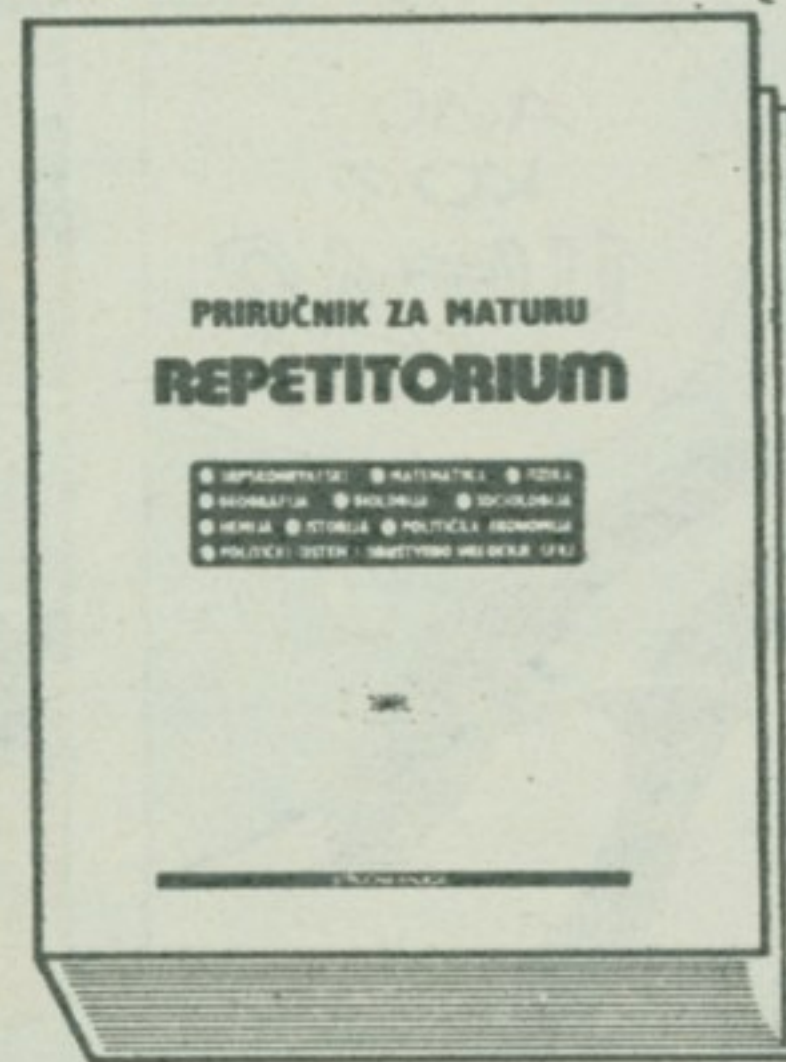
БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ: решење загонетке

СЕДМИ ЈЕ НА РЕДУ

Кад је нападач по други пут ушао у атеље он је бешумно прошао кроз собу у којој је лежао растурен и испретуран намештај и лако стигао до кревета у коме је лежао Мињо. Инспектору Жедију било је јасно да би то могао да буде само неко ко је већ улазио у испретурану собу и сетно се да су то били његов пријатељ и домаћин Рошуар и професор Лелибр. Како је Рошуара знао годинама, закључио је да је „Правдољуб“ онога пута узео лек професора Лелибра да би се осветио ратном злочинцу Мињону.

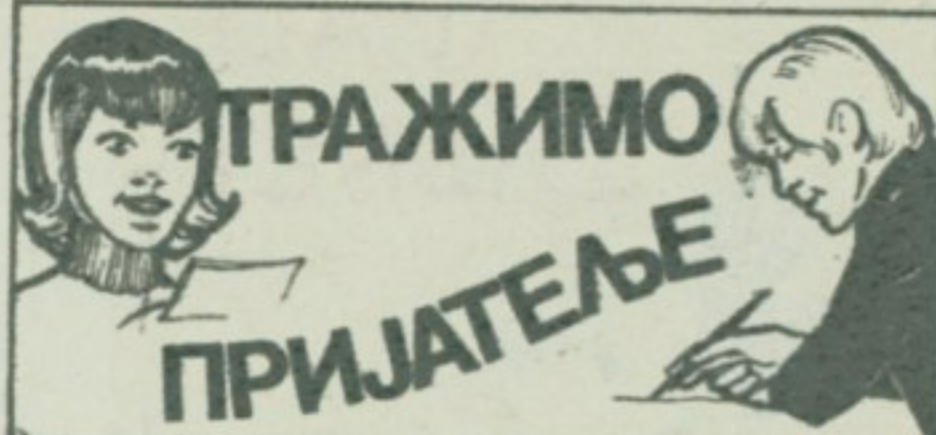
УЧЕНИЦИ — СРЕДЊОШКОЛЦИ!

ЦЕЛА МАТУРА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ!

Са приручником за матуру — репетиторијумом — у коме је прегледно и сажето изложено градиво из српскохрватског језика, географије, историје, биологије, хемије, физике, математике, политичке економије, политичког система и друштвеног уређења СФРЈ по наставним плановима од I до IV разреда. Ово је ново, прерађено и допуњено издање на коме је радила група познатих педагога, тако да РЕПЕТИТОРИЈУМ представља јединствен приручник за успешно обављање градива у току школске године, а посебно у време припремања завршног испита школе — матуре.

РЕПЕТИТОРИЈУМ можете добити поузећем по цени од 100.— дин. ако пошаљете писмо или дописницу са нарудбеницом на НИП „КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ“, Француска 7, 11001 Београд, поштански фах 23.

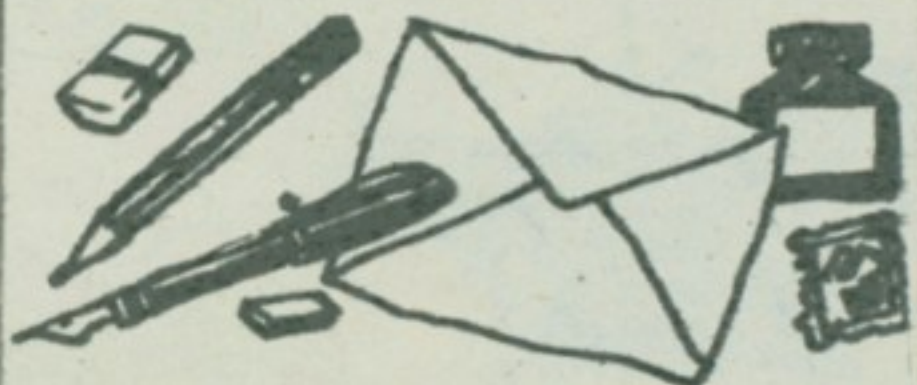

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Редован сам читалац Забавника и желела бих да се дописујем са другим читаоцима мог омиљеног листа. Волим забавну музику а хоби ми је скупљање разгледница и поштанских марака. Марица Колар, 21311 Черевих, Фрули когорска 44

Желео бих да се дописујем са другарицама и друговима из наше земље. Имам 11 година и скупљам привеске и поштанске марке. Душан Ластих, 22240 Шид, Јанка Чмешка 22

Дописивала бих се са младима из Југославије. Имам 14 година. Бранислава Петровић, 38000 Приштина, Маршала Тита 30-ц

Имам 12 година и желела бих да дописивати са другарицама из наше земље. Волим забавну музику, скупљам поштанске марке и салвете. Тања Ерић, 15356 Мачвански Метковић, Моше Пијаде 87

